

ALLE TIDERS MISSION!

LUTERSK MISSION GENNEM 150 ÅR
1868-2018

ALLE
TIDERS
MISSION! **150**
LUTERSK MISSION 1868-2018

INDHOLD

Forord Peder Toft	3	Mission i medierne Ditte Olsen	75
Alle tiders mission! Henrik P. Jensen	4	Nadver og frimenigheder Andreas Ipsen	80
Nybrud, nyorientering og nye visioner Birger Reuss Schmidt	8	Bogen lever stadig Hakon Christensen	86
Organisation og økonomi Henrik P. Jensen	25	Betydningen af kristen litteratur Solvejg Birkmose	88
Kloden kalder Carsten Skovgaard-Holm	30	Musik i kølvandet af en kultur- og åndskamp Nicklas Lautrup-Meiner	90
Fællesskab på tværs Else Wiwe	48	Nye må høre evangeliet og blive frelst Carsten Skovgaard-Holm	94
Luthersk Missions Højskole Henrik Nymann Eriksen	54	LM og de offentlige rum Jens Ole Christensen	97
De kristne friskoler og efterskoler Leif Bach Kofoed	57	LM og de andre ... Søren Skovgaard Sørensen	100
Hjem for dem, der ingen har (mere) Ditte Olsen	62	Så mit hus kan blive fyldt Søren Skovgaard Sørensen	106
Genbrugsarbejde Ditte Olsen	68		

FORORD

I 150 år har Luthersk Mission formidlet budskabet om Guds frie nåde i Jesus Kristus, både i Danmark og i mange andre lande .

Til tider har arbejdet været synligt og i fremgang. Til andre tider er det sket mere anonymt og upågtet, men altid i tro på, at budskabet selv vil arbejde videre i de mennesker, der åbner sig for det, og skabe liv og håb.

Arbejdet har igennem årene været præget af optimisme, nytænkning og engagement. Budskabet har været det samme i alle årene; men arbejdsformer, ydre rammer og metoder har ændret sig i betydelig grad.

Med dette magasin vil vi gerne tegne et billede af det arbejde, der er pågået i Luthersk Mission de seneste 25-50 år.

I enhver historieskrivning kan man diskutere udvælgelsen af det stof, der skal med. Således også i dette magasin. Der kunne have været valgt anderledes!

Vi har bedt personer fortælle om de arbejdsområder, de har været involveret i. De enkelte artikler har derfor fået deres eget præg. Vi håber, at det er med til at give et direkte

og levende billede, der udtrykker det, der i hvert fald for de involverede, var vigtigt. Vi skal ikke dyrke mennesker, men dog se på det, de havde tro på og udrettede.

De 150 år, hvor Luthersk Mission har eksisteret, har kirkeligt set været præget af opgangstider og nedgangstider. I perioder har vi været mange; i andre perioder har vi været færre. De seneste 50 år har budt på både fremgang og tilbagegang. I antal medlemmer er Luthersk Mission blevet mindre, mens der næppe før har været så mange, der har engageret sig i tjenester og opgaver som i de senere år.

Vi tror, at Gud stadig har et kald til Luthersk Mission om at formidle det budskab, der holder til alle tider, og som også i vores tid og i fremtiden kan frisætte mennesker.

Redaktionen vil hermed takke alle skribenter og bidragydere.

Vi ønsker vore læsere: God læselyst!

På udvalgets vegne
Peder Toft

ALLE TIDERS MISSION!

“Alle tiders mission!” er overskriften over Luthersk Missions (LM) 150 års jubilæum. Med denne fanfare vil vi gerne udtrykke, hvad vi mener om den mission, som vi har fået fra Gud, og som vi nu igennem 150 år har fået lov at kæmpe for. Denne mission har fra starten været udtrykt i foreningens efternavn “til evangeliets fremme”. Det er vort kald – og det er alle tiders!

Vi har ikke selv fundet på det. Vi tror, at vi har fået kaldet og opgaven fra Herren selv.

DET ER BESTEMT IKKE, FORDI VI MENER, AT LM TIL ALLE TIDER OG PÅ ALLE STEDER HAR VÆRET ALLE TIDERS. MEN EVANGELIET ER ALLE TIDERS.

Vi er fulde af taknemlighed og forundring over, at vi i nu 150 år har fået lov at være et redskab i Guds hånd, mens han bygger sit rige. Vi tror, Gud har brugt os, og vi ved, at når det er sket, så er det alene på grund af hans barmhjertighed.

LM blev stiftet den 1. marts 1868 på Bornholm som “Bornholms Forening til Evangeliets Fremme” og var dermed allerede fra sin begyndelse lokalt forankret. Tilsvarende lokale foreninger blev stiftet i København og på Nordsjælland, og allerede i 1869 blev de sluttet sammen, og ordet “Bornholm” blev erstattet med “Danmark”, så vedtægterne kunne gælde

for hele landet.

Foreningens første formand, Christian Møller (1834-1907), havde siden 1865 udgivet bladet “Budskab fra Nådens Rige”. Det var især det, som blev det åndelige samlingspunkt, og spredningen af dette gjorde, at mennesker begyndte at samle sig om et evangelium med forsoning og retfærdiggørelse af nåde som den dominerende kerne. Hans skrifter spredte sig til Vestsjælland (1869), Lolland-Falster (1869), Vestjylland (1871) og Sønderjylland (1874). Sammen med hans skrifter læste man også skrifter i omløb af den nyligt afdøde svenske vækkelsesprædikant, Carl Olof Rosenius (1816-1868). Læsningen af disse skrifter betød, at der snart kom bud efter prædikantbesøg.

I første omgang levede bevægelsen i det lokale, og der blev gjort forsøg på at samle til et fællesmøde, men det lykkedes først i 1893 til foreningens første delegeretmøde – formentlig fremskyndet af splittelsen på Bornholm, som i 1889-92 førte til stiftelsen af Evangelisk Luthersk Missionsforening (ELM).

Forkyndelse

Fra starten var det bærende i vores arbejde forkyndelsen. Faktisk havde LM i udgangspunktet ikke til formål at være menighedsdannende, men derimod at “nære, styrke og

befæste det kristelige liv, hvor det findes, og vække det, hvor det ikke er til stede”. Ud over spredning af Guds ord gennem skriftlige medier blev det afgørende at samle mennesker til møde, hvor Guds ord kunne forkyndes gennem prædiken, undervisning, vidnesbyrd og samtale.

Derfor fik man allerede fra 1868 sine egne prædikanter (10 stk.). Det har siden været grundstammen i vores forkyndelse og gennemgående, at den blev foretaget af lægprædikanter, altså ikke-præsteviede personer, der ved siden af deres daglige erhverv rejste rundt som forkyndere.

Nu 150 år senere er den gamle grundstamme i vores forkyndelse og hensigten med vores forkyndelse stadig den samme. Vi vil stadigt “nære, styrke og befæste det kristelige liv, hvor det findes, og vække det, hvor det ikke er til stede”.

Vi vil ikke kun lade ordet retfærdiggøre os, men vi vil på evangeliets grund, og fordi vi allerede er i Kristus, lade ordet helliggøre os. Vi vil stå til rådighed, når der spørges efter hjælp til livet i hverdagen, og hvordan det skal udfoldes ind i vores tid. Vi vil i forkyndelsen også være formidlere af et stærkt kald til tjeneste og mission i forhold til vores næste. Vi vil undervise om bøn og velsignelsen i at bære hinandens byrder. Vi vil pege på rigdommen og velsignelsen ved at give frem for at modtage. Vi vil række et kald til at være gode forvaltere af det, som Gud har givet os til gavn for næsten og mission.

Vi vil også være nærværende med Guds ord i hverdagslivet, når livet gør ondt. Vi vil forkynde Guds kærlighed med nærvær, når vi ingen svar har. Vi vil opmuntre til sjælesorg og medvandring. Vi ønsker, at mennesker må blive omvendt til syndernes forladelse. Det skal både mennesker med synlig og usynlig synd erfare og opleve gennem vores forkyndelse. Vi har intet andet overordnet mål gennem forkyndelsen, end at alle syndere når hjem til Himlen – alt vi gør over for ethvert menneske skal tjene dette ene mål.

Mission

Det spændende ved LM’s begyndelse i Danmark er at lægge mærke til, hvordan det var spredningen af evangeliet og ud-

Christian Møller (1834-1907), Luthersk Missions stifter, og Carl Olof Rosenius (1816-1868), svensk vækkelsesprædikant. Møller oversatte Rosenius’ skrifter, som fik stor betydning for forståelsen af evangeliet som Guds frie nåde til mennesker gennem Jesus.

foldelsen af grundtanken “til evangeliets fremme”, der førte til mission i Danmark. Det var gennem mission, at LM blev til. Forkyndelse og mission er to sider af samme sag, som vi nogle gange får adskilt så meget, at vi glemmer, hvordan de hænger sammen. “Missionen sidder i Guds væsen, i evangeliets inderste. Selvom vi ikke havde en missionsbefaling, måtte evangeliet af sig selv tvinge os til mission. Frelsesviljen bor i den treenige Gud” (Jens Ole Christensen).

Gud vil alle menneskers frelse. Det betyder uden undtagelse, at han vil frelse mig, den enkelte, og når han vil frelse mig, så vil han også frelse alle andre, jeg kan komme i tanke om, uden undtagelse. Formår dette ikke at forankre sig i os, så det bliver vores vedvarende primære kendetegn, så må vi forkynde og bede det frem. Det må altid være vores nød, at vi ikke selv står i vejen for Guds kærlighed til næsten. Det må altid være en nød for os, at der er nogen, der går fortabt, og at næsten her og nu har brug for hjælp til hverdagen og det, der gør ondt.

Ligesom LM's begyndelse understregede det uadskillige mellem forkyndelse og mission, betød det også, at efterhånden som bevægelsen blev landsdækkende, voksede erkendelsen af, at kaldet til mission var grænseoverskridende.

Allerede fra 1870'erne kunne det ses i regnskaberne, og fra 1878 blev der indsamlet midler til mission i Kina og Israel. "Budskabet" rummede jævnligt artikler om ydre mission – i 1882 kom en kraftig opfordring til at afholde et fællesmøde om ydre mission. I 1895 opfordrede jyderne til oprettelse af vores egen Kina-mission, bl.a. fremskyndet af, at sønderjyderne allerede i 1891 på egen hånd havde udsendt en missionær dertil (Frederik Nielsen). Landsbevægelsen var ikke klar og satte den tanke i bero i 1896, men igen valgte sønderjyderne at sende endnu en missionær (Jens Michael Thøgersen Winther). I 1900 vedtog delegeretmødet, at brevene fra denne missionær skulle udsendes samlet, og fra 1901 blev de udsendt månedligt i bladet "Missionsvennen". Igen var det den skriftlige spredning af disse nyheder, som fik synet og kaldet til ydre mission til at vokse frem, og det førte til, at LM på et delegeretmøde i 1911 besluttede at få sit eget ydre missions arbejde.

Det har været et grundelement i LM, at vi altid afsøgte, hvilke muligheder tidens medier rummede, for at vi kunne nå længere ud med evangeliet.

Selvom vi har fulgt et kald til mission uden for landets grænser, så har det i alle årene gået hånd i hånd med kaldet til mission i Danmark.

Vi vil ikke holde evangeliet for os selv. Vores historie er en perlerække af eksempler på, hvordan vi fik øje på en målgruppe, der skulle arbejdes mere målrettet på at nå.

Vi skal altid være undervejs i selvransagelse. Hvordan kan vi nå flere? Hvorfor når vi ikke flere? Hvem er vi kaldet til at nå? Hvem er de næste, som vi får et særligt kald til at nå? Vi må holde fast i, at vi ikke har ressourcerne til at nå alle mennesker, men det er helt sikkert, at der er nogen indenfor vores rækkevidde, vi er kaldet til at nå – ligesom kaldet også

består i at kunne flytte sig hen til dem, vi skal nå.

LM's historie begyndte ikke, da LM blev stiftet, men vores historie startede i Guds hjerte. Vores historie handler om, at Gud møder det enkelte menneske med evangeliet og ved sin Ånd skaber troen på, at det gælder mig. Sådan begyndte det eksempelvis i LM's stifter og i dem, der var med til at bringe evangeliet til ham.

LM'S HISTORIE HANDLER DYBEST SET IKKE OM EN BEVÆGELSE HISTORIE, MEN HANDLER OM EVANGELIETS BEVÆGELSE FRA VIDNE TIL VIDNE.

Vores historie er de mennesker, som Gud flyttede fra mørket til lyset. Vores historie er de mennesker, som Gud satte i bevægelse med evangeliet. Når det finder sted, så vokser bevægelsen LM.

Kerneverdier

LM er kendetegnet ved, at vi brænder for at dele budskabet om Jesus med hinanden, og vi brænder for, at det må sætte sig spor i vores hverdag og i forhold til vores næste. Det vi brænder for, det vil vi også være kendt på. Vi har nogle kerneværdier:

- **Frit evangelium:** I forventning til Helligåndens indgreb vil vi tale tydeligt om Guds hellighed og barmhjertighed. Vi brænder for at hjælpe mennesker til hvile ved Jesu død og opstandelse.
- **Troværdig bibel:** Vi vil lade Bibelen pege på Jesus og sætte normen for, hvad der er sund kristentro og livsstil. Vi vil opmuntre til at være flittige brugere af Bibelen.
- **Tydelig mission:** Vi brænder for at nye folkegrupper må blive nået med evangeliet, og velstående danskere må blive åndeligt rige ved tro på Jesus. Det skal ske ved at forkyndelse, menneskeligt nærvær og fysisk hjælp går op i en højere enhed.
- **Nådegaver i funktion:** Vi brænder for en mangfoldighed af tjenester i menigheden – udfoldet gennem forskellige

bidrag fra mænd, kvinder, unge og ældre. Vi brænder for et myndigt Guds folk, der kan bedømme forkyndelse og praksis.

Vi er ikke fejlfrie, men vi ved, at vores egen ufuldkommenhed og synd kan ødelægge eller forhindre udfoldelsen af disse kerneværdier. På godt og ondt vil vi altid være børn af vores egen tid. Derfor vil vi hele tiden være undervejs i selvransagelse og bøn om, at ødelæggende kræfter ikke får plads. Vi vil undgå, at vi kommer til at stole på menneskelige kræfter i stedet for Guds Ånd. Vi vil undgå mere fokus på det, vi skal gøre, end på det, Kristus har gjort for os. Vi vil undgå at give menneskelige tanker, traditioner og vaner forkørselsret for Guds ord og Guds tanker.

Samtidig ved vi også, at disse kerneværdier kun kan fastholdes i LM, hvis der også er frihed til forskellige menigheds- og arbejdsformer, samt frihed til forskellige betoning i forkyndelsen og til at være undervejs i sin erkendelse og sit kristenliv. Det betyder, at noget har sin tid. Der vil være døre, der før var åbne for evangeliet, men som lukkes i, men så vil vi spejle efter nye døre for evangeliet og udnytte dem, så længe de er åbne.

Evangeliet blev ikke opfundet af LM, men vi blev det givet. Kirkehistorien begyndte ikke med LM, men den kristne kirke tog sin begyndelse i Kristus. Evangeliet blev også forkyndt, og Guds ånd skabte også troen i menneskehjerner før LM, ligesom det naturligvis er sket på anden måde udenfor LM igennem de sidste 150 år.

UDBREDELSEN AF EVANGELIET ER EN BEVÆGELSE, HVOR VI MODTAGER EVANGELIET SOM EN STAFET OG GIVER STAFETTEN VIDERE. DET ER VORES KALD BÅDE SOM ENKELTPERSONER OG SOM BEVÆGELSE.

Om LM eksisterer om 150 år, ved jeg ikke, men næppe i alle tidens nuancer, som vi kender i dag. Det væsentligste for LM og dens eksistensberettigelse vil altid være at være et redskab "til Evangeliets Fremme" gennem forkyndelse og mission. Det er alle tiders mission – til alle tider og på alle steder.

FRIT EVANGELIUM

TROVÆRDIG BIBEL

TYDELIG MISSION

NÅDEGAVER I FUNKTION

1983
Lokalt nærradioarbejde
begynder

1992
Nærradioarbejdet
er på sit højeste

1996
Der indføres
nadver i LM

1998
De første frimenigheder
dannes

1998
Første tværkulturelle
konsulent ansættes

2001
Juniorforlaget, Lynordan og
Logos lægges sammen til
forlaget LogosMedia

2006
Første genbrugsbutik
åbner i Agerskov

2012
LogosMedia lægges ind under
Fortagsgruppen Lohse

2013
Den fælles sangbog *Sange
og Salmer* udkommer

NYBRUD, NYORIENTERING OG NYE VISIONER

LM'S NYERE HISTORIE: OVERSIGT OG TENDENSER

DENNE ARTIKEL TEGNER NOGLE HOVEDTRÆK AF UDVIKLINGEN I LM'S SYV REGIONALE AFDELINGER Gennem de sidste 25-50 år – baseret på statistiske informationer og vurderinger fra afdelingsformændene og andre centrale personer

Luthersk Mission blev stiftet i 1868 og levede i det meste af 1900-tallet sit eget stille liv. Fokus var på mødeaktiviteten i Danmark og det internationale missionsarbejde i Tanzania og Surinam. Centralt i arbejdet stod Højskolen i Hillerød (LMH) fra 1923 og efterskolen i Løgumkloster (LME) fra 1952.

Men netop 100-års jubilæet i 1968 blev indledningen til 25 år med en imponerende lang række markante *nybrud*.

Oprettelsen af Norea Radio i 1970 var et udtryk for nye visioner. Gennem radioen var LM nu med til at sende evangeliet til landene bag jerntæppet og til andre verdensdele. Norea blev også senere gennem oprettelsen af nærradioerne et center for radiomission i Danmark.

Med missionskolen, der begyndte i 1978, som en vigtig faktor blev det samlede antal ansatte i international missionstjeneste tredoblet og nåede næsten op på 100 ved periodens slutning.

OG DET VAR IKKE KUN I LM'S INTERNATIONALE MISSION, AT TINGENE VOKSEDE I 1970'ERNE OG DE KOMMENDE ÅR. OGSÅ NATIONALT VAR DET EN TID MED GRØDE OG NYBRUD I LM-ARBEJDET.

Der blev drevet en omfattende pionermission blandt andet gennem telmission, og mange mødepladser blev oprettet.

I 1969 startede Sønderjyllands Afdeling med bibelcamping på lejrstedet Solbakken, hvor man i et stort, lejet telt i de første år nogle aftener kunne samle over 1000 mennesker. Ikke mindst norske forkyndere kunne trække mange mennesker til. I 1973 flyttede man til Haderslev Næs, og samme år startede Vestjyllands Afdeling så også bibelcamping i Virksund, hvor der var købt jord til opbygningen af Virksund Kursuscenter, der blev indviet i 1975.

De to bibelcampings blev store samlingspunkter for LM'erne om sommeren. På den diakonale front var der milepæle med oprettelsen af plejehjemmene Klokkebjerg i Skjern (1970) og Bakkely i Videbæk (1977).

Det var også i det årti, at elevholdene på LMH i nogle tilfælde nåede over 100, og der blev påbegyndt nye efterskoler i Sædding og senere på Solgården i Tarm, hvor LM tidligere drev børnehjem.

Dertil kommer den bredere indflydelse i denne entreprenante periode, hvor LM'ere var centralt placeret i opstarten af Menighedsfakultetet (MF), Dansk Bibel-Institut (DBI), friskolebevægelsen, Det Kristne Gymnasium i Ringkøbing og gennembruddet i det lidt ældre Kristeligt Forbund for Studerende (KFS). Alt i alt en ganske overvældende aktivitet, hvor en del af baggrunden var en fornyet bevidsthed om og tillid til Bibelen som Guds ord.

"Noget af drivkraften var nok en modreaktion mod ungdomsoprøret. Men den egentlige forklaring er, at Gud greb ind med vækkelse, og det gav villighed og handlekraft. LM har aldrig været en stor bevægelse, men Gud har velsignet mennesker, som har stået sammen om LM's kerneværdier og dermed også fået mulighed for at præge det kirkelige landskab langt uden for vores egne rækker," vurderer

LM-arbejdet i Danmark i 70'erne var præget af nybrud. Blandt andet blev de to bibelcampings store samlingspunkter for LM'erne om sommeren. Her er det fra Virksund bibelcamping i 1983.

tidligere landsformand (1995-2006) Jens Schmidt, Astrup ved Skjern.

Kurven knækker nedad

Nybruddet havde især karakter af opbygning af institutioner, men den medførte også en tilvækst af både voksne og unge. Det fremgår af diagrammerne, som bygger på det statistiske materiale, som er samlet til denne artikel. Det skal som al anden statistik tages med et vist forbehold (se nærmere herom sidst i artiklen), men tendenserne er tydelige nok.

Efter 1993 knækker kurven nedad for både LM- og LMU-medlemmer. Faldet i antallet af børn i børnearbejdet er meget markant og begynder i øvrigt langt tidligere. Antallet af børn, der deltager i LM's børnearbejde, blev således halveret i perioden 1968-93 og halveret endnu engang i perioden 1993-2018. Det betyder altså, at der i 1968 var fire gange så mange børn tilknyttet børnearbejdet, som tilfældet er i dag. Der er en betydelig variation i udviklingen i de enkelte af LM's syv regionale afdelinger (otte ved periodens start). Tilbagegangen har været markant størst i Østdanmark over hele den 50-årige periode. Medlemsudviklingen er dog positiv i Østjyllands afdeling, og i Københavns afdeling er antallet af LMU-medlemmer stort set blevet fastholdt i de sidste 25 år, hvor antallet af LMU-medlemmer på landsplan ellers er blevet halveret.

I *voksen-LM* er tilbagegangen i de sidste 25 år også markant, men dog mindre end for børne- og undomsarbejdets vedkommende, og vurderes til at udgøre knap 25 procent. Men det må ses i sammenhæng med, at gennemsnitsalderen er vokset i perioden, og at tilbagegangen derfor kan ventes at slå stærkere igennem i voksen-LM i den kom-

mende 25-års periode, hvis ikke Gud griber ind.

Jørn Bech, Svaneke, der er afdelingsformand på Bornholm, som er en af de hårdest ramte afdelinger, advarer dog mod at fokusere ensidigt på antallet af mennesker, der kommer i LM.

"Nogle steder på Bornholm har det ført til mere samtale og fællesskab, at mødet blev flyttet fra mødesalen og ind i kaffestuen, fordi der var plads nok her. Det er jo positivt," siger han.

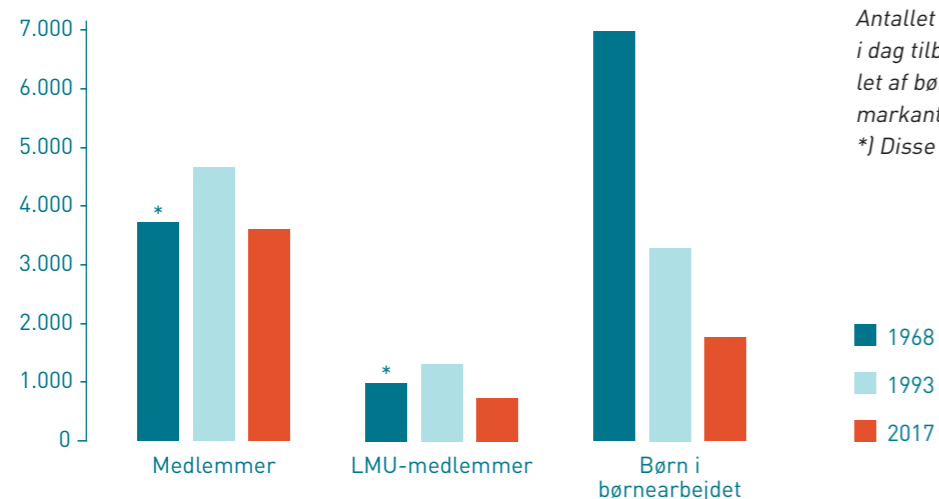
LM's samlede medlemstal har så vidt vides aldrig været gjort op, og der har været betydelige variationer i de gæst, der gennem årene er givet. De indsamlede tal gør det imidlertid muligt at konkludere, at antallet af medlemmer i LM's kredse og frimenigheder i dag er cirka 3600 personer, hvortil kommer 750 LMU-medlemmer. Nogle få af de ældste LMU'ere er samtidig medlemmer i en LM-kreds eller frimenighed, men på den anden side vil der i kredsene også være nogle, der hører til i fællesskabet, men af en eller anden grund ikke ønsker at være medlem.

DEN RUNDE KONKLUSION ER, AT ANTALLET AF VOKSNE LM'ERE (INKL. LMU'ERE) I DAG UDGØR Knap 4.500.

Det tal ligger overraskende tæt på tallet fra 1960'erne og illustrerer derfor, at netop perioden 1968-93 var en særlig periode i den nyere LM-historie.

Så kom debatterne

De gyldne 25 år fra 1968 til 1993 blev afløst af en periode med *nyorientering*, præget af store debatter og store forandringer. Ikke mindst musikdebatten fyldte meget og koste-

Antallet af LM-medlemmer falder og er i dag tilbage på niveauet fra 1968. Antallet af børn i børnearbejdet er faldet markant i de sidste 50 år.
*) Disse tal er fra 1960

de megen frimodighed, men bølgerne gik også højt under folkekirkedebatten med både spørgsmålet om nadver i missionshuset og efterfølgende oprettelsen af frimenigheder.

Musikdebatten var på sit højeste netop på jubilæumslandsmødet i 1993 i Rønne på Bornholm. Her blev der for eksempel fra prædikestolen polemiseret mod dele af den musik, som blev spillet på mødet.

Bag disse debatter lå der i større eller mindre udstrækning en generationsproblematik. Man kan vel sige, at netop generationsmodsatningen fra ungdomsoprøret i 1968 – pudsigt nok netop i det tidligere jubilæumsår – for alvor nåede LM i 1993. I hvert fald var der en stor gruppe unge, der i årene herefter forlod missionsforeningen. Nogle gjorde det, fordi de syntes, de havde ”brændt” sig, andre fordi de kirkelige alternativer i form af primært folkekirkemenigheder, Københavnerkirken (stiftet i 2001) eller Oase-menigheder forekom mere attraktive.

Senere fulgte blandt andet debatten om holdningen til den amerikanske Willow-Creek inspiration. Også vækelsesforkyndelsen var til debat, og der blev på flere områder et modsætningsforhold mellem *strammere* og *slappere* i LM.

Folkekirke og frimenigheder

Nyorienteringen handlede dog især om forholdet til folkekirken. Oprettelsen af MF og DBI var en stærkt medvirkende årsag til en folkekirkeliggørelse af det ellers historisk set meget ukirkelige LM. Det betød, at mange flere LM’ere end tidligere valgte at engagere sig i folkekirkeligt arbejde.

”Vi har fået mange fantastisk gode præster på Bornholm, men det har også været med til at tage kræfter fra LM,” siger for eksempel Jørn Bech.

Og den erfaring har man ikke været ene om på Bornholm. Som Jens Schmidt formulerer det: ”Lægmandsarbejdet flyt-

tede ind i folkekirken.”

Det satte dybe spor i det lokale arbejde i afdelingerne og medførte et organisatorisk pres på LM især de steder primært i Østdanmark, hvor der blev holdt søndagsmøder. Men det var også i videre forstand en udfordring for den hidtidige såkaldte ellipsestruktur, hvor menighedslivet – med mange variationer – blev levet omkring både *folkekirken* og *missionshuset* som de to brændpunkter. Den model er markant vanskeligere at få til at fungere i dag end i tidligere generationer. Det skyldes blandt andet, at familielivet i dag er langt mere splittet op, når begge ægtefæller har fuldtidsarbejde uden for hjemmet.

Op igennem 1990’erne voksede så samtidig kritikken af de folkekirkelige forhold og ikke mindst biskoppernes åbenhed over for indføring af kirkelig velsignelse af registreret partnerskab og senere det kønsneutrale ægteskab. Frimenighedsbevægelsen voksede således i nogen måde frem som en modpol til folkekirkeliggørelsen.

Lokalt funderet menighedstænkning

Denne polarisering udfordrede det traditionelle arbejde i afdelingerne, men også den klassiske, ukirkelige LM-tænkning.

Frimenighederne udfordrede ydermere med en lokal funderet menighedstænkning i modsætning til den traditionelle LM-tænkning, hvor det åndelige hyrdeansvar principielt lå i afdelingsstyrelsen og hos prædikanterne.

”Det åndelige lederskab og fællesskab er blevet decentraliseret af større lokal bevidsthed og selvstændiggørelse de senere år – og naturligvis får det ekstra ’luft under vingerne’, når man f.eks. starter frimenighed op. Det bliver så på bekostning af det store fællesskab som f.eks. lejrarbejde, kaldelse og tilsyn af forkyndere,” vurderer den vestjyske afdelingsformand, Thomas Beck, Esbjerg.

Jens Schmidt pointerer, at denne udvikling var i gang, inden frimenighederne så dagens lys og altså ville være kommet uanset.

Oprettelsen af frimenigheder fandt sted med stor lokal variation. Nogle steder i stor ro og fordragelighed, andre steder med en del konflikt som resultat. I dag er der dog stort set ro om dette spørgsmål.

Frimenighederne er meget forskellige i deres form. De findes i *kredsmodellen*, hvor frimenigheden fungerer helt selvstændigt parallelt med LM’s kredse, *den integrerede model* (især i Vestjylland), hvor frimenigheden er i tæt samarbejde med den lokale kreds, hvis medlemmer så om søndagen deler sig mellem folkekirken og frimenigheden, eller i form af en *afdelingsfrimenighed* (i Sønderjylland, Bornholm og Lolland-Falster), der samler medlemmer fra et større område, og hvor de fleste medlemmer samtidig også er medlemmer af den lokale LM-kreds.

Jubilæumsåret 2018 markerer i øvrigt tyveårs jubilæer for de to første LM-frimenigheder: Sønderjyllands Frimenighed og Hillerød Frimenighed

Både Københavnerkirken og Bornholmerkirken blev i 00’erne tilknyttet LM som associerede frimenigheder, men denne ordning er ophørt for begges vedkommende, og de to menigheder er i dag medlemmer af Evangelisk Luthersk Netværk (ELN) i stedet.

I dag udgør frimenighederne en fjerdedel af det samlede antal kredse og frimenigheder i LM, og der er i øjeblikket så vidt vides ikke aktuelle planer om dannelsen af nye frimenigheder. Alligevel er Søren Pedersen, Nykøbing Falster, som i årene 1977-2017 virkede som rejseprædikant i LM, ikke i tvivl om, at frimenighedernes andel af LM vil vokse i de kommende år.

”Der vil blive færre i kredsene, men ikke i frimenighederne,” forudsiger han.

Det tværkulturelle arbejde har over få år udviklet sig til at blive en meget væsentlig del af LM’s nationale missionsindsats. Her forenes både det internationale og det nationale missionsperspektiv på en måde, som rammer lige ind i hjertet af LM’s historie og selvforståelse.

Her er det tidligere Tanzania-missionær Erik Nielsen, der leger med børnene på en farsilejr i 2014.

Fra telt til tværkulturel

Også når det gælder det udadventte pionerarbejde, har virkeligheden i afdelingerne ændret sig markant gennem de sidste 50 år. I 1970’erne og 80’erne havde LM fire-fem mødetelte, som var i funktion i tre måneder med seks aftenmøder og fem børnemøder om ugen. I dag er dette arbejde praktisk talt væk.

Det stikker i øjnene på Martin Jepsen, Skærbæk, der er afdelingsformand i Sønderjylland-Fyns afdeling.

”Groft sagt var teltmøderne jo missionshusmøder, der flyttede ud på en græsmark. Men der kom jo nogle fra periferien til møderne. Og selv om vi ikke længere holder teltmøder, synes jeg bestemt ikke, at folk bare er faldet tilbage i stolen. Der er kommet noget andet i stedet. I dag taler vi om venskabsmission,” siger han.

”Førhen var der en tænkning om, at venskab med verden er farligt, men det er fuldstændig ændret. LM’ernes hjertes banker for evangeliet, når de søger venskab med verdslige mennesker. Det tænker jeg på som en entydig positiv ting.”

I hans egen kreds i Skærbæk inviterer man for eksempel byen på middagsmad hver fjortende dag.

Det mest iøjnefaldende udtryk for venskabsmission finder imidlertid sted i det tværkulturelle arbejde, som er beskrevet i en anden artikel i dette magasin. Det har over

Cirka en fjerdedel af LM's lokalerheder udgøres i dag af frimenigheder og tre fjerdedele af traditionelle kredse. Det store antal mødepladser i 1993 er udtryk for det nybrud i LM, som kendetegnede denne tid. Den første LM-frimenighed blev oprettet i 1998.

få år udviklet sig til at blive en meget væsentlig del af LM's nationale missionsindsats. Her forenes både det internationale og det nationale missionsperspektiv på en måde, som rammer lige ind i hjertet af LM's historie og selvforståelse.

"Jeg tror, LM's internationale mission har betydet meget her. Det er ofte de hjemvendte missionærer, der er blandt igangsætterne, og de er vant til at arbejde med andre sprog og kulturer," siger Thomas Beck.

Det tværkulturelle arbejde er også kommet til at fungere som en øjenåbner for, hvad venskabsangelisering helt generelt handler om: At hjælpe sit medmenneske og bygge venskaber, som giver anledning til at række evangeliet videre.

En anden "afløser" for de gamle dages teltmøder er kristendomskurser, som især er blevet gennemført i Vestjylland.

"Men jeg tror desværre, at vi langt på vej har mistet evangelisttypen i vores arbejde. Mennesker, der er tændt i brand af evangeliet, og som havde en platform i teltmissionen," vurderer Thomas Beck.

Gråt guld i genbrugsbutikkerne

Et markant nybrud inden for de seneste ti år er LUMI Genbrug. Den første butik åbnede i Agerskov i 2006, og i dag er der syv genbrugsbutikker ud over landet. De bidrager med næsten fire millioner kroner årligt til LM's hovedkasse foruden til lokale formål og er derfor blevet en væsentlig faktor for LM's økonomi. Men genbrugsbutikkerne har også vist sig at have stor betydning på andre områder.

"De mennesker, der engagerer sig i en genbrugsbutik, oplever et stort sammenhold, og de får mange gode kontakter. Genbrugsarbejdet giver nogle berøringsflader, som er et lavmælt vidnesbyrd i lokalsamfundet," vurderer Svend Bernhard, der er afdelingsformand i Nordsjælland, hvor der er genbrugsbutikker i både Hillerød og Gilleleje.

Genbrugsbutikkerne drives i høj grad af "det grå guld", som oplever det meget meningsfyldt at bruge en del af deres otium på denne måde, samtidig med at de hygger sig i arbejdsfællesskabet. De er også et udtryk for, at der stadig

er muligheder i en bevægelse med en voksende gennemsnitsalder.

"Det er nogle af de gamle pionerer, der har taget fat på et nyt kapitel og løser en vigtig opgave," siger Thomas Beck.

Rummeligheden er vokset

Købet af værestedet *Arken* i Esbjerg (1988) og senere *Det Gode Håb* i Horsens (2001), *Cafe Kilden* i Herning (2005) og især oprettelsen af *Stubbekøbing Efterskole* (1999) for unge med særlige behov og efterfølgende *LivogJob* (2009), der tilbyder STU (Særligt tilrettelagt uddannelse for denne målgruppe) har været med til at skabe en større diakonal bevidsthed i LM. Og det samme kan siges om det store tværkulturelle arbejde.

Jørgen Sulkjær, der er afdelingsformand på Lolland-Falster, oplever rummeligheden i forhold til *Stubbekøbing Efterskole*, som han var leder af i årene 2000-2013.

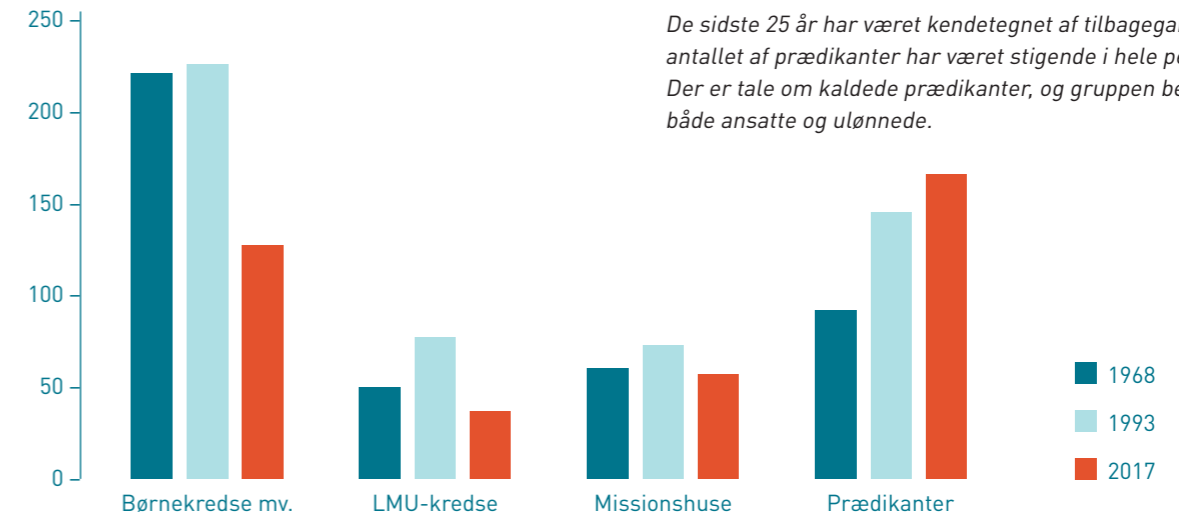
"De unge i LMU har været gode til at tage imod vores elever. Men her i afdelingen har man nu altid haft en stor berøringsflade med mennesker, der ikke passer ind i skabelonen i forvejen. Langt de fleste har været engageret i lejrarbejdet, og her har man skullet forholde sig til det. Det har altid været en del af dna'et.

Også Martin Jepsen oplever, at der generelt er "blevet højere til loftet i LM":

"Der er plads til, at man kan stikke lidt ud og til en større mangfoldighed i det udtryk, troen får i menneskers liv. På Bibelcamping kan man også se, at det ikke er så ensfarvet, som det var en gang. Folk tænker også mere frit og mangfoldigt om at nå andre med evangeliet. Før var det sat i system på en anden måde. Jeg tror, at folk er klar over, at de skal finde deres egen måde at nå mennesker med evangeliet på. Men vi er udfordret på, at vi kommer til at fremstå som glansbilleder, og det er svært at leve med for dem, der ikke er så vellykkede," mener han.

De unge vil de gamle

En af de store organisatoriske ændringer i LM's børne- og

De sidste 25 år har været kendetegnet af tilbagegang, men antallet af prædikanter har været stigende i hele perioden. Der er tale om kaldede prædikanter, og gruppen består af både ansatte og ulønnede.

ungdomsarbejde i de sidste 25 år er fusionen af LMU og LM Kids i 2013. Formålet var at gøre børnearbejdet tilskudsberettiget i forhold til de såkaldte tipsmidler, sådan som ungdomsarbejdet har været det i mange år. Men samtidig håbede fortalerne for fusionen, at den også ville skabe en bedre integration af børne- og ungdomsarbejdet i den lokale kreds. Modstanderne frygtede derimod, at en fusion ville løsrive børnearbejdet fra voksenarbejdet i den lokale kreds.

Magnus Haahr, København, der er formand for LMBU, erkender i dag, at der stadig er lang vej igen, inden fusionen er helt implementeret.

"Jeg oplever ingen aktiv modstand mod projektet, men på den anden side heller ikke den store involvering. Der er ikke sket nogen revolution, men vi tager små skridt fremad. Det er også en stor lokal udfordring, at der løbende er så stor udskiftning i LMU-foreningerne," siger han.

LMBU-formanden mener ikke, at det er generationsmodsetninger, der i dag truer sammenhængskraften i LM. Den tid er forbi, og i stedet er et godt og nært samarbejde mellem voksen-LM og LMBU højt på dagsordenen.

"Ungdomsoprøret vender nærmest den anden vej i dag. De unge i dag vil ikke smide de gamle ud, men ønsker tværtimod tættere relationer. Der er jo så mange områder, hvor vi kan bruge hinanden," mener han.

Selv om børnearbejdet i LM i dag er reduceret til en fjerdedel af, hvad det var i 1968, fastholder Magnus Haahr, at det fortsat er LM's største missionsmark i Danmark. Og han glæder sig over, at LMBU-fusionen har skabt en stærk ydre ramme for arbejdet.

Eller vil de?

Men det er nu ikke alle de unge, der vil de gamle LM'ere, for det er langt fra alle, der er blevet i foreningen. I de sidste 25 år har mange valgt at engagere sig i andre kirkelige sammenhænge end LM, når de flyttede til storbyen. Magnus Haahr Nielsen finder det dog meget naturligt, at de unge på den måde vil "prøve noget andet end mor og far".

"Selvfølgelig ønsker jeg, at de unge finder ind i LM. Men

der er jo mange andre kirkelige sammenhænge, hvor de unge er i lige så gode hænder som hos os. Det er ikke organisationerne, men sagen, der betyder noget. Jeg er mere bekymret for, om de unge nogensinde kommer tilbage til LM, når de stifter familie og flytter væk fra storbyen igen."

Jens Schmidt har også lagt mærke til denne udvikling.

"Det hele er mere flydende. I dag er der mange små vandløb i stedet for en samlet flod. Derfor har de gamle organisationer problemer. Men samarbejdet med andre lutherske fællesskaber er vigtigt," siger han.

Søren Pedersen er ikke begejstret for udviklingen, som han mener er endt i en uheldig konkurrencesituation.

"VI KONKURRERER PÅ LIVET LØS PÅ HØJREFLØJEN AF DANSK KIRKELIV, OG DEN, DER HAR DET BEDSTE KONCEPT, VINDER. DET ER EN SKRUE UDEN ENDE. FOR HVIS FOLK IKKE ER TILFREDSE MED DET KRISTNE FÆLLESSKAB ET STED, FINDER DE BARE ET ANDET."

Forkyndelsen er blevet akademisk

Forkyndelsen har altid været helt central i LM, og det er den stadig. Som Søren Pedersen formulerer det:

"Jeg kan konstatere, at der ofte er kommet nye med lokalt i LM af en eneste grund, at her mødte de en forkyndelse af Jesus, som gjorde dem godt".

På den baggrund er det jo værd at lægge mærke til, at antallet af prædikanter har været støt voksende gennem de sidste 50 år – i øvrigt som det eneste af de målepunkter, der er vist i statistik-diagrammerne. Forøgelsen siden 1993 er beskeden, men dog bemærkelsesværdig i lyset af den øvrige udvikling i LM. Kun i Bornholms, Københavns og Lolland-Falsters afdeling har kurven været nedadgående, når det gælder antallet af prædikanter.

Ser man på de uddannelsesmæssige forudsætninger, er det åbenlyst, at der er i dag er langt flere teologer og akademikere i øvrigt blandt prædikanterne end tidligere. Og det har påvirket den gamle lægmandsbewægelse

"Forkyndelsen er blevet mere intellektuel. Og det er rigtig

MENNESKER I DAG TÆNKER MEGET PÅ SIG SELV OG DERES BØRN. "KAN JEG BARE FÅ MINE BØRN MED, SÅ ER MÅLET NÅET," HØRER JEG FOLK SIGE.

godt at høre på en god og struktureret forkyndelse. Men det er vigtigt, at den også træffer folk hjemme i deres hverdagsliv. Det kunne være spændende, hvis de omrejsende prædikanter en gang imellem tog med deres tilhørere på job," siger Jørgen Sulkjær.

Og han bakkes op af Magnus Haahr Nielsen, som mener, at der er behov for en forkyndelse, der i højere grad tager livtag med de problemstillinger, som de unge står over for i dag.

"Forkyndelsen kan godt blive for teoretisk om det at være kristen og være menneske. Lad os tage de emner op, som optager de unge, om livskampene i menigheden og i familien. Hvordan skal vi for eksempel forholde os til terror, der begås i en religions navn? Og hvordan kan vi danne positiv modkultur til Pride-marcherne? Og hvad siger evangeliet om sex, alkohol, politik og social retfærdighed?" spørger han.

"Jeg kender mennesker, der er faldet fra troen, fordi de ikke kunne få evangeliet til at passe med deres liv. Dem må vi kunne give nogle bedre svar!"

Savner vækkelsestenen

Jørn Bech glæder sig over den i positiv forstand brede og undervisende forkyndelse i LM.

"Men den helt specielle vækkelsesforkyndelse er blevet sjældnen," siger han.

Og her rammer han ind i en problemstilling, der optager mange i disse år.

LM kaldes en vækkelsesbevægelse, men hvad betyder det for det daglige arbejde i kredse og frimenigheder – og især for forkyndelsen? I gamle dage appellerede prædikanten til en personlig afgørelse hos tilhørerne og talte tydeligt om både himmel og helvede. Men i nogle tilfælde blev det også usundt.

I dag er vi så måske havnet i den modsatte grøft: vækkelsestenen i forkyndelsen er mere eller mindre forsvundet.

"Det er jo alfa og omega, at vækkelseslivet lever i os. At vores åndelige værdier ikke bare bliver til fraser. Jeg savner vækkelsestenen i dag. Bibelen siger, at Gud elskede verden så højt, at enhver, som tror på Jesus, ikke skal fortabes men have evigt liv. Men i dag tør vi næsten ikke sige noget om fortabelsen som det, vi reelt skal frelses fra," siger Søren Pedersen.

Samtidig er det også hans erfaring, at der er rigtig mange, der lever i dyb afhængighed af Jesus og ønsker at følge ham. Men alligevel mener han, at prædikanterne indimellem må

tale vækkelse og stille spørgsmålet, om mennesker virkelig lever med Jesus.

"Vores vækkelsestænkning er blevet afløst af en menighedstænkning. I dag taler man meget mere om fællesskab end tidligere. Og måske er det også, fordi der er behov for det, men det må bare ikke blive på bekostning af vækkelsestenen."

Søren Pedersen tror, at denne udvikling hænger sammen med, at gudsbilledet har ændret sig.

"Vi taler mere om Gud som vores far end nogensinde før. Men vi må også gå linen ud og tale om Gud som den hellige, der sender mennesker, der ikke tror på Jesus, i fortabelsen. Vi må forkynde, at hvis mennesker ikke lærer Jesus at kende, så går det virkelig galt!"

Martin Jepsen er helt på samme linje.

"Vi har helt afgjort brug for en vækkerrøst i dag," siger han.

Birger Pedersen, Rønne, der i årene 1965-1980 var rejseprædikant i LM, advarer i forlængelse heraf imod den opfattelse, at opgaven i forhold til børn og unge alene er at satse på dåb og oplæring.

"Det afgørende er jo, at de døbt får et personligt forhold til Jesus! Jeg glæder mig over, at der er flere personlige vidnesbyrd ved vore møder i dag. Vidnesbyrdet er blevet stærkere efter at have været gemt væk i en periode, og også unge deltager med stor frimodighed. Men jeg savner flere vidnesbyrd, hvor mennesker fortæller, hvad Jesus betyder for dem," siger han.

Når hans tidligere kollega, Søren Pedersen, tænker tilbage, er det ikke kun vækkelsestenen, han savner. Det er også missionssynet.

"Mennesker i dag tænker meget på sig selv og deres børn. 'Kan jeg bare få mine børn med, så er målet nået,' hører jeg folk sige. Men når vi synger *Giv, Jesus, mig dit frelsersind*, så handler det jo ikke kun om os selv og vores børn. Vi kan da ikke bare leve med, at naboen går fortabt! Missionssynet har været noget af livskraften i LM. Vi har brug for igen og igen at få del i Jesu frelsersind, og at kaldsbevidstheden styrkes hos os, så der også bliver en større villighed til at forpligte sig på opgaver i missionsarbejdet," siger han.

Afdelingen som institution under pres

Generelt set må LM's afdelinger siges at være under pres indefra i form af manglende sammenhængskraft, og her er

Nordsjælland og København hårdest ramt. Det handler om langt mere end bare et generationsspørgsmål. Individualiseringen rammer nemlig ikke kun de unge. Resultatet er, at mange ensidigt prioriterer det helt lokale fællesskab, mens ansvarsfølelsen for arbejdet i afdelingen er meget begrænset.

Afdelingsformand Kim Hjermand, København, oplever, at afdelingen som institution står svagt.

"Det er en megatrend, at man i dag er fokuseret på sin egen menighed eller kirke og ikke på de fælles opgaver i afdelingen. For mange yngre medlemmer er det nok sort snak at tale om afdelingen. Den kan opleves som noget, der kun er for de indviede og især for den ældre generation," siger han.

Hans kollega fra Østjyllands afdeling, Tomas Hansen, er enig i, at det er lokalmission, der kan engagere LM'erne i dag. Og han vurderer, at udviklingen går i retning af større enheder.

"For især de store frimenigheder er det lettere at se mulighederne uden for deres egen hoveddør end at se sig selv som en del af en større sammenhæng i afdelingen, og de kan også ansætte folk lokalt," siger han.

Han tror ikke, der er så meget at gøre ved udviklingen, men mener fortsat, at der er behov for at løfte den nationale missionsopgave i fællesskab i afdelingerne.

"Vi må til stadighed være med til at bringe et kald ud. Hvis ikke vi havde set længere end til vores nabo, var evangeliet aldrig kommet til Ulanga i Tanzania. Ud over vores kald lokalt har vi et kald som forening, som vi er fælles om, og som vi må bringe ud igen og igen," slår han fast.

Også Kim Hjermand mener, at der er en fremtid for afdelingerne, selv om det lokale engagement fylder meget.

"Det giver rigtig meget mening at gå sammen, så man kan løfte noget, man ikke kan alene. Det gælder for eksempel lejraktiviteter, nærradio, genbrugsbutikker, kurser mv. Det er også sundt, at afdelingsstyrelsen har det åndelige ansvar, så man ikke lokalt ryger ud af et sidespor. Det er rigtig godt, at der er bredde og volumen bag det åndelige ansvar for eksempel i ansvaret for forkyndelsen," siger han.

I Københavns afdelingen har man målbevidst arbejdet på at forenkle arbejdet i afdelingsstyrelsen og skabe en sund balance mellem afdelingens og det lokales opgaver og ansvar.

"Vi gør det, vi skal, ifølge vedtægterne. Og vi gør det, som giver mening at løfte i flok. Alt andet ligger bedst lokalt."

Tyngden flytter til de store menigheder

I LM's første tid var det ellers i afdelingen, den organisatoriske og åndelige tyngde lå. Men meget har altså ændret sig siden da.

Thomas Beck finder denne udvikling meget forståelig, fordi afdelingen jo er længere væk end kredsen.

"DET ER JO IKKE AFDELINGEN I SIG SELV, DER ER VIGTIG. MEN DET ER VIGTIGT, AT DER ER EN STØRRE SAMMENHÆNG OM OG ET STØRRE ANSVAR FOR FORKYNDELSEN END DET RENT LOKALE."

"Vores store opgave er at få formidlet kerneværdierne til næste generation. Depechen med vores åndelige arv skal afleveres, og så er det ikke så afgørende, hvordan organisationsformen er," mener han.

Svend Bernhard mener, at der er et opbrud undervejs, når det gælder afdelingsstrukturen. Muligheden for at nogle af afdelingerne slår sig sammen, tror han dog ikke meget på.

"Det lokale vil stadig blive et fokus for dem, der samles i LM. Tanken om at nå de hvide pletter på landkortet er ikke så aktuel. Det kan man beklage, men man kan jo også vende det rundt og glæde sig over alt det, der er sket gennem årene: Mennesker er vundet for evangeliet, og vi er blevet bevaret i troen. Det er da ikke nogen lille ting!" slår han fast.

Københavneren Kim Hjermand er opmærksom på udviklingen i retning af store menigheder:

"Det er en megatrend i hele verden i dag, at man søger mod byerne. Den udvikling slår naturligvis igennem i det kirkelige landskab og betyder, at kirker i de store byer vokser, mens de i tyndere befolkede områder bliver mindre og måske endda må lukke helt ned."

"Udviklingen forstærkes af, at folk søger mod de store kirker med volumen og stor aktivitet. Men der er også en øvre grænse for, hvor stor en kirke kan være. Dels kan der være problemer med pladsen, dels vil nogle føle, at de ikke bliver set og hørt. Derfor tror jeg, det vil være naturligt, at de store menigheder "brækker hjørner af", som får lokal tilknytning. Det bliver dem, der kommer til at plante nye menigheder – ikke afdelingen," vurderer han.

Samtidig mener han, at det er en stor mulighed for de store menigheder at dele sig op i cellegrupper, hvor man kan leve som familier, der er sendt til en specifik "befolkningsgruppe" så som et nabolag, netværk, firma, sportsforening, m.v. Samtidig er det let at invitere andre med i.

Gudstjeneste i den bornholmske frimenighed Kirken på Klippen. Frimenigheden er en såkaldt afdelingsfrimenighed og samler LM'ere fra hele øen til gudstjeneste en gang om måneden i Østermarie. Der holdes også en månedlig gudstjeneste i Nexø.

"Jeg tror, at det bliver det nye koncept," siger han.

Østjyden Tomas Hansen vil dog ikke helt afskrive afdelingernes rolle som menighedsplantere.

"Min drøm er, at vi kan samle afdelingen om en fælles vision. Vi burde kunne sende missionærer ud til nogle nye områder i Danmark og også arbejde på at forankre arbejdet de steder, hvor vi er få. Det handler især om, at folk vil flytte hen, hvor der er brug for det."

Samtidig vil han gerne være med til at udnytte det momentum, som han ser i de østjyske frimenigheder og lade dem være ansvarlige for satellitmenigheder i et eller andet omfang.

"Men jeg tror stadig, at afdelingen har sin berettigelse, så vi kan pege på geografiske steder, som vi får kald til, og hvor vi løfter opgaven sammen," mener han.

Helmenighed og lokal forankring

Bornholm er en case for, hvilken vej udviklingen vil gå i de kommende år. Her står man midt i problemstillingen mellem ønsket om både store menigheder og lokal mission. Frimenigheden *Kirken på Klippen* blev stiftet i 2012. Årsagen var både udviklingen i folkekirken og ønsket om at skabe et tilbud til de unge, som i disse år vender tilbage til Bornholm for at etablere sig.

"De ønsker sig en helmenighed, men samtidig vil vi gerne

fastholde missionsarbejdet i de lokale missionshuse. Det er lidt svært at se en løsning," mener Jørn Bech.

Afdelingsstyrelsen har derfor nedsat en arbejdsgruppe, der skal komme med bud på, hvordan LM på Bornholm ser ud om fem år.

Birger Pedersen kender problemstillingen både som bornholmer og fra sit kendskab til LM-arbejdet ud over hele landet:

"Vi i LM er måske dem, der har kæmpet mest imod centraliseringen og derfor forsøgt at bevare de små missionshuse. I dag kan man diskutere, om det har været fornuftigt," siger han.

Han sammenligner med frikirkerne på Bornholm, der i dag stort set har samlet al deres aktivitet i Rønne.

"Det er klart, at de dermed mister lokal forankring, men de oplever jo, at de unge kommer der, hvor de unge er. Med *Kirken på Klippen* forsøger vi at skabe både en stor månedlig festsamling og lokal tilknytning. Men spørgsmålet er, om det vil få tilflyttere til at vælge LM."

"Jeg tror, at den store helmenighed kommer på et tidspunkt, men tiden er ikke moden til det endnu. Jeg vil nødig være med til at samle det hele et sted," siger han.

Birger Pedersen oplevede det således som et stort tab, da hans barndoms missionshus i Allinge blev nedlagt i 2007.

"Måske er fremtiden, at missionsforeningerne fusionerer eller deler øen imellem sig. I hvert fald samarbejder vi i dag meget mere med Indre Mission og Evangelisk Luthersk Missionsforening, end vi gjorde tidligere," slår han fast.

Hvad mon Gud vil sætte i gang?

Ser man kun på kurverne i statistikkerne, kan man godt blive lidt mismodig. Der er jo ikke svært at se, hvor den udvikling

MIN DRØM ER, AT VI KAN SAMLE AFDELINGEN OM EN FÆLLES VISION. VI BURDE KUNNE SENDE MISSIONÆRER UD TIL NOGLE NYE OMRÅDER I DANMARK OG OGSÅ ARBEJDE PÅ AT FORANKRE ARBEJDET DE STEDER, HVOR VI ER FÅ.

ender, hvis den fortsætter. De andre missionsforeninger oplever langt på vej det samme, og det kunne være relevant at spørge, om tiden er kommet til en egentlig fusion. Det tror Jens Schmidt dog ikke.

"Det er positivt, at vi får mere og mere samarbejde, men jeg tror ikke, vi får en fusion. Vores opgave er at fortsætte og bruge de kræfter og muligheder, Gud giver for at virke for evangeliets fremme. Om Gud sender en ny vækkelse, eller Jesus snart kommer igen, eller det bliver det daglige arbejde, som øves i trofasthed, kender kun Gud. Men det er noget ufatteligt stort at være med i denne tjeneste," siger han.

Nu viser statistikken jo også langt fra hele virkeligheden. Bag de faldende kurver gemmer der sig mange vidnesbyrd om, at Gud arbejder, og mennesker kommer til tro og oplever et godt lokalt fællesskab.

Sønderjyden Martin Jepsen er ikke pessimist:

"Jeg glæder mig over alle de mange gode kræfter, der er i gang. Der er også yngre mennesker. Det er til at blive helt høj over at mærke de folk, der har gnist og glød, som ser muligheder og lægger en masse kræfter i det," siger han.

Og på Lolland-Falster er optimismen helt konkret: Her har man netop taget fat på en gennemgribende renovering af Sildestrupejren.

4000 fuldtidsmissionærer

Jubilæumsåret 1968 blev startskuddet for et *nybrud*, og efter 1993 fulgte en *nyorientering*. Lige nu er der tegn på *nye visioner*, og måske bliver det overskriften over de næste 25 år?

På landsgeneralforsamlingen i 2013 vedtog LM's ledelse udtalelsen *Fornyelse fokus på mission* og besluttede dermed at fokusere kræfterne på "evangeliets fremme i stedet for på strukturer". Det indebærer både *åndelig fornyelse* og *lokal mission* – og det er jo, som det fremgår af denne artikel, netop de to hovedlinjer, afdelingsformændene i dag er optaget af.

"Vi skal ikke søge vores frimodighed i, om vi er mange eller få. Det dør vi af. Men Guds ord giver altid frimodighed, og derfor skal vi også forkynde om Guds hellighed, så evangeliet ikke bliver en selvfølge," siger Thomas Beck.

Og Tomas Hansen supplerer:

"Vores frimodighed ligger i, at vi får lov at forkynde ordet om Jesu fuldbragte værk på Golgata. Det ord kan skabe liv i hjerterne."

Kim Hjermands drøm er, at den gamle missionsbevægelse med ny styrke besinder sig på at være *til evangeliets fremme*.

"Min vision for LM hedder *4000 fuldtidsmissionærer om 25 år*. Altså at alle LM'ere ser sig selv som missionærer til

deres nærmiljø og er klædt på til at være det."

Så uanset hvad kalder udviklingen – også i de sidste 25 år – på både taknemmelighed og forventning til Gud. Birger Pedersen anser det for et under i sig selv, at LM overhovedet kan fejre 150 års jubilæum:

"LM opstod i en tid, der var stærkt rationalistisk, men førte dog et åndeligt liv til store dele af Danmark. I 1880'erne var det hele ved at ende i indbyrdes splid og strid. Men da man mange steder sad tilbage med en stærkt reduceret forsamling, sendte Gud en vækkelse, som gav liv både til den gamle og den nye forening. Igen i 1960'erne oplevede vi en åndelig fornyelse, som fik stor betydning. Lad os være i forventning til, hvad Gud vil gøre i de kommende år."

Eller som Christian Lund, Hillerød, der var ansat i LM i årene 1970-2004, de sidste 23 år som hovedkasserer, siger:

"Hvem havde forudset, at vi fik en missionsvækkelse for 50 år siden? Vi ved jo ikke, hvad Gud vil sætte i gang iblandt os i dag!"

STATISTISK NOTE

Der er kun indsamlet tal for de tre jubilæumsår (1968, 1993 og 2018).

Nogle af tallene kan dog være et eller to år ældre.

I oversigterne er Vestsjællands Afdeling kun taget med for årene 1968 og 1993, fordi den blev nedlagt i 2009. Ligeledes er Østjyllands Afdeling kun taget med for årene 1993 og 2016, fordi den først blev oprettet i 1974.

De statistiske informationer må generelt tages med et vist forbehold, men tendenserne vurderes dog at være sikre.

Nogle af tallene må tages med et særligt forbehold. Det gælder for eksempel LM-medlemstallet for 1993, som for de jyske afdelingers vedkommende kun kendes ca. ti år tilbage. 1993-tallene er derfor estimeret ved en lineær tilbageførsel af de sidste ti års udvikling for Østjyllands, Sønderjylland-Fyns og Vestjyllands afdelings vedkommende.

Tallene for såvel LM- som LMU-medlemmer i 1968 er ikke kendt. I stedet er der angivet tal fra 1960, som er baseret på en kredsvis fortegnelse over LM-medlemmer til brug for indsamling af midler til en ny bygning på Luthersk Missions Efterskole i Løgumkloster. Også disse tal må tages med et særligt forbehold. Oversigterne er nemlig ikke komplette og registrerer ikke enkeltpersoner, men husstande, hvorfor de opgivne tal delvist er baseret på et kvalificeret skøn.

BORNHOLM

Udviklingen på Bornholm de sidste 25 år afspejler den landsdækkende tendens i LM og forstærkes af den demografiske udvikling på øen.

”Der har været stor fraflytning af unge, og vi bliver færre og færre. Flere af de små kredse kører på smertegrænsen, men de gør et stort arbejde for at drive mission med de resurser, der er til rådighed,” siger afdelingsformand Jørn Bech.

Han har selv været kredsformand i Svaneke i 30 år.

MENS ANDRE AFDELINGER SLIDER MED SAMMENHÆNGSKRAFTEN, OPLEVER MAN ET GODT FREMMØDE TIL DE ÅRLIGE FÆLLESARRANGEMENTER: ÅRSMØDE, BIBELKURSUS OG ALMINDINGSMØDE.

Bornholm er også den sidste af LM's afdelinger, der stadig har et hornorkester.

Sammenhængskraft og nytænkning kommer også til udtryk i ungdomsarbejdet. Udover det ugentlige ungdomsmøde mødes mange af de unge fra hele øen fredag aften året rundt til sportsaktiviteter og fortsætter bagefter deres fællesskab i et privat hjem. Og de unge er gode til at invitere deres klassekammerater med. Flere har fundet vej ind i det

kristne fællesskab på den måde.

Genbrugsbutikken i Nexø, der kom til i 2010, viser, at man står sammen om at rejse de nødvendige økonomiske midler til missionsarbejdet. Næsten 1,5 millioner kr. blev det til i 2016, og butikken er dermed den af LM's syv genbrugsbutikker, der har det største overskud.

Den kirkelige situation har været kendetegnet af, at mange folkekirkepræster fra Dansk Bibel-Institut og Menighedsfakultetet har fået embede på øen. Det har betydet, at der sidder mange flere LM'ere i folkekirken i dag end tidligere.

I 2012 oprettedes frimenigheden Kirken på Klippen. Det er en såkaldt afdelingsmenighed, som samler LM'ere fra hele øen, men kun holder en månedlig gudstjeneste, som finder sted i Østermarie missionshus. Herudover er der dog også en månedlig mere lokal gudstjeneste i Nexø. Den udløsende årsag var, at en hel del LM'ere meldte sig ud af Folkekirken på grund af indførelsen af det kønsneutrale ægteskab.

”Men samtidig ønsker vi at fastholde missionsindsatsen i de lokale kredse. Vi arbejder lige nu med, hvordan vi bedst kan tilgodese ønskerne om både lokalmission og helmenighed. Det er en af de store udfordringer for fremtiden,” siger Jørn Bech.

KØBENHAVN

Københavns afdeling skiller sig ud som den eneste afdeling, hvor det stort set er lykkedes at fastholde antallet af LMU-medlemmer gennem de sidste 25 år. Det hænger sammen med, at flere og flere unge tager en lang uddannelse og derfor flytter til de store universitetsbyer.

Man kunne måske have forventet, at den generelle demografiske udvikling med flytning fra land til by også ville have sat sine positive spor i øvrigt for LM i København. Men det er ikke tilfældet. Over de sidste 50 år er det for eksempel i hovedstaden, at LM relativt set har haft den største nedgang i antallet af børn i børnearbejdet.

Medlemsudviklingen i voksen-LM er kun registreret tilbage til år 2000, men over hele den sidste 25-års periode må man vurdere, at der næsten er sket en halvering.

En af forklaringerne herpå kan være, at København som hovedstad også har været frontløber, når det gælder den generelle opløsning af foreningsloyaliteten. Det er langt fra nogen selvfølge, at LM'ere, der flytter til storbyen, vælger at engagere sig i LM. En stor gruppe vælger også at supplere LMU med Folkekirken eller – ikke mindst – Køben-

havnerkirken.

Blandt de markante begivenheder i perioden er frimenigheden Nordvestkirkens (tidligere Nordvestkredsen) køb af folkekirkebygningen Utterslev Kirke i 2014. Det er ikke sket tidligere, at LM har overtaget en folkekirkebygning. Flytningen ud af de alt for trange lokaler på Frederiksborgvej 179 førte til en markant større tilslutning til menigheden. Mere plads og mere ”officielle” rammer gav større fremmøde.

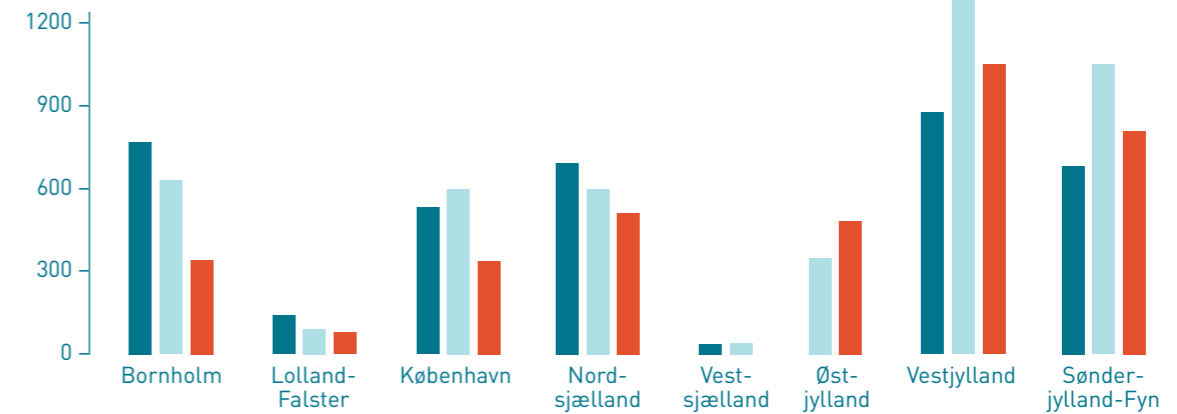
Afdelingsformand Kim Hjermand oplever, at der er en stigende tendens til, at LM'erne i dag er mere optaget af deres lokale fællesskab end af afdelingen, landsafdelingen eller for den sags skyld international mission.

Ikke desto mindre samles der omkring 200 til de to årlige stævner: Årsmøde og missionsevent.

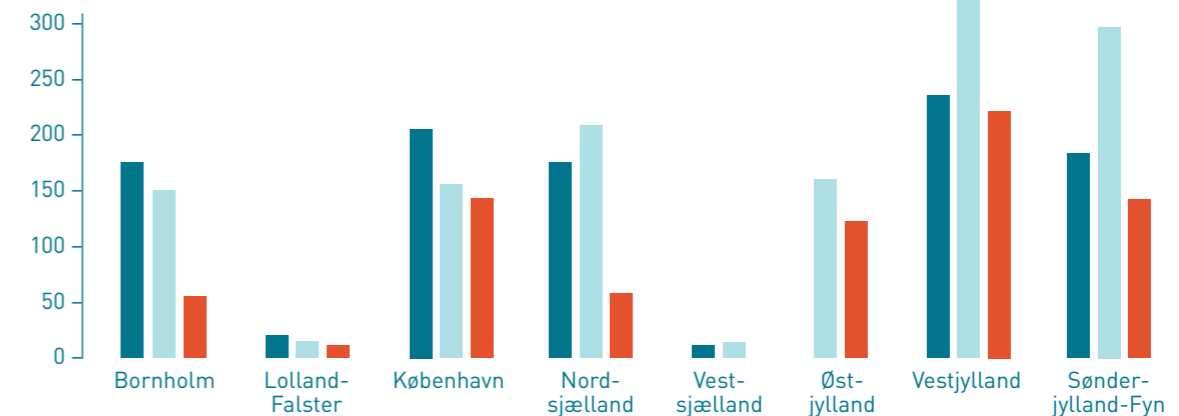
”Og selv om man ikke er sig det bevidst, så har mange glæde af afdelingens arbejde, f.eks. gennem lejrstedet Birkedal med mange børne- og ungdomslejre samt de såkaldte forlovelsessamtaler,” siger han.

I 2009 blev den daværende Vestsjællands afdeling nedlagt og lagt ind under Københavns afdeling.

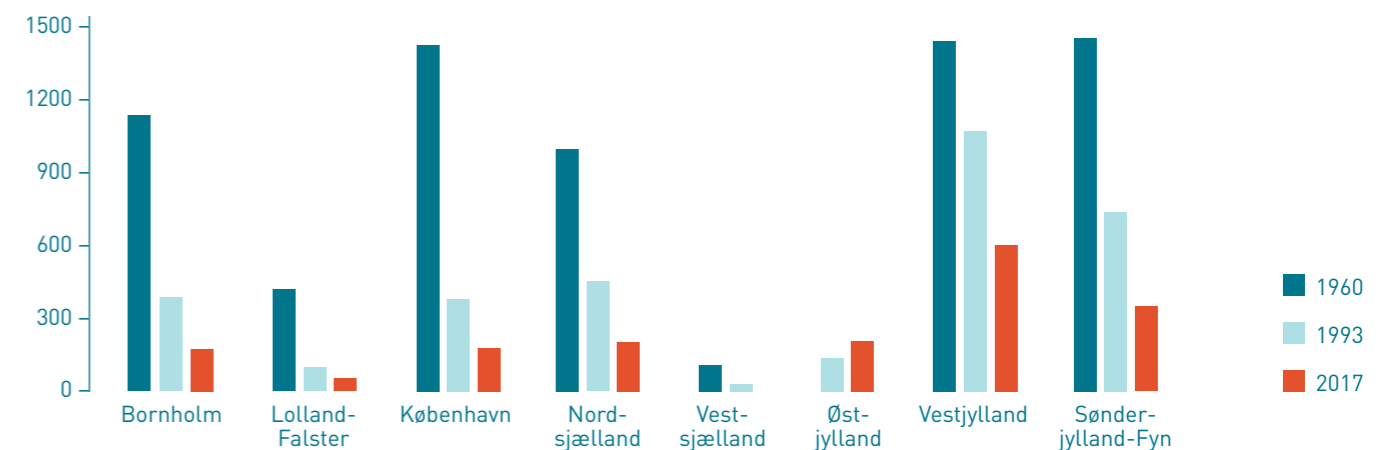
MEDLEMMER

LMU-MEDLEMMER

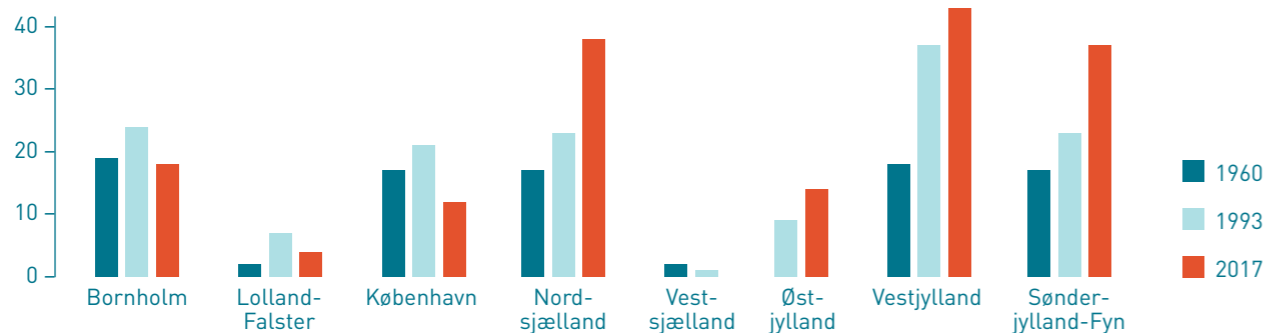

BØRN I BØRNEARBEJDET

Søjlerne viser, at LM over hele perioden har tabt mest terræn i Østdanmark. I Vest- og Sønderjylland oplevede man en betydelig fremgang i årene 1968-73. Østjyllands Afdeling er den eneste med medlemsfremgang i voksen-LM siden 1993.

PRÆDIKANTER

Antallet af prædikanter har været stigende over hele perioden. Antallet af ansatte prædikanter er væsentligt større i dag end i 1968. De findes blandt andet på LM's sekretariat og på LMH i Hillerød og lokalt i frimenigheder og afdelinger.

NORDSJÆLLAND

Nordsjællands afdeling har tabt markant mindre terræn i de sidste 25 år end Bornholm og København, når det gælder voksenarbejdet, hvor medlemstallet kun er faldet med 15 procent. Til gengæld er Nordsjælland den afdeling, der har oplevet det største fald i ungdomsarbejdet (godt 70 procent) i denne periode. Det skal ses i sammenhæng med, at rigtig mange unge rejser til København for at læse. Børnearbejdet afspejler udviklingen på landsplan: Der er sket en halvering fra 1968-93 og igen fra 1993 til i dag.

FOR ALLE DE TRADITIONELLE KREDSSES VEDKOMMENDE ER DER SKET ET FALD, SOM DOG I NOGEN GRAD OPVEJES AF HILLERØD FRIMENIGHED, DER BLEV STIFTET I 1998 OG I DAG TEGNER EN FJERDEDEL AF AFDELINGENS MEDLEMMER.

Her kommer også en del især unge familier, som ikke bor i Hillerød by, men kommer fra Nordsjælland i øvrigt. I de gamle missionshuse i Helsingør, Græsted og Gilleleje sidder der hovedsageligt ældre mennesker tilbage. Derimod har der været tilgang i Helsingør, hvor man i 2012 tog et nyt og større missionshus i brug.

En anden grund til den begrænsede tilbagegang er, at både LM's sekretariat og højskole (LMH) ligger i byen. Det

kommer blandt andet til udtryk i et meget stort antal prædikanter, når man tager afdelingens størrelse i betragtning.

Tilbage i 70'erne og 80'erne var der et blomstrende kor- og orkesterarbejde i Hillerød, som gav en stor berøringsflade udadtil, men det findes ikke længere.

I slutningen af 1980'erne blev kredsen i Græsted udsat for en splittelse blandt andet på grund af dåbsspørgsmålet, og en stor gruppe brød ud og dannede Græsted Frikirke.

Johannesskolen, der blev stiftet i 1972, er landets eneste 100 procent LM-ejede friskole. I begyndelsen var det hovedsageligt missionsfolkene, der sendte sine børn i den kristne friskole, men i dag kommer hovedparten fra ikke-kirkelige hjem.

"Johannesskolen er en unik missionsmulighed, men også et stort åndeligt ansvar", siger afdelingsformand Svend Bernhard. LM har også et delansvar for Alme Skole, dog uden at eje den, og kredsen i Græsted driver børnehaven LM's børnehus i Græsted.

En anden stor missionsstation i afdelingen er lejrstedet HvideKilde i Kagerup. Lejrstedet er bygget op i gamle kasernebygninger og blev taget i brug i 1996 efter, at det blev nødvendigt at opgave den hidtidige lejr Vesterpris i Tisvilde, som var blevet klemmet inde af boligbyggeri.

LOLLAND-FALSTER

Lolland-Falster er den mindste af LM's syv regionale afdelinger. På trods af de demografisk vanskelige vilkår er tilbagegangen de sidste 25 år meget begrænset, og det er lykkedes at fastholde positionen som selvstændig afdeling. Det er blandt andet sket ved, at man har slanket foreningsstrukturen i afdelingen.

Oprettelsen af LM's fjerde efterskole, Stubbekøbing Efterskole, i 1999 og efterfølgende LivogJob (2009), der tilbyder STU (Særligt tilrettelagt uddannelse for unge med særlige behov), var et markant løft for afdelingen, da en del af de tilflyttede medarbejdere på institutionerne har engageret sig i LM. Mange ungmedarbejdere, der virker som vikarer eller handicaphjælpere på institutionerne, er også aktive i LMU i den tid, de er i afdelingen.

Et andet samlingspunkt er Sildestruplejren, som i 1988 blev bygget ved en stor fælles indsats og også hjælp af frivillig arbejdskraft fra Jylland. Den bliver netop nu renoveret.

"Vi har kontakt til rigtig mange gennem lejrarbejdet og holder lige så mange lejre, som vi har ledere til," fortæller afdelingsformand Jørgen Sulkjær.

Det vil i øjeblikket sige fire børne- og juniorlejre om året. På nogle af lejrene kommer tre ud af fire fra en ikke-kirkelig baggrund, men vælger alligevel at tage på lejr år efter år.

Sildestruplejren er også et meget tydeligt fælles ansvar, som kan samle LM bredt. Og det er nødvendigt i en afdeling, hvor der er få hænder til at løfte opgaverne, og som er kendetegnet af en høj gennemsnitsalder.

"Men der er generelt stor trofasthed over for LM-arbejdet blandt medlemmerne," siger Jørgen Sulkjær. Der er også god tilslutning til de årlige fællesarrangementer i form af årsmødet i pinsen, sommermøde, bibelweekend og generalforsamling. Her prøver man at arrangere festlige og ikke alt for stive møder.

I 2014 oprettede man frimenigheden Lolland-Falster kirken efter en lang proces, som med afdelingsformandens ord forløb ret smertefrit. Ikke alle gik ind for menighedsdannelsen, men der var heller ingen, der blokerede for den.

Frimenigheden har omkring 20 medlemmer fra hele afdelingen, men samler det dobbelte til gudstjenesterne hver 14. dag i missionshuset i Nykøbing.

VEST-SJÆLLAND

LM's arbejde i Vestsjælland går helt tilbage til 1880'erne og var i mange år forankret i missionshusene i Holbæk og Mørkøv. Igennem tiden har der også været oprettet mødepladser flere steder, blandt andet i Dianalund og Viby, men uden at det er lykkedes at få fodfæste andre steder.

I 2009 VAR DER KUN GODT EN SNES MEDLEMMER I AFDELINGEN TIL AT DRIVE ARBEJDET I DE TO MISSIONSHUSE, OG MAN BESLUTTEDE DERFOR AT LÆGGE ARBEJDET IND UNDER KØBENHAVNS AFDELING.

Det blev for vanskeligt at finde folk til både LM's generalforsamling og bestyrelserne for Højskolen og LM's efterskoler, som hører med til afdelingernes ansvar for LM på landsplan.

"Vi kom til at bruge for mange kræfter på det nationale missionsarbejde i stedet for på det lokale. Derfor gav det ikke længere mening at være en selvstændig afdeling," siger Egon Nielsen, der var den sidste afdelingsformand og i dag er formand i Mørkøv, der tidligere var en kreds, men i dag er en mødeplads. Den formandspost har han haft i over 35 år!

Det viste sig at være en rigtig beslutning, for allerede i 2014 måtte man sælge missionshuset i Holbæk, fordi man var blevet for få. I Mørkøv, der var tæt ved at lukke omkring 1990, har man imidlertid oplevet en positiv udvikling. Flere fra Kalundborgområdet har sluttet sig til arbejdet, og det betyder, at der i gennemsnit er mere end 30 til møderne. Det fylder godt i det lille missionshus, hvor der har været perioder med helt ned til 5-6 personer til møderne.

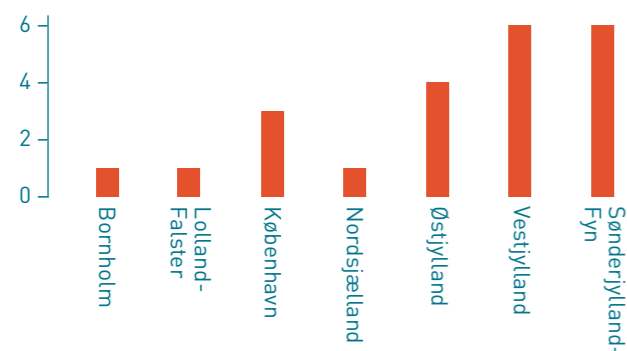
Man er også engageret i det tværkulturelle arbejde, så langt kræfterne rækker.

"Det er udfordrende og krævende, men har også været et friskt pust, som har givet noget til menigheden," siger Egon Nielsen.

Han er ked af, at børnearbejdet er lukket ned, men glæder sig over, at der stadig er en LMU-kreds i huset.

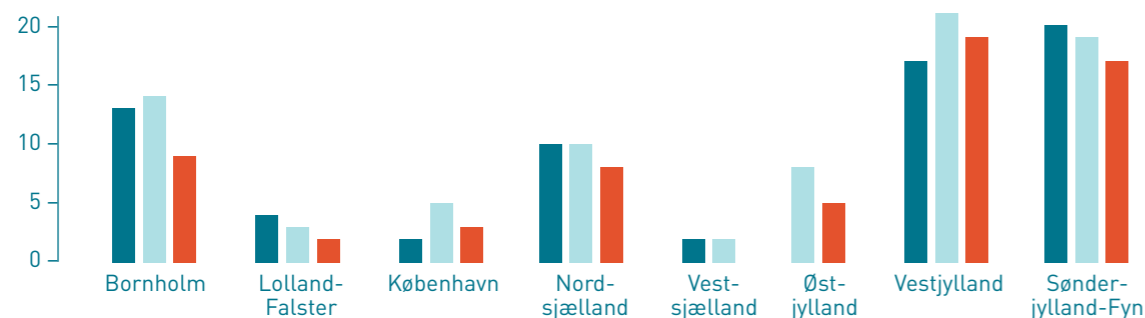
Fællesskabet med LM'erne i Københavns afdeling i øvrigt er hæmmet af Mørkøvs geografiske placering langt fra København. Men Egon Nielsen oplever alligevel, at der er god kontakt. Således holder lederne på mødepladsen et årligt møde med repræsentanter for afdelingsstyrelsen i København.

FRIMENIGHEDER

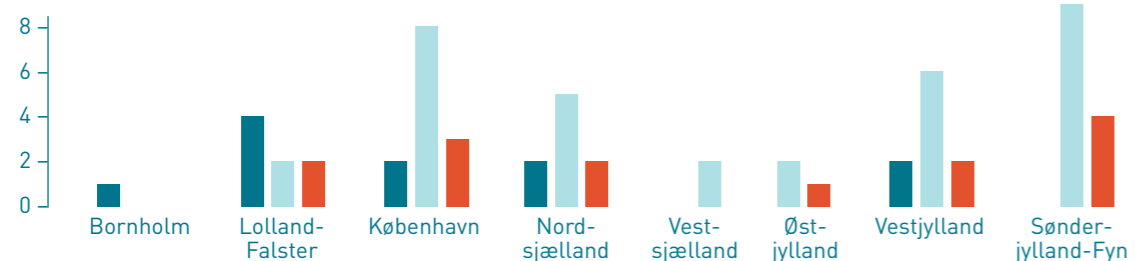

Der findes i dag frimenigheder i alle LM's syv afdelinger, dog især i Jylland. Antallet af kredse er generelt faldende, men det opvejes i betydelig grad af dannelsen af frimenigheder.

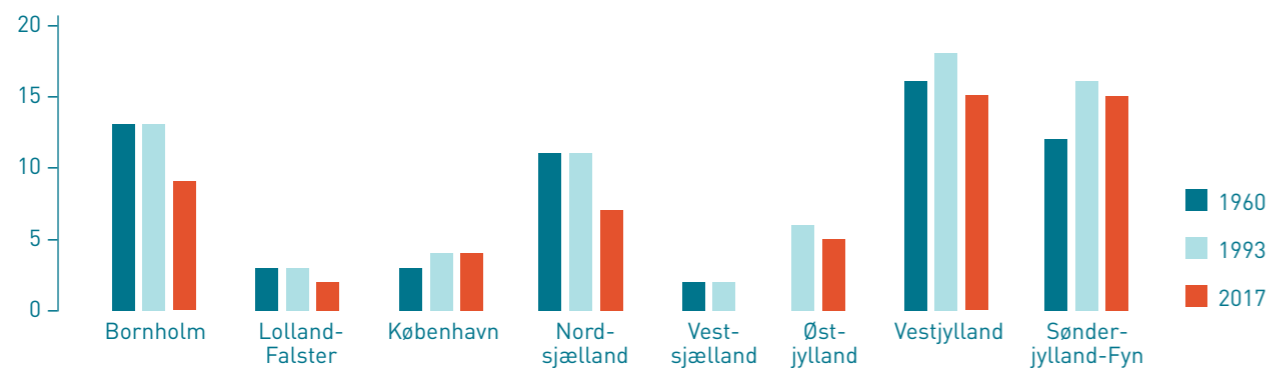
KREDSE

MØDEPLADSER

MISSIONSHUSE

SØNDERJYLLAND OG FYN

Sønderjylland-Fyn har i lighed med landet i øvrigt oplevet en halvering af antallet af børn og unge i børne- og ungdomsarbejdet - først fra 1968-93 og igen fra 1993 til i dag. Det er ikke muligt at opgøre medlemstallet i voksen-LM længere tilbage end til 2009, men udviklingen må vurderes at ligge meget tæt på landsgennemsnittet. Demografien betyder ikke kun, at mange unge forlader landsdelen, men også at der sker en omfordeling.

"For ti år siden var der en tydelig nedadgående tendens i nogle kredse, og vi vil fremover også komme til at lukke kredse. Men de mennesker, der mangler i de små byer især på vestkysten, sidder jo i dag i de store byer på østkysten, hvor arbejdet er vokset," siger afdelingsformand Martin Jepsen.

Bibelcamping, der i 1969 begyndte på lejrstedet Solbakken og senere blev ført videre på Haderslev Næs, samler ikke nær det samme antal som tidligere, men det er alligevel stadig et flagskib for afdelingen.

"Det er da megastort, at der samles 400 unge til Ung Uge," siger Martin Jepsen.

Halmøderne hvert tredje år i Løgumkloster er et andet samlingspunkt for afdelingen. Tilslutningen er ifølge Martin Jepsen "overraskende god", om end det især er den ældre generation, der møder op.

"Halmøderne opfylder sin mission ved at ruske op i folk og vise os hen til Jesus. Det har mange af os behov for," tilføjer han.

Selv om han er afdelingsformand i et udkantsområde, ser Martin Jepsen optimistisk på fremtiden.

"Jeg glæder mig over alle de mange gode kræfter, der er i gang. Der er også yngre mennesker. Det er til at blive helt høj over at mærke de folk, der har gnist og glød, som ser muligheder og lægger en masse kræfter i det."

Bylderup Bov er et af de steder, hvor der er tilgang. Her er mange unge familier og også nogle, der er vendt tilbage til deres hjemegn. Dertil kommer et tilskud af hollandske landmænd og gode relationer i lokalområdet. I 2013 dannede man frimenighed, og i 2017 måtte man udvide missionshuset.

VESTJYLLAND

Vestjylland er LM's største afdeling med et medlemstal på lige godt 1000. Det er ikke muligt at opgøre medlemstallet i voksen-LM længere tilbage end til 2008, Udviklingen ligger meget tæt på udviklingen i Sønderjylland-Fyns afdeling. Dog er tilbagegangen noget mindre, når det gælder børne- og især ungdomsarbejdet. Afdelingen er udfordret af fraflytning, men der er også unge familier, som flytter tilbage til landsdelen.

Arbejdet i afdelingen har en meget synlig diakonal profil, da man driver plejehjemmene *Klokkebjerg* i Skjern og *Bakkeky* i Videbæk samt værestederne *Arken* i Esbjerg og *Cafe Kilden* i Herning.

Desuden er der også et omfattende tværkulturelt arbejde rundt i kredsene. Det engagerer også mange unge og mennesker, der har en fortid som missionærer i international mission.

Afdelingsformand Thomas Beck, Esbjerg, understreger dog, at den diakonale indsats ikke er en modsætning til vækkelseslinjen, som man ønsker at fastholde. Tidligere tiders møderækker er en del steder blevet erstattet af undervisningsdage og andre steder blevet forkortet. Et forsøg på at erstatte dem er de såkaldte *Exodus-møder*, der er en

møderække for hele afdelingen og holdes med 2-3 års mellemrum.

"Vi har brug for en vækkelse, så mennesker møder Jesus," siger han.

Afdelingen driver også to store genbrugsbutikker i henholdsvis Skjern og Videbæk.

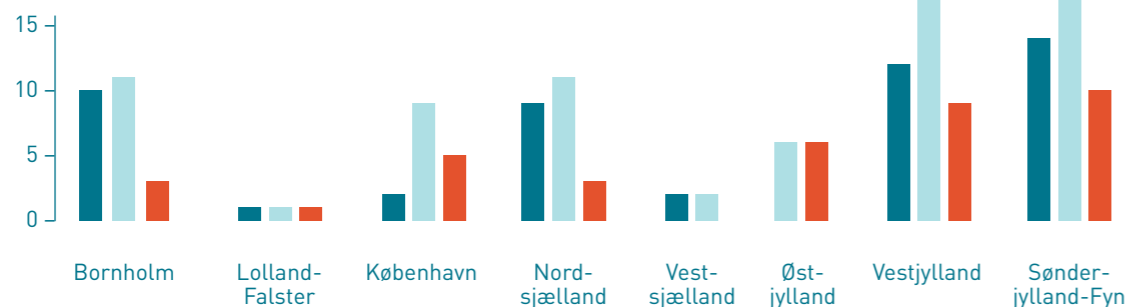
Vestjyllands afdeling er desuden hjemsted for efterskolerne *Solgården* i Tarm og *Sædding Efterskole*. Her er det stadig muligt at fylde hallerne op til store fællesarrangementer som for eksempel udsendelsesfester for missionærer, der sendes ud i LM's internationale missionsarbejde.

"Det er højdepunkter. International mission fylder stadig meget i afdelingen," siger Thomas Beck.

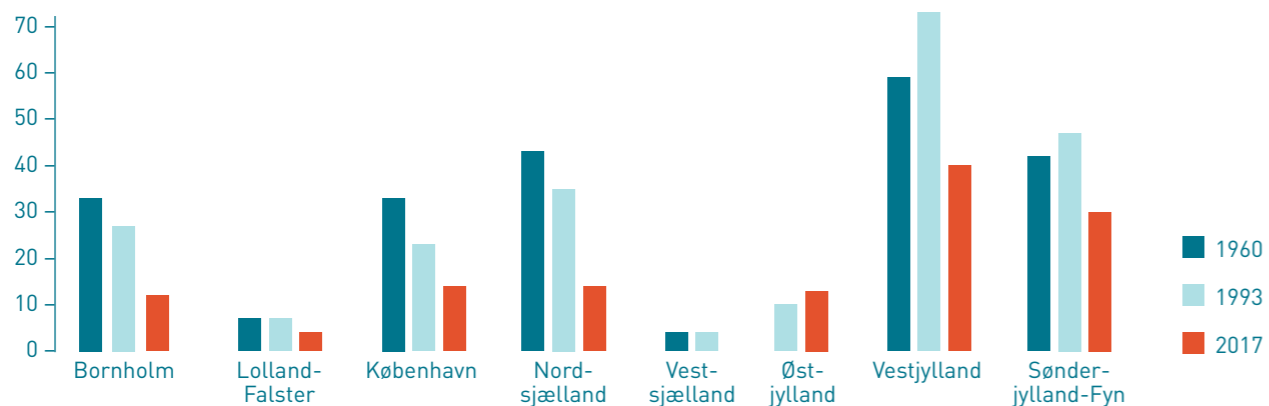
Frimenighederne i afdelingen lever ofte side om side med den lokale kreds i det samme hus og en del steder også med et betydeligt personsammenfald (den integrerede model). Det har ikke alle steder forløbet lige gnidningsløst, vurderer Thomas Beck.

"Frimenighederne er mere selvstændige, og det slider lidt på det store fællesskab. Men det glædelige er, at vi kan snakke sammen om det i dag. Og vi har brug for hinanden," slår han fast.

LMU-KREDSE

BØRNEKREDSE MV.

De sidste 25 års markante nedgang af antallet af børn og unge, som LM har kontakt med, afspejler sig også i et fald i antallet af børnekredse og LMU-kredse. I Østjyllands afdeling har der dog været en fremgang i børnearbejdet.

ØSTJYLLAND

Østjyllands afdeling er den yngste af LM's syv afdelinger og den eneste, som gennem de sidste 25 år har haft fremgang i såvel antal børn i børnearbejdet som antallet af voksne medlemmer. Det skyldes især, at afdelingen har haft den demografiske udvikling med sig i hele dens levetid, hvor de store uddannelsesbyer i regionen har oplevet en stor vækst. LM's arbejde er i samme periode derfor også rykket fra kredse i en række mindre byer til netop de store byer.

Afdelingen er kendetegnet ved, at der i Aarhus, Aalborg, Randers og Silkeborg er LM-frimenigheder. Det har blandt andet medført tilgang af mennesker, som ikke nødvendigvis har en LM-baggrund. Og det har givet en større bredde i medlemsskaren, vurderer afdelingsformand Tomas Hansen.

Afdelingen blev dannet i 1974, hvor den blev skilt ud fra den hidtidige Jyllandsafdeling, der så ved denne lejlighed ændrede navn til Vestjyllands afdeling. En væsentlig del af arvegodset fra denne udskillelse udgøres af Virksund Kursuscenter. Det blev taget i brug i 1975 og i dag drives af Vestjyllands og Østjyllands afdeling i fællesskab. Virksund,

der danner rammen om mange børne- og menigheds- eller kredsløje fra de to afdelinger, har gennem årene kæmpet en del med at få økonomien til at hænge sammen.

I 2001 oprettedes værestedet *Det gode håb* i Horsens. Her drives et diakonalt arbejde med hjælp af frivillige, som kommer fra et stort område.

I lighed med de andre LM-afdelinger blev der i den sidste tredjedel af sidste århundrede drevet et betydeligt pionermissionsarbejde primært gennem teltmission. Det er helt stoppet nu. Tomas Hansens vision er, at det må lykkes at forankre arbejdet i afdelingens mindre LM-kredse, men han vil derudover også meget gerne være med til at begynde arbejde på nye steder.

"Min drøm er, at vi kan samle afdelingen om en fælles vision. Vi burde kunne sende "missionærer" ud til nogle nye områder i afdelingen. Det handler ikke om at ansætte mennesker, men om at kalde nogle til at flytte ud til et nyt område, hvor der er brug for et kristent arbejde og bruge deres fritid til det," siger Tomas Hansen.

HENRIK P. JENSEN – FORMAND FOR LM

ORGANISATION OG ØKONOMI

LUTHERSK MISSION BLEV I 1868 STIFTET FOR "AT VIRKE FOR EVANGELIETS FREMME Gennem EN SAMLET OG ORDNET ANVENDELSE AF DE KRÆFTER OG GAVER, SOM GUD GIVER". SELVOM FORENINGENS FORMÅL HAR SKIFTET ORDLYD Gennem TIDEN, ER INDHOLDET STADIG DET SAMME.

Grundlæggende oplever vi os som en græsrodsbevægelse, hvor den daglige udfoldelse af vores arbejde sker på det lokale plan i kredse og frimenigheder. Som medlem af LM kan optages enhver, der er fyldt 18 år og tilslutter sig foreningens grundlag.

Organisationsmæssigt består foreningen af 3 lag: det lokale arbejde, afdelingen og landsforeningen. Hvert lag i organisationen er demokratisk i sin styreform, hvor det er medlemmerne, både mænd og kvinder, der vælger, hvem der varetager ledelsen af det enkelte lag.

Den øverste juridiske myndighed er i hvert lag en generalforsamling (i afdelingen kaldet afdelingsmøde) sammensat af både mænd og kvinder, der godkender foreningens aktiviteter, budgetter og regnskaber. Medlemmerne kan komme med forslag til punkter til dagsorden og kandidater til styrelserne.

Hyrdeansvaret i bevægelsen har altid ligget hos de kaldede prædikanter, afdelingsstyrelserne og Landssty-

relsen. Men i de senere år har der også, fortrinsvis i frimenighederne, været et ønske om at synliggøre hyrdeansvaret i et lokalt ældsteråd. På landsplan synliggjort ved et læreråd. Lærerådet skal betragtes som LM's øverste åndelige myndighed og LM's landsgeneralforsamling som LM's øverste juridiske myndighed.

Det lokale arbejde refererer ikke organisatorisk til afdelingsstyrelsen, og de enkelte afdelinger refererer ikke organisatorisk til Landsstyrelsen. Grundtanken er, at hver styrelse står til ansvar over for de medlemmer, som vælger dem på den dertilhørende generalforsamling. På den anden side kalder medlemmerne gennem valget styrelsen til tjeneste i Guds rige og giver den myndighed, som vedtægterne henlægger til den pågældende styrelse.

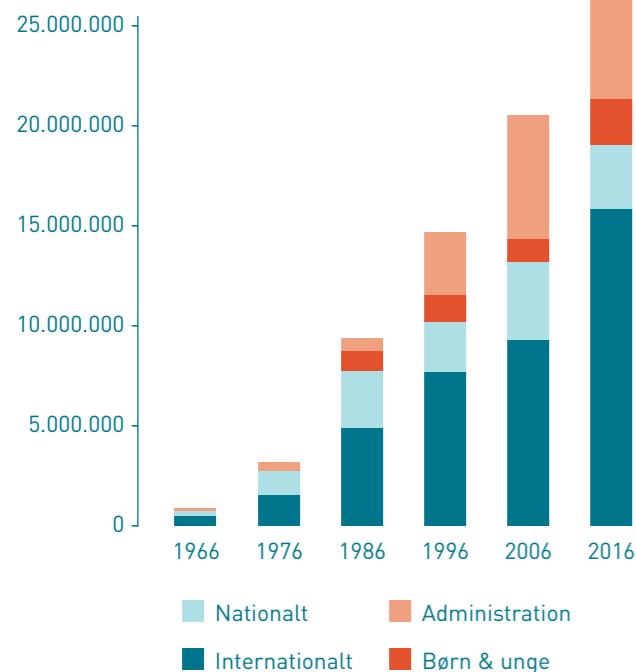
DA ETHVERT MEDLEM TILSLUTTER SIG FORENINGENS FORMÅL OG GRUNDLAG, SÅ HAR DET DERMED OGSÅ FÅET DEMOKRATISK INDFLYDELSE PÅ IKKE BARE DET LOKALE ARBEJDE, MEN BÅDE ARBEJDET I AFDELING OG PÅ LANDSPLAN.

Det betyder, at ethvert medlem indbydes til at leve med i, involvere sig og støtte ikke bare det lokale arbejde, men også arbejdet i afdelingen, på landsplan og internationalt.

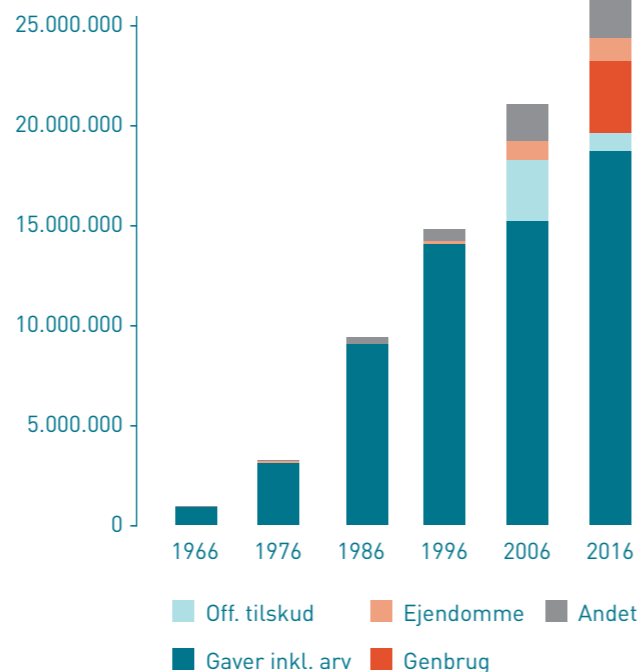
Det overordnede ansvar

Landsstyrelsen har ansvaret for den overordnede daglige

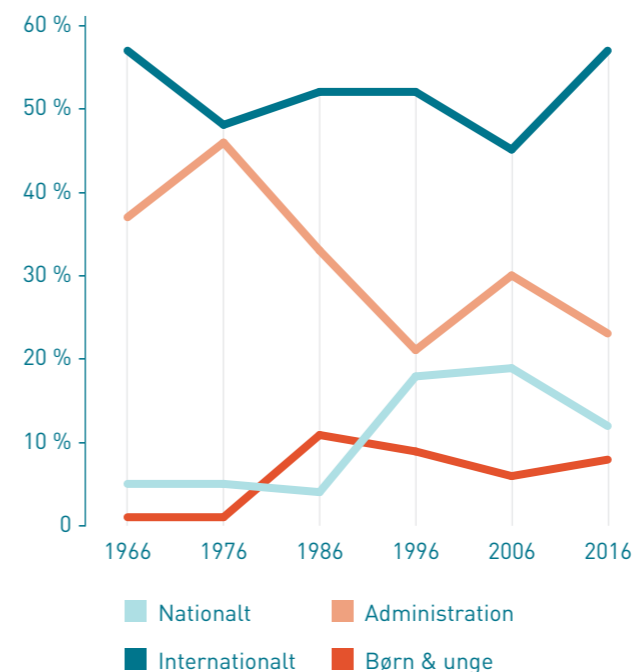
UDGIFTER

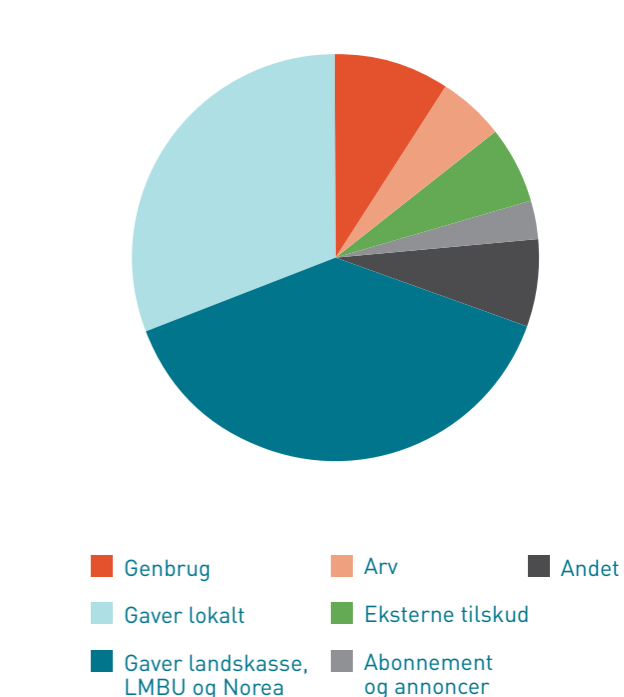
INDTÆGTER

FORDELING AF UDGIFTER

LM'S SAMLEDE INDTÆGTER 2016

Gud har i alle årene sørget for, at der var de midler, der skulle til for at drive LM's arbejde – blandt andet til international mission, som er blevet markant dyrere med årene. På indtægtsiden er det fantastisk at se, hvordan genbrug mere end opvejer tabet af de offentlige tilskud.

Vi har i LM kunnet opretholde over 50 % til internationalt arbejde alle årene, samtidig med at vi har brugt mere på nationalt arbejde. Andelen af administrationsomkostninger er faldet betragteligt. Lagkagediagrammet viser fordelingen af LM's samlede indtægter i 2016 inkl. LMBU, Norea og lokale gaver. Samlet indkom der 49,9 mio. kr.

ledelse af LM – både administrativt og åndeligt. De ansætter medarbejdere og uddelegerer ansættelse for nærmere bestemte medarbejdere, som skal være til rådighed for ledelsen, varetage forkyndelse, være til inspiration, give vejledning, udøve personalepleje og ledertræning. Landsstyrelsen har ansvar for budget og regnskab, som omfatter deres ansvarsområde.

Grundlæggende har Landsstyrelsen det overordnede ansvar for LM's arbejde og skal sørge for iværksættelsen af nye arbejdsområder. For tiden er der følgende:

- 1) Arbejdet i Danmark
 - herunder forkyndelse, musik- og det tværkulturelle arbejde
- 2) Børne- og ungdomsarbejde
- 3) International Mission
- 4) Selvejende Institutioner (højskole, efterskoler, osv.), som drives efter egne vedtægter
- 5) Forlagsvirksomhed
 - herunder også kommunikation og bladvirksomhed
- 6) Mediemiission

Det lokale arbejde

Afdelingsstyrelsen har ansvaret for den overordnede daglige

ledelse og det åndelige tilsyn af det LM-arbejde i det geografiske område, som de dækker. Et vigtigt ansvarsområde er derfor især kaldelse og oplæring af prædikanter til at varetage forkyndelse og undervisning, men også ansvaret for kaldelse af nadverforvaltere i de kredse, hvor det ønskes.

Derudover kan der være særlige arbejdsområder i deres område, f.eks. lejrarbejde, bibelcamping, genbrugsbutikker, væresteder, osv.

Derudover vil der være et særligt ønske om at drage omsorg for og leve med i de selvstændige LM institutioner (skoler, plejehjem osv.) i afdelingens område.

Afdelingsstyrelsen har ansvaret for det budget og regnskab, som omfatter deres ansvarsområde. Flere afdelinger har igennem de sidste årtier fået lokalt ansatte medarbejdere.

Den lokale styrelse af en kreds eller frimenighed vil typisk have det overordnede ansvar for alle aktiviteter og arbejdsområder med udgangspunkt i deres forsamling, eller som de driver i fællesskab med andre LM forsamlinger (f.eks. børne- og ungdomsarbejde, lokalradioer o.l.). Den lokale styrelse har ansvaret for budget og regnskaber, som omfatter deres arbejdsområder. Nogle frimenigheder har selv ansat medarbejdere.

Økonomien er et fælles ansvar

Hvert af de tre organisatoriske lag er afhængigt af vennernes økonomiske støtte. For at arbejdet kan blive fuldt ud finansieret, opmuntrer vi til, at man får en fast giverordning. Det kan også ske gennem løbende indsamlinger eller medlemsbidrag, som den lokale forsamling betaler pr. medlem. Det er vigtigt, at alle forsamlinger i LM finder det naturligt at give til LM's arbejde både lokalt, nationalt og internationalt.

Den samlede økonomi i LM består således af mange regnskaber, som ikke lægges sammen i et overordnet regnskab. Hver forsamling, afdeling, institution, lejr, bibelcamping, genbrugsbutik, værested osv. har sit eget regnskab – ligesom også Norea Mediemiission og LMBU (børne- og ungdomsarbejdet) har det.

Den samlede omkostning for alle LM's arbejdsområder beløb sig i 2016 på i alt omkring 50 mio. kr. (ekskl. skolevirksomhed og plejehjem).

Flere penge til mission

Den primære indtægtskilde er gaver og arveindtægter, men også genbrug og offentlige støttekroner (f.eks. moms-kompensation og tipsmidler) og fonde bidrager til indtægterne.

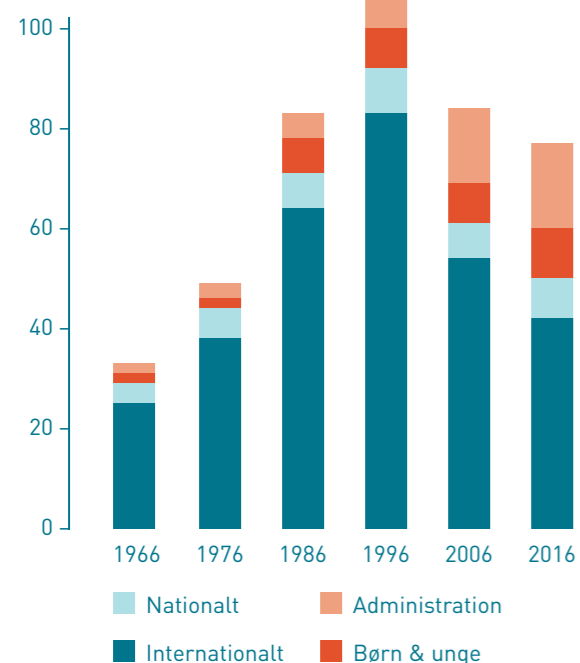
Både på landsplan, i afdelingerne og lokalt gøres der en stor og kreativ indsats for at finde alternative indtægtskilder. I de senere år er en stadig større andel af vores indtægter kommet gennem genbrugsarbejdet.

Det har ikke været muligt at indsamle historisk materiale på indtægter og udgifter på alt LM's arbejde. Vekslede regnskabsprincipper har heller ikke gjort det lettere at få et overblik over landskassens udvikling siden 100-års jubilæet i 1968, men i forenklet form ses herover LM's årsregnskab med 10-års spring fra 1966 til 2016.

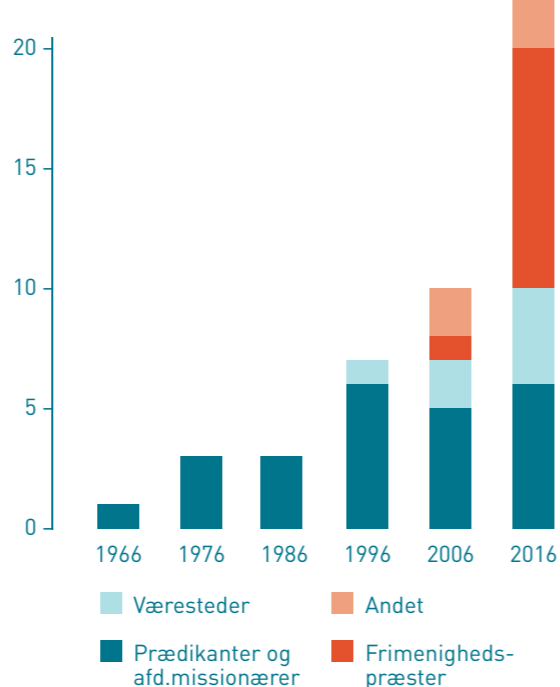
Det er glædeligt, at gaveindtægterne har fulgt med behovet. Noget af det hænger naturligvis sammen med den almindelige prisudvikling. Det væsentligste er dog at fastholde, at Gud har sørget for, at der hele vejen var penge til at drive arbejdet for. Det er værd at bemærke genbrugsbutikkernes voksende bidrag, samtidig med at de offentlige tilskud er blevet mindre og måske skal betragtes som en parentes i historien.

Alt i alt har vi fået flere penge til at drive mission for. Vi kan glæde os over, at vi generelt i hele perioden har formået, at henvend halvdelen af vores midler går til det internationale arbejde, og at vi i de senere år har formået at styrke arbejdet blandt børn og unge økonomisk. Samtidig har vi formået at

ANSATTE (LANDSKASSEN)

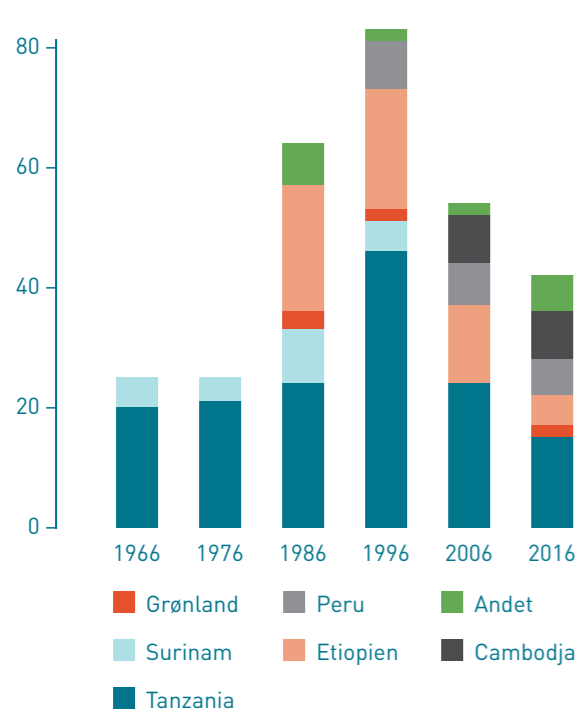

ANSATTE (LOKALT)

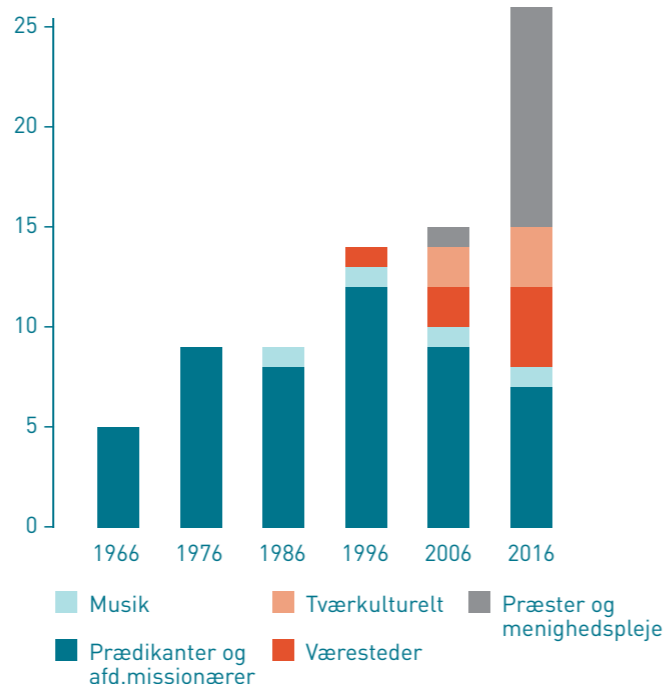

Antallet af ansatte betalt af landskassen har været stort set uforandret i de fire sidste søjler – kun 1996 skiller sig markant ud. Det værste er, at trods stigning i midler til international mission, sender vi færre missionærer ud. Modsat er det meget tydeligt, hvor mange ekstra ansatte, vi har fået i det lokale arbejde, og det er glædeligt, at det diakonale arbejde fylder stadig mere.

ANSATTE (INTERNATIONALT)

ANSATTE (NATIONALT)

LM's indsats i de "gamle" missionsområder er blevet reduceret og har givet mulighed for arbejde i Cambodiaja og blandt muslimer. Nationalt er der sket en betragtelig opnormering af antal ansatte til tværkulturel mission, menighedspleje og som præster.

Det er med tiden blevet dyrere at sende missionærer ud, og missionærerne er som regel udsendt kortere tid end før. Her er Signe og Brian Bjørn Nielsen i gang med sprogundervisningen efter deres udrejse i 2016.

sænke andelen af udgifter, der går til administration.

Spørgsmålet er naturligvis, hvordan udviklingsgraden i samme periode har været på antallet af ansatte. Da vi har flere deltidsansatte end før, og ikke har kunnet lave en oversigt over de enkelte medarbejders ansættelsesgrad, er oversigten side 28 ikke fuldt ud retningsgivende, men dog vejledende.

Færre missionærer – flere lokalt ansatte

Det langt mere kritiske er, at selvom vores indtægter er steget og afsatte midler til international mission tilsvarende er øget væsentligt, så havde vi i 2016 halvt så mange missionærer som i 1996, også selvom vi bruger ca. 8 mio. kr. mere.

Årsagen synes primært at være, at det er blevet dyrere at sende missionærer, og at missionærerne er udsendt kortere tid end før. Det øger på den anden side antallet af ambassadører for vores internationale arbejde, når de er vendt hjem igen.

Den glædelige udvikling er modsat, at vi har aldrig haft så mange ansat i det nationale arbejde, der beskæftiger sig med forkyndelse og menighedsarbejde, som nu. Den nationale diakonale indsats er ligeledes blevet styrket gennem flere ansatte på væresteder og i det tværkulturelle arbejde.

Der har i de senere år været en del debat om, hvorvidt det har kostet indtægter til landskassen, at der er blevet flere lokalt ansatte, og det har det uden tvivl. Men overordnet set må vi glæde os over et samlet set væsentligt styrket nationalt arbejde, og så meget desto mere nu sætte os for at tilvejebringe flere midler, så vi kan øge volumen i det inter-

nationale arbejde. Ellers kan det koste os yderligere et missionsland, eller at vi må indstille os på, at den eksisterende volumen er det, vi formår, under de givne økonomiske vilkår.

Sammenfatning

Uanset hvor meget vi måtte længes efter at øge vores resurser for at nå endnu flere og fremme evangeliet endnu mere, så må vi aldrig blive utaknemmelige i forhold til det, der bliver udført med de resurser, Gud har givet os at forvalte.

Alle ansatte yder en formidabel indsats og gør sit til, at det vi har fået betroet, bliver optimalt udnyttet.

VI GØR IKKE FØRST EN FORSKEL, NÅR VI FÅR MERE. VI GØR ALLEREDE EN FORSKEL, SOM GØR EN EVIGHED TIL FORSKEL!

Gud virker ved sin Ånd igennem alle vores ansatte og frivillige, og evangeliet bliver allerede fremmet.

I den tid, jeg har været i LM's øverste ledelse, er det blevet min erfaring – som det ufuldkomne menneske, jeg er – at vi gør os bekymring om, hvordan vores midler skal slå til. Samtidig er der dog en ting, der står tilbage: Gud har altid sørget for os – også når det så allermest håbløst ud. Vi vil så gerne have magten og overblikket, men heldigvis er et arbejde i Guds rige altid en plads, hvor vi skal lære at være afhængige af Herren, vente på Herren og gå i tro. "Men dette lægger jeg mig på sinde, derfor vil jeg vente: Herrens troskab er ikke hørt op, hans barmhjertighed er ikke forbi, den er ny hver morgen, din trofasthed er stor. Jeg siger: Herren er min lod, derfor venter jeg på ham" (Klages 3,21-24).

KLODEN KALDER

– INTERNATIONAL MISSION

MISSION ER IKKE BARE MENIGHEDENS PR-AFDELING. DET ER AT UDRÅBE ET BUDSKAB OM FRIHED OG FRELSE I JESUS KRISTUS – NU OG FOR ALTID.

ET AF DE SÆRLIGE FORHOLD VED LM ER, AT VI BÅDE HAR NATIONAL OG INTERNATIONAL MISSION SOM EN DEL AF VORES ARBEJDE. DET HAR SKABT STORE UDFORDRINGER GENNEM ÅRENE. MEN DET HAR FØRST OG FREMMEST VÆRET TIL KÆMPESTOR VELSIGNELSE OG GLÆDE. DE TO FORMER FOR MISSION HAR I HØJ GRAD BERIGET OG INSPIRERET HINANDEN.

I bogudgivelsen i anledning af 75 års jubilæet i 1943 kommer det til udtryk på denne måde: "Det er en anerkendt sandhed, at arbejdet udadtil blandt folk, som ikke kender evangeliet, har tilbagevirkende, velsignende kraft til hjemmission."

International mission har været en helt grundlæggende del af LM's identitet helt fra begyndelsen. Det gælder stadig, og det bør det fortsat gøre fremover. En af LM's kerneværdier er "tydelig mission" – både nationalt og internationalt. Fjerner vi international mission fra LM, vil det være det samme som at fjerne halvdelen af hjertet. Pulsslaget vil dø ud.

Det er ikke sådan, at vi i LM bare kan det der med mission. Men vi prøver hele tiden på at øve os. International mission er med til at holde os skarpe på vores eksistensberettigelse og kerneydelse – hele vejen rundt i organisationen.

Mission – menighedens kærlighedsliv

Gud kalder den kristne menighed – og derfor også LM – til mission. Gud elsker verden, derfor sendte han Jesus Kristus som verdens frelser. Det skal verden have at vide. Det er ikke en fritvalgsordning. Det er en missionsbefaling fra Jesus. Til sine nærmeste medarbejdere sagde han: "Gå derfor hen og gør alle folkeslagene til mine disciple" (Matt 28,19). Bibelen taler klart om, at Gud vil, "at alle mennesker skal frelses" (1 Tim 2,4). Mission er Guds hjertesag.

Eller som det bliver udtrykt i Cape Town-erklæringen fra 2010: "Guds mission udspringer af Guds kærlighed. Guds folks mission udspringer af vor kærlighed til Gud og til alt, som Gud elsker." Mission er menighedens kærlighedsliv.

Faktisk gennemsyrrer missionsperspektivet hele den

bibelske historie. Allerede tidligt i Bibelen får Abraham at vide, at han skal blive til "et stort folk" (1 Mos 12,2). Hen mod slutningen af Ny Testamente ser apostlen Johannes i et syn en stor frelst folkeskare i Himlen foran Guds trone (Åb 7,9-17). Skal Guds folk blive et omfattende folk, må vi bringe evangeliet videre ud til så mange mennesker som muligt. Det er den evangeliske globalisering.

Uden Jesus går mennesker fortabt, for der er ikke andre end ham, der kan frelse og give evigt liv (ApG 4,12). Derfor handler det ikke alene om at videregive nogle kristne værdier, om at reklamere for det gode og kærlige ved kristendommen eller om at give mennesker et bedre liv. Mission er ikke bare menighedens PR-afdeling. Det er at udråbe et budskab om frihed og frelse i Jesus Kristus – nu og for altid. Det rækker ind i evigheden.

Diakoni – evangeliets kropssprog

Den kristne menighed er sat til at fortælle om Kristi kærlighed og til at vise kristen næstekærlighed. Derfor er mission både forkyndelse og diakoni. Vil vi tage Gud og mennesket alvorligt, må missionsarbejdet gå på to ben: Formidling af evangeliet og formidling af livshjælp. Vi må vise omsorg for hele mennesket, både åndeligt og materielt. Bliver det alene åndeligt, er det for verdensfjernt. Bliver det alene materielt, er det uden evighedsperspektiv. Det hverken dur eller er rimeligt at forkynde evangeliet for tomme maver – eller for mennesker, der oplever anden form for nød og elendighed, uden at vi vil afhjælpe nøden. Det er ikke troværdigt, hvis vi nøjes med at forkynde evangeliet og ignorerer de åbenlyse fysiske eller psykiske behov.

Det er blevet sagt, at evangelisation er missionens talesprog, og diakoni er missionens kropssprog. Missionsarbejde uden diakoni bliver kropsløst. Diakoni uden evangelisation forråder menneskers åndelige behov for at lære Jesus at kende. Begge dele må med.

Jesus selv både forkyndte og hjalp nødlidende. Han var diakonal. Vi går altså i Jesu fodspor, hvis vi praktiserer både talesproget og kropssproget. Vi ønsker at vise, at livet med ham ikke kun er ord, men også handling. Mennesker bliver

I EN SELFIE-TID, HVOR DET MEST HANDLER OM "MIG SELV", OG HVAD JEG KAN FÅ UD AF LIVET, MÅ VI TALE OM EFTERFØLGELSE AF JESUS.

ikke frelst for evigheden af diakoni. Men diakonien har alligevel værdi i sig selv. Selvtændig og ægte værdi. For det er medmenneskelig kærlighed i funktion. Der er et par skarpe bibelsteder om dette: "Den, der har jordisk gods og ser sin broder lige nød, men lukker sit hjerte for ham – hvorledes kan Guds kærlighed blive i ham?" skriver apostlen Johannes (1 Joh 3,17). Jakobs Brev anfører, at "ren og ægte gudsdyrkelse" er at tage sig af de svage.

Et fælles kald

LM har som missionsorganisation en historisk forpligtelse, som vi ikke må rende fra. Det handler ikke om, at vi bare skal gøre, som vi plejer. Eller at vi ikke skal forny os. For det skal vi. Men Gud har formet tingene sådan, at international mission er blevet en del af LM's arbejde. Dermed ligger international mission som et integreret kald i vores eksistens. Opfyldelsen af det kald må vi videreføre i ydmyghed og troskab. Vi kan med to ord kalde det kollektiv kaldsbevidsthed.

VIRKELIGGØRELSEN AF KALDET TIL OS SOM ORGANISATION AFHÆNGER AF, AT DER ER LOKALE MENIGHEDER OG ENKELTPERSONER, SOM FØLGER KALDET TIL INTERNATIONAL MISSION. BÅDE TIL AT SENDE OG TIL AT BLIVE SENDT.

Det er først og fremmest menigheder og mennesker i LM, der ejer international mission. Ikke missionssekretariatet, missionskonsulenterne eller missionærerne. LM's internationale mission forudsætter, at der er mennesker rundt omkring i landet, der tager konsekvensen af kaldet og handler på det. Det internationale missionsarbejde kræver fire m'er: Meget forbøn – Moralsk opbakning – Midler – Mandskab.

International mission må være en del af forkyndelsen. Skal vi åndeligt blive holdt fast i missionskaldet, må det med i prædikener og de åndelige samtaler mand og mand – og kvinde – imellem. Den åndelige motivation er den dybeste motivation. Det er det, der holder i længden.

Undersøgelsen Projekt God Forkyndelse fra 2015 påpeger, at der bliver prædikeret for lidt om mission i LM. Det må mindst talt være en påtrængende udfordring for en missionsorganisation. Skal kaldet til mission leve iblandt os, må mission med som et vigtigt tema i forkyndelsen. Forkyndelsen må kalde til mission – kollektivt og individuelt. Prædikanterne mangler ikke bibeltekster, hvis de vil forkynde mission. Ønsker de yderligere at krydre missionsforkyndelsen med

konkrete eksempler, er der mange gode historier at hente fra det, som missionærerne fortæller fra deres arbejde.

Kendskab giver kærlighed

Der er en afgørende sammenhæng mellem missionskendskab, missions-kærlighed og missions-kald. Skal vi opleve kærlighed og kald, må vi have kendskab. Derfor må vi følge med i det, som sker i missionslandene. Det er vigtigt, at der løbende bliver formidlet information om mission rundt omkring i kredse og frimenigheder. Reelt er det lettere nu end nogen sinde før med alle de elektroniske kanaler og platforme, som vi har til rådighed.

Tidligere var LM's blad, Tro & Mission, hovedkanalen. Det er det stadig for en del. Men mails, hjemmesider, blogs, Facebook, videoer med mere har inden for de sidste 25 år gjort informationen meget lettere og hurtigere – men også mere flygtig. Aldrig har vi i LM informeret mere om international mission, end vi gør nu. Den kommunikationsmæssige afstand mellem menighed og missionær har aldrig været mindre. Men udfordringen med at brænde igennem med nyhederne er stadig større. Kampen om opmærksomheden er intens.

Vil vi være sendemenighed – og det vil vi – må vi vælge at følge med i det internationale arbejde. Jo større kendskab, jo større kærlighed.

På grund af bedre og billigere flytrafik har der i de senere år været flere og flere LM'ere, som har besøgt missionslandene. Privat eller i organiserede grupper. De kan bekræfte at jo tættere på, vi kommer det konkrete missionsarbejde, jo mere kærlighed skaber det. Det kommer pludselig til at handle om helt håndgribelige mennesker af kød og blod, som vi kender navnene på. Måske har vi også fået indblik i deres livshistorie.

Det styrker kaldet til at være med. Til at bede og betale. Det er meget lettere at bede for noget, som vi konkret kender, end for noget fjernt og teoretisk. Samtidig bliver det også meget mere motiverende at støtte økonomisk. Det kommer til at give rigtig, rigtig god mening.

Et individuelt kald

Sideløbende med det kollektive kald må vi formidle et kald til den enkelte. Et kald til at blive missionær. Enhver kristen er kaldet til at være missionær i hverdagen. Det er et alment kald til at deltage i arbejdet med til at give evangeliet videre

Vi må formidle et kald til mennesker i vores fællesskab, så Gud kan kalde nye missionærer. Her er det indvielsesfest for Else Marie og Kenneth Nielsen i 1992.

til mennesker omkring os. Men der er nogle, som Gud kalder til en specialopgave. Kalder dem ud af det almene til det specifikke. En missionær i international mission er på den måde kaldet til en bestemt opgave. På menighedens vegne. Vi kan med to ord kalde det individuel kaldsbevidsthed.

Skal mennesker ude i verden høre om Jesus, må nogen rejse ud med det glade budskab. "Hvordan skal de komme til tro på ham, som de ikke har hørt om? Hvordan skal de høre, uden at nogen prædiker? Og hvordan skal nogen prædike uden at være udsendt?" (Rom 10,14-15).

Der er måske nogle kristne, der bliver skræmt fra vid og sans, hvis de tænker på, at Gud kunne finde på at kalde dem til at blive missionærer. Det virker helt uoverskueligt. Vist er der meget bøvln ved at være missionær, og ofte er det ikke særlig eksotisk eller romantisk. Det er ligesom i Danmark: Der er flest hverdage. Grundlæggende må det dog være bedst for en kristen at være dér, hvor Gud vil have en. Uanset geografi og andre ydre forhold.

Åndeligt set er det et privilegeret arbejdsliv. "Hvor herligt lyder fodtrinene af dem, der bringer godt budskab." (Rom 10,15). Det er toner, der giver missionæren et enestående og positivt lydtabet til sit arbejde.

En missionær må have et indre kald – en indre overbevisning om, at det er Guds plan at rejse ud i international mission. Dette kald kan opstå på mange måder. Gennem forkyndelse, missionærers fortællinger, bibellæsning, bøn, andres opfordring, en annonce og meget andet. Men et åndeligt kald må der til.

Vi må forsøge at række dette kald til mennesker i vores fællesskab, så Gud kan kalde nye missionærer. I en selfie-tid, hvor det mest handler om "mig selv", og hvad jeg kan få ud af livet, må vi tale om efterfølgelse af Jesus. Vi må fremhæve, at der er et højere mål her i livet end at tjene penge, nemlig at tjene Jesus som vores Herre og frelser. Det kan vi også gøre i Danmark gennem et almindeligt, borgerligt liv.

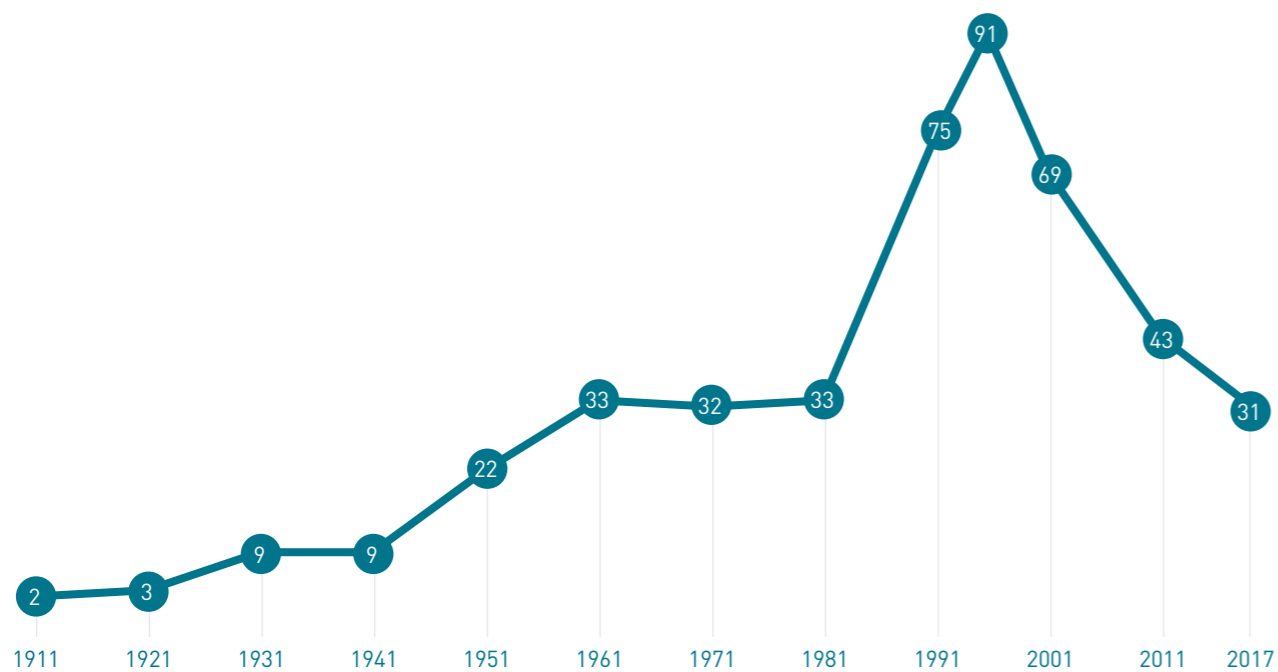
Det er Guds kald til de fleste. Men skal evangeliet videre ud i verden, er det nødvendigt, at nogen rejser.

Denne nødvendighed må vi forkynde og snakke om på en måde, så det ikke bliver et usundt åndeligt pres. Vi må ikke blive så højroastede eller overgearede, at det kan blive oplevet som åndeligt eller psykologisk overgreb. Den risiko er ikke kun teoretisk. Nogle har oplevet det sådan gennem tiden. Alligevel skal vi turde at tale bibelsk og beslutsomt om det. Jesus opfordrer os til at bede ham om at sende nye medarbejdere – også til international mission. "Høsten er stor, men arbejderne få. Bed derfor høstens herre om at sende arbejdere ud til sin høst" Matt 9,38. Det betyder, at vi også må formulere et kald til nogen om at rejse ud som missionærer.

Dog skal vi passe på med at gøre kaldet til en entydig størrelse. Missionærer kan fortælle mange "underlige" historier om, hvordan de blev overbevist om, at de skulle rejse ud i det globale missionsarbejde. For nogle er det meget "fromt". For andre spiller eventyrlysten en væsentlig rolle. Men hvem siger, at eventyrlyst ikke kan være en del af Guds kald?

Fra kald til karriere

lagttagere mener, at der i de senere år er sket en ændring omkring især unge kristnes forhold til kald, job og Guds plan. Det er for en del blevet sværere at tale entydigt om, at Gud kalder til en bestemt missionsopgave. Ikke fordi man ikke tror på, at Gud har en plan med ens liv, men det er på en eller anden måde blevet for vidtløftigt eller voldsomt. Hvis man ikke oplever kaldet så tydeligt, synes man ikke, man kan leve op til de høje krav. Det hænger muligvis sammen med, at der ikke længere er et helt så skarpt skel mellem at leve og arbejde i Danmark og i udlandet. På grund af globaliseringen er geografien blevet mere underordnet. Det handler ikke først og fremmest om hjemme eller ude, om man arbejder i Silkeborg, Strasbourg eller Siem Reap

Antallet af udsendte missionærer steg efter Missionskolens oprettelse i 1978 og toppede med 91 missionærer i 1994.

i Cambodja. Men hvor man sammenlagt synes, det er mest oplagt at udfolde sit arbejdsliv. Nogle oplever stadig det at være international missionær som et livskald – også efter at de er kommet tilbage til Danmark. Men for andre bliver det mest en periode eller et element i deres karriereløb.

VI KOMMER IKKE UDEN OM, AT DER ER SKET EN VIS FORSKYDNING FRA LIVSKALD TIL KARRIERE I FORHOLD TIL AT VÆRE MISSIONÆR – NÅR VI TALER OM DE STORE LINJER.

Gennemsnitslængden for den enkelte udsendelse er faldet. Det gælder ikke alene i LM's missionsarbejde, men på verdensplan. For de fleste bliver missionærtiden derfor reelt kun en kortere årrække af arbejdslivet.

Det kan vi begræde eller lade være. Det ændrer i sig selv ikke noget. Vi bliver nødt til at forholde os til den nuværende virkelighed. Vi kan forfalde til at tænke, at det er mindre åndeligt eller fromt end i tidligere tider. Men det er ikke givet, at den tankegang holder. Hvem kan bedømme, om den ene kaldsoplevelse eller motivation er mere from end den anden? Vi skal være varsomme med at trække vores traditionelle skabelon ned over den måde, som Gud arbejder på og leder menneskers gennem livet.

Udover et indre kald må en missionær også have et ydre kald. Det betyder, at det personlige kald må bekræftes af andre mennesker. I vores sammenhæng ved en konkret ansættelse som missionær i LM's internationale arbejde. Når selve antagelsen er sket, bliver de ydre rammer for det videre forløb skitseret. Forberedelsen til udrejsen bliver planlagt, sammen med partnere i missionslandet beskriver vi opgaverne, og en række praktiske forhold

bliver afklaret. Det indre og ydre kald kommer til at gå op i en højere enhed.

Mission er missionærer

I LM har international mission i vid udstrækning været det samme som at udsende missionærer. Vi har ind imellem i missionslandene støttet uddannelse af lokale kristne og haft lokale folk ansat. Ansættelserne har dog mest været til praktisk arbejde og serviceopgaver. Men vi har ikke i særlig høj grad ansat nationale medarbejdere direkte i missionsarbejdet, således at mennesker i det globale Syd er gået til andre mennesker tæt på dem selv – i det enkelte missionsland eller i dets nabolande. Vi kunne godt have engageret os mere i dette syd-syd missionsarbejde, men det er bare aldrig sket i væsentlig grad.

Det skyldes ikke nogen principiel modstand mod syd-syd mission. Tværtimod. Vi har haft ønske om at praktisere det, uden det er lykkedes for alvor. Det kunne ellers være en økonomisk fordel. Lokalt ansatte vil alt andet lige være billigere end danske missionærer. Men konsekvensen vil blive, at der let kommer en større distance ind mellem LM'erne herhjemme og den ansatte lokale missionær derude. Det betyder noget for folk i LM i Danmark, at der på den årlige missionærplakat er ansigter, som vi kender. Måske fra vores egen lokale menighed.

Missionærer er og bliver en vigtig resurse i LM's internationale mission. Antallet af missionærer voksede kraftigt i 1980'erne. Da LM havde 125 års jubilæum i 1993, var der omkring 80 missionærer. 15 år tidligere lå tallet på cirka 30 udsendte. Målet var 100 missionærer i år 2000. På den baggrund er det ikke for meget at tale om en missionsvækkelse

Mange mennesker i Cambodja bliver omvendt, kommer til tro og bliver døbt. Ikke mindst blandt unge og studerende.

fra oprettelsen af Missionskolen i 1978 og 20 år frem.

Antallet af missionærer toppede imidlertid med 91 i 1994. Siden er det kun gået tilbage, så vi nu – næsten – er tilbage på samme niveau som før det store boom for 25 år siden. I 2017 havde LM godt 35 missionærer.

Det er ikke på grund af manglende udfordringer og muligheder, at antallet af missionærer er faldet. Behovet er fortsat stort og skarpt. Først og fremmest spiller to forhold ind: En stram økonomi, og færre melder sig til tjeneste.

Men det må ikke lamme os. Vi er ikke kaldet til at fokusere på umulighederne, men på mulighederne. Vi er kaldet til at arbejde indenfor de rammer, som Gud giver os. Sort syn er ikke stort syn. Vi må med glæde se tilbage på de år, hvor LM kunne sende et større antal missionærer ud. Men nostalgi i forhold til gamle dages storhedstid giver hverken glæde eller drivkraft i nutidens missionsarbejde. Som historiker og forfatter Henrik Jensen skriver et sted: "Nostalgi er ikke erindring, snarere en bedragerisk form for glemsel."

Slår vi øjnene ned og bliver optaget af vores egne begrænsede muligheder, bliver missionsarbejdet hurtigt et glædesløst ork. Derimod må vi rette vores blik mod Gud, som har kaldet og sendt os. "Trost er han, som kalder jer; han vil også gøre det" (1 Thess 5,24). Mission er ikke vores projekt. Det er Guds.

Længere og længere ud

Virkeligheden er da også, at Gud har velsignet os gennem de

sidste 25 år. De første mange år handlede det om Tanzania i Afrika og Surinam i Sydamerika. Senere om Grønland og Etiopien, og for 30 år siden blev LM en del af missionsarbejdet i Peru.

Det ligger i evangeliet, at det vil ud – længere og længere ud. Det vil vi også i LM's missionsarbejde. Derfor blev der i sidste halvdel af 1990'erne talt meget om og arbejdet på at finde et nyt missionsland. Vi var så tæt på at sende missionærer til Mozambique, som vi kunne være. Tre personer var sat på missionærplakaten i 2004 som nye udsendinge til Mozambique. Der blev blandt andet holdt udsendelsesfest for en ung missionærfamilie. Men i sidste øjeblik måtte LM aflyse udsendelsen på grund af alvorlige, uafklarede interne forhold i kirken i landet. En kvindelig, brasiliansk missionær blev myrdet, og nogle i kirkens ledelse blev mistænkt for at være indblandet. Det skabte naturligvis det anfægtende spørgsmål: Hvad er det lige, du vil med dette, Gud? Er vi helt galt på den? Det er ikke altid, at vi forstår Gud. Heller ikke i det internationale missionsarbejde.

Sideløbende med Mozambique blev der også arbejdet med Cambodja som et nyt missionsland. Et land med en meget dramatisk historie på grund af De Røde Khmerers rædselsregime fra 1975 til 1979. Omkring 25 procent af befolkningen – omkring to millioner – blev slået ihjel i disse år, særligt de uddannede og intellektuelle. Desuden var der ganske få kristne i det buddhistiske land.

I 2003 sendte LM det første missionærpar til landets hoved-

stad Phnom Penh. Senere i 2010 flyttede de længere nordpå til byen Siem Reap. En by, som adskiller sig meget fra Phnom Penh. Det skyldes de tusindvis af turister, der som en konstant og lind strøm kommer til Siem Reap for at besøge det historiske og storslåede tempel Angkor Wat fra 1200-tallet.

I hovedstaden var de væsentligste opgaver bibelskolearbejde på Phnom Penh Bible School og forskellige diakonale projekter. I Siem Reap blev det evangelisation, menighedsarbejde og senere bibelundervisning. Samtidig viste der sig en oplagt missionsmulighed og diakonal opgave i Fjendeskoven nord for Siem Reap. I dette område, som lokalt hedder Preykhmang, bor der 500 fuldstændig marginaliserede familier – uden for lov og ret i helt bogstavelig forstand.

CAMBODJA ER PÅ TOP 10-LISTEN OVER DE LANDE I VERDEN, HVOR EVANGELIET GÅR HURTIGST FREM I FORHOLD TIL INDBYGGERTALLET. DER ER GOD GRUND TIL AT TALE OM DET GUNSTIGE ØJEBLIK.

Mange mennesker i Cambodja bliver omvendt, kommer til tro og bliver døbt. Ikke mindst blandt unge og studerende. Studenterne på kollegierne, som LM har været med til at oprette, bliver kristne nærmest over en bred kam. For at bruge et bibelsk udtryk: "Markerne er hvide til høst".

Nu er der fire missionærer i Siem Reap og fem i Phnom Penh. Målet er tre missionærenheder begge steder.

Fra 2011 begyndte LM at sende missionærer til et muslimsk land med meget, meget få evangeliske kristne. Indtil videre er det blevet til tre udsendte familier. Én af familierne var jobmissionærer, hvilket vil sige, at de var udsendt på grundlag af et almindeligt job i et firma. Udviklingen har medført, at der nu er én familie tilbage i landet.

Det har vist sig temmelig vanskeligt at etablere missionærarbejde i det, vi med et fremmedord kan kalde et sensitivt område. Indsatsen har haft sin pris – både menneskeligt og økonomisk. Men det har båret frugt, og vi vil gerne sende nye til landet. Inklusive nye jobmissionærer.

I det hele taget kunne det være relevant i fremtiden at arbejde mere på at udvikle mulighederne for jobmission – særlig i netop sensitive områder. En klassisk jobmissionær er en person, der med tanke på mission, bosætter og ernærer sig selv i et missionsland. Mange lande stiller efterhånden store krav til udenlandsk arbejdskraft, men det kan fortsat være en god mulighed for mission i et lukket land. Dels kan det danne basis for ophold i landet, dels skal vi som missionsorganisation ikke aflønne missionæren.

Men det kunne også være studerende, der tager et eller flere år på et universitet i et missionsland og på den måde bliver "jobmissionær". Eller tager et praktikophold i løbet af sit studium. I disse tilfælde kan man ikke investere lang tid i at lære sproget. Så det vil som regel kræve en lokal sammenhæng, hvor engelsk er tilstrækkeligt.

Diakonal opprioritering

Traditionelt har vi i LM været engageret i en del diakonalt arbejde, eksempelvis sundhedsarbejde og hospitalsvirk-

somhed. LM har gennem årene sendt mange sygeplejersker og flere læger ud som missionærer. Et stort enkeltstående projekt var den omfattende renovering og faglige opgradering af Lugala Hospital i Ulanga-dalen i Tanzania for 25 år siden. Det skete med Danida og EU-midler.

Senere har vi i Cambodja været engageret i et center for gadebørn og i hjælp til aids-ramte. Aktuelle eksempler er arbejdet i Fjendeskoven ved Siem Reap i det nordlige Cambodja og centeret Daughters, som hjælper tidligere prostituerede i hovedstaden Phnom Penh. I Etiopien har LM-missionærer i en længere årrække været engageret i et omfattende projekt med at forbedre forholdene for gravide og fødende kvinder. Et arbejde, der har givet et bedre liv til rigtig, rigtig mange kvinder.

Trods disse eksempler på diakonale indsatser er det diakonale kommet til at stå svagere i LM's missionsarbejde de senere år. Det vil vi gerne lave om på. Behovet og kaldet er der stadig. Vi er til stede i lande, hvor mange mennesker lever på et meget sparsomt materielt niveau. Ofte er social- og sundhedsvæsenet temmelig stormasket eller nærmest fraværende.

Derfor er det vores mål at opprioritere den diakonale indsats, hvis økonomi og mandskab gør det muligt.

Udover at hjælpe mennesker i missionslandene vil en øget diakonal indsats også kunne have en positiv effekt i forhold til rekrutteringen af nye missionærer. Et større spektrum af opgaver vil kunne skabe et bredere behov for faglighed hos de udsendte. Engagerer vi os først og fremmest i teologisk oplæring og undervisning, henvender disse opgaver sig mest til missionærkandidater med pædagogisk og teologisk kompetence. Det ser vi fortsat som en meget vigtig opgave. Men hvis det alene bliver i det spor, bliver det for smalt. Andre faggrupper kan komme i spil i det diakonale arbejde. Det kan være forskelligt sundhedspersonale, pædagoger og socialarbejdere. Rekrutteringen vil kunne ske blandt folk med anden faglig baggrund, og det vil være med til på en relevant måde at udvide forståelsen af at være missionær i LM. Samtidig vil det kunne skabe et bredere engagement blandt LM'erne herhjemme.

Strategi og Guds vilje

I LM's internationale mission er det overordnede mål, at vi hele tiden vil arbejde på at "nå de mindst nåede" med evangeliet. I virkeligheden er det kun en lille del af verdens missionærer, der arbejder direkte blandt folkegrupper, som ikke er nået med evangeliet. Ekspertter vurderer, at det kun er tre procent af resurserne i verdens kirker, der bliver brugt på at nå de mindst nåede. Man regner med, at der er 16.000-17.000 folkegrupper i verden. 6.700 af dem er stadig næsten helt unåede med evangeliet.

Visionen for LM's internationale arbejde er at nå disse mennesker. Det har det været i over 100 år, og det vil det være fremover. Derfor er vi inden for de sidste 15 år startet op i to nye lande.

Men hvordan finder vi egentlig ud af, hvor vi skal påbegynde nyt missionsarbejde? Hvordan kan vi lægge en fremadrettet

I LM's internationale mission er det overordnede mål, at vi hele tiden vil arbejde på at "nå de mindst nåede" med evangeliet. Derfor er arbejdet også over årene flyttet til nye folk, områder og projekter. Herover ses Annelise og Axel Rye Clausen, som tidligere var missionærer i Tanzania, men nu er i Cambodja, hvor de bl.a. er beskæftiget med kollegiearbejde.

LM har gennem årene sendt mange sygeplejersker og læger ud som missionærer og ønsker i årene fremover at opprioritere det diakonale arbejde, hvis økonomi og mandskab gør det muligt. Her ses Dina Burgdorf Jacobsen i Fjendeskoven, Cambodja og Elise Petersen på Lugala Hospital, Tanzania.

DET ER GODT AT HAVE EN RETNING FOR, HVOR VI SKAL HEN. EN GENNEMTÆNKET STRATEGI GIVER OS EN SÅDAN RETNING. DET ER ET STYRINGSREDSKAB.

strategi for det internationale missionsarbejde?

Dybest set leder Gud os sandsynligvis ikke anderledes som organisation, end han gør på det personlige plan. Det handler om tre ting: Vi tror på, at Gud leder os. Vi beder om hans vejledning. Vi bruger vores sunde fornuft. Når LM begyndte i Cambodja i 2003, var det vist ikke, fordi nogen havde en meget stor og ekstraordinær åndelig vision. Sådan en fik apostlen Paulus, da han blev kaldet til Makedonien. I et syn sagde en mand til ham: "Kom over til Makedonien og hjælp os!" (Ap.G. 16,9-10). Og så står der: "Da han havde haft det syn, forsøgte vi straks at rejse til Makedonien, for vi forstod, at Gud havde kaldet os til at forkynde evangeliet for dem."

Sådan et syn kan Gud stadig give. Der er også missionærer i LM, som har haft et syn eller hørt en stemme, der har kaldet dem til at blive missionær. Men det er ikke det mest almindelige.

Målsætningen om at gå til de mindst nåede gav i sidst-halvfemserne personer i LM et kald til et nyt missionsland. Der blev bedt for det. Folk på LM's sekretariat undersøgte behovet og mulighederne rundt omkring i verden. Samtidig var der et stærkt ønske om noget diakonalt arbejde. Blandt andet for at skabe bredere mulighed for rekruttering.

Der blev foretaget besøgsrejser til flere lande. Alt i alt løb tingene sammen til en beslutning om, at LM skulle begynde missionsarbejde i Cambodja. En ret praktisk og jordnær proces. Men oftest er det vel sådan, Gud leder os. Det, der siden er sket i Cambodja, har været med til at bekræfte beslutningen og troen på, at det er efter Guds vilje.

Noget af det samme gør sig gældende i forhold til den generelle strategi i missionsarbejdet. Det afgørende er, om det er vores strategi, eller om det er Guds. Det skal gerne være Guds.

Dybest set er strategi planlægning. Hvis vi ikke kender målet for vores missionsarbejde, kan vi ikke finde ud af, hvilke medarbejdere og kompetencer, vi har brug for, hvordan vi skal prioritere økonomisk og så videre. Under alle omstændigheder bevæger vi os et sted hen i arbejdet. Spørgsmålet er kun, om det er gennemtænkt, eller om det er tilfældigt. Det er godt at have en retning for, hvor vi skal hen. En gennemtænkt strategi giver os en sådan retning. Det er et styringsredskab.

Vi kan komme til at åndeliggøre et strategi-arbejde for meget eller for lidt. Det vigtigste åndelige element er, at vi må bede Gud om at lede os. Om at han vil åbne eller lukke

døre. Og så må vi samtidig vurdere på tingene, bruge vores fornuft, se på behovene og mulighederne. Når vi har vurderet og analyseret, må vi tage en beslutning. En beslutning, som vi tror, at Gud har ledt os frem til, og som vi mener, er hensigtsmæssig og fornuftig.

Strategi er også prioritering af ressourcer. Vi kan ikke det hele. I LM har vi de ressourcer, vi har: Mandskab, økonomi med mere. Er det let at prioritere? Ikke altid. Er det ofte indlysende, hvad der er Guds vilje i beslutningerne? Ikke altid. Men vi har bedt om Guds vejledning, vi har forsøgt at tænke os om, og så er vi gået i gang.

Det udelukker ikke, at Gud kan overraske os. Måske velsigner han et andet sted, end vi havde forventet. Måske giver han muligheder og åbne døre på områder, som strategien ikke lægger op til. Så skal vi være villige til at justere planerne. På den måde kan Gud distrahere eller bekræfte strategien.

Den svære udfasning

Når vi starter op nye steder, ligger det også i kortene, at vi må trække os ud andre steder. Udfasning i missionsarbejdet er som regel vanskeligt. Inden for verdensmission er det en anerkendt antagelse, at det er lettere at påbegynde et missionsarbejde end at afslutte det. Det skyldes mange forskellige forhold. Der er blevet skabt stor kærlighed til et land og et folk. Vigtige relationer mellem mennesker er opbygget. Den lokale kirke synes ofte, at den stadig har brug for missionærer. For nuværende og tidligere missionærer er det pågældende område blevet hjerteblod. Det er ganske enkelt svært at slippe det og trække sig ud.

Men grundlæggende handler det om: Hvornår kan vi sige, at vi er færdige et sted? Er vi færdige, når 15 procent af befolkningen er blevet kristne? Eller 50 procent? Eller skal vi højere? Er vi færdige, når der er etableret en lokal kirke, som har kompetente ledere og nok af dem? Og hvad er nok i denne sammenhæng? Eller er vi færdige, når kirken kan klare økonomien selv?

LM stoppede sit engagement i Surinam i 1997 efter mere end 80 år i landet. Var vi færdige? I hvert fald kunne et lokalt ægtepar i 1996 overtage ledelsen af børnehjemmet i Alkmaar, som var hovedindsatsen i arbejdet. Som det blev sagt ved overdragelsen af ledelsen fra LM-missionærerne til de lokale, så var det "en naturlig udvikling i missionsindsatsen at arbejde frem mod en overdragelse af børnehjemmets le-

delse til nationale hænder". Det er ikke matematik, men det er et skøn, hvornår det kan lade sig gøre, og hvornår det er naturligt. Men målet i missionsarbejdet er altid at gøre sig selv overflødig på et tidspunkt. Det må være en grundtone allerede fra begyndelsen. De lokale kristne skal slå rødder, men en missionsorganisation må altid være på vej mod nye steder. Ikke forhastet men målrettet.

I 2004 besluttede LM at trække ned i Ulanga i Tanzania og ikke sende flere missionærer til området efter adskillige årtiers tilstedeværelse. Det var en omstridt beslutning – både herhjemme og i Ulanga. Tidligere Ulanga-missionærer kunne ikke forstå det. Hvad ville der ikke ske med kirken og de kristne, når vi forlod dem? Er de virkelig i stand til at klare sig selv? Kirken i Ulanga havde også vanskeligt ved at acceptere det, og det skabte misforståelser mellem kirkens ledelse og LM. Kirkens folk var usikre på, om de havde gjort noget forkert, siden LM nu ville forlade dem. De følte sig svigtet.

Det siger noget om, at kærligheden mellem parterne i missionsarbejdet kan være stærk. Men det kan afhængigheden også. Både den sunde og nødvendige, og den usunde, som hæmmer selvstændiggørelsen.

Erfaringen fra afslutningen i Ulanga blev, at processen burde have været anderledes. En mere fælles og åben dialog havde været godt. Det kræver megen forberedelse at opstarte et nyt missionsarbejde. Men det er også nødvendigt med et godt forarbejde, når vi vil gå ind i en udfasningsproces og afslutte. Vi må gennemtænke forløbet og have en åben kommunikation med folk i LM herhjemme og med de lokale partnere derude.

Det bemærkelsesværdige i forhold til Ulanga er imidlertid, at det efterfølgende har vist sig, at kirken godt kan stå på egne ben. Kirken har taget endnu mere ansvar, og på flere måder er tingene blomstret op.

Altid en vurdering

Det var heller ikke let, da LM i 2011 besluttede at udfase i Etiopien og dermed stoppe nyansættelser i landet. Det kloge i den beslutning var der delte meninger om. For er der ikke stadig stort behov for missionærer i et land, hvor mange fortsat ikke har hørt evangeliet? Hvor der stadig er unåde folkegrupper i store områder? Er vi virkelig færdige?

Men der er også spørgsmål, der går den modsatte vej. Vi samarbejder med en kirke, Mekane Yesus Kirken, som vokser eksplosivt med flere hundrede tusind nye kristne om året. Kirken har nu over otte millioner medlemmer og er verdens største lutherske kirke. Bør de ikke kunne klare sig uden støtte fra missionærer? Er det ikke på tide, at de selv i højere grad bliver selvudbredende? Vi har et mål om at gå til de mindst nåede – er Etiopien virkelig stadig mindst nået?

Overvejelserne viser, at der ikke findes nogen endegyldige svar på disse spørgsmål. Vi kan ikke nå til et bestemt punkt i missionsarbejdet, hvor vi kan sige: Nu er vi færdige. Det er ikke en eksakt videnskab, men må altid blive en vurdering. Vi må afveje forhold og argumenter imod hinanden og træffe en beslutning.

Efterhånden kan de fleste i LM vist godt se en vis fornuft og rimelighed i at afslutte missionsarbejdet i et land som Etiopien med så mange kristne. Den samme problematik kommer givetvis til at gælde i forhold til Tanzania indenfor en vis årrække. Hvor længe skal vi som missionsorganisation blive i et land, hvor omkring halvdelen af befolkningen går for at være kristne?

Når vi taler om udfasning i vores missionsarbejde, skal vi passe på med sprogbrugen og selvbilledet.

VI KAN LET KOMME TIL AT UDTRYKKE OS PÅ EN MÅDE, SOM VIRKER SELVOVERVURDERENDE. I DEN STORE VERDENSMISSION ER LM KUN EN LILLE FISK.

Vi er ret overbeviste om, at vi spiller en vigtig rolle med det, vi har at byde ind med. Vi tror, det har betydning, at vi er der, hvor vi er. Men vi er bestemt ikke de eneste aktører og heller ikke hovedaktører så mange steder.

Nogle gange kan vi tale om, at vi vil udfase og "overgive" arbejdet til den lokale kirke. Nu må de prøve at klare sig selv. Som om meget står og falder med os. Den afhængighed hører mest fortiden til. For eksempel er der ikke så meget vi "overgiver" til Mekane Yesus Kirken i Etiopien. Arbejdet er allerede deres, og med sine otte millioner medlemmer er det en kæmpe stor kirke med tusindvis af frivillige og ansatte. De kan godt bruge penge og missionærer udefra. Helt sikkert. Der er åbenlyse økonomiske, organisatoriske og teologiske udfordringer. Men på mange måder kører de tingene selv.

Derfor er ydmyghed og en tilpasset selvbevidsthed fra vores side en dyd – også i denne sammenhæng.

Missionskole skabte missionsbølge

Når vi sender missionærer ud, kræver det en løbende rekruttering af nye folk. Nye må uddannes og ansættes. Det var der et skarpt syn for i LM i 1970'erne. Det førte i 1978 frem til oprettelsen af Missionskolen i en herskabsvilla i Hillerød. Tanken var blevet født allerede i begyndelsen af 1960'erne, og tilløbet var langt og besværligt. Men det lykkedes til sidst.

Om det var en missionsvækkelser, der førte frem til en missionskole, eller om det var Missionskolen, der skabte et større missionsfokus, er vanskeligt at afgøre. Det er det med hønen og ægget. Men det må være hævet over enhver tvivl, at Missionskolen menneskeligt set var en af de væsentligste faktorer i opblomstringen af LM's internationale missionsarbejde i 1980'erne og 1990'erne. Der var behov for uddannelse af flere missionærer, og der var behov for bedre uddannelse af dem. Kravene til nye missionærer voksede ude i missionslandene.

I årene efter oprettelsen af Missionskolen blev en stor part af LM's nye missionærer uddannet på skolen. Missionskolens eksistens var i sig selv med til at forstærke fokuset på kaldet til at blive missionær. Luthersk Missions Højskole var få år forinden begyndt at holde Missionskonference for unge, hvor international mission blev løftet frem som et

I 1970'erne begyndte Luthersk Missions Højskole at holde Missionskonference for unge, hvor international mission blev løftet frem som et påtrængende anliggende. En del missionærer har gennem årene fortalt, at det netop var på Missionskonference, at de fik kaldet til at blive missionærer. Her er det fra konferencen i 1987.

påtrængende anliggende. En del missionærer har gennem årene fortalt, at det netop var på Missionskonference, at de fik kaldet til at blive missionærer. Missionskonference og Missionskolen blev sammenlagt afgørende for den missionsbølge, som opstod i LM i disse år.

På Missionskonference i efteråret 1977 blev alle opfordret til at bede om fem studerende til Missionskolen. Bønnen blev hørt. I hvert fald begyndte Missionskolen med et hold på fem elever. De senere optag svingede lidt i antal, men store hold blev det aldrig.

I årene 1978-2001 uddannede Missionskolen 41 missionsstudenter. 32 af dem arbejdede i kortere eller længere tid som missionærer i LM's internationale arbejde. En blev ansat som missionær i Evangelisk Luthersk Missionsforening (ELM). Andre blev ansat i LM i Danmark. På den måde blev Missionskolen som institution et lokomotiv for missionsarbejdet.

Hen mod slutningen af 1990'erne var det imidlertid om, at Missionskolen tabte pusten lidt. Det gik trægt med antallet af studerende, og antallet af missionærer fra skolen gik nedad. Desuden voksede ønsket om en mere officiel godkendelse af uddannelsen. Det førte til mange overvejelser om Missionskolens fremtid. Var der andre gode modeller? Skulle strukturen laves om?

I 2001 skete der en markant ændring. LM's Missionskole kom til at indgå i den nye Tværkulturel Missionsuddannelse i København. LM var ikke den eneste spiller i denne uddannelse. Den blev oprettet i samarbejde mellem Dansk Bibel-Institut (DBI), ELM, Dansk Ethioper Mission og LM. Senere kom flere med. TKM bestod af nogle akademiske forløb, som DBI stod for, og LM fik ansvaret for nogle kortere linjer. Missionskolen flyttede fra Hillerød til København og blev nabo til DBI, og der blev et tæt fællesskab om uddannelsen.

Hvad denne ændring og flytning af Missionskolen betød, er vanskeligt at afgøre. Men internt i LM mistede Missionskolen noget af sin markante rolle som bannerfører for uddannelse af nye missionærer og for international mission i det hele taget. Skolen blev mere usynlig i forhold til LM rundt omkring i landet. LM'erne oplevede ikke længere på samme måde, at det var LM's Missionskole.

Desuden var der røster fremme om, at uddannelsen nu var blevet akademiseret og gjort ufolkelig. Den appellerede nok til dem, der havde ønske om et egentligt studium. Men den var blevet fremmedgjort for de mere praktiske unge, som ikke var så bogligt indstillede. På den måde var der en vis frygt for, at vi ville miste nogle af de unge missionærkandidater, som tidligere søgte ind på Missionskolen.

Om frygten var begrundet, eller om det mest var en no-

stalgisk drøm om en missionærrekruttering som i "de gode gamle dage", er svært at afgøre. En del af dem, der de første 10-15 år søgte ind på Missionskolen, havde en erhvervsfaglig baggrund. Spørgsmålet er, om den type af unge stadig fandtes, eller om de unges studieønsker reelt var løbet fra Missionskolens uddannelsesprofil.

En ting er i hvert fald temmelig sikkert. Tiden, hvor en landmand kunne slippe ploven, gå hjem og banke jorden af støvlerne og rejse til Afrika som missionær, er for længst forbi. Hvis den nogensinde har eksisteret. Unge vil uddanne sig, og unge bør uddanne sig så godt som muligt for at blive missionærer. Uddannelsesniveaet herhjemme er steget markant, og det er også tilfældet i flere af missionslandene. Vi kan bestemt fortsat bruge missionærer, som ikke har en lang, videregående uddannelse. Men nogle steder er der krav om et højt uddannelsesniveau for at matche veluddannede lokale folk.

Missionskolen blev nedlagt i 2005. LM støtter i dag DBI's bacheloruddannelse i teologi og mission. Der er også mulighed for en etårig Åben uddannelse i kristendom og at læse enkeltfag på DBI. På den måde er DBI i praksis en missionskole for LM. En del af LM's nuværende missionærer har studeret på DBI i længere eller kortere tid, andre er blevet uddannet på Menighedsfakultetet i Århus. Der er dog

stadig andre veje til at blive missionær end de decideret teologiske uddannelser.

Missionspraktisk opgradering

Uanset basisuddannelse har de fleste nye missionærer brug for at få en mere missionspraktisk opgradering inden udrejse. I nyere tid har vi sendt kommende missionærer nogle måneder til Gå Ut Senteret i Trondheim i Norge eller ti uger til All Nations Christian College nord for London. De seneste år har det oftest været til All Nations.

Her bliver de nye missionærer ført ind i missionærlivets mange facetter. Det handler om forståelse af sig selv som person og som kristen, kulturforståelse, sproglæring, lederskab, religionsforståelse og meget andet.

Underviserne på All Nations har stort set alle været missionærer, og de studerende kommer fra alle verdenshjørner. Derfor er der på stedet et udpræget internationalt miljø, og alt er fokuseret på international mission. At opholde sig nogle uger i sådan en sammenhæng kan blive en god kickstart på tilværelsen som missionær. Der er meget fokus på bøn, på den personlige troshistorie og det praktiske liv med Gud. Det kan være med til at udvide forståelsen af form og praksis i kristenlivet og være åndeligt styrkende.

All Nations Christian College er en uafhængig og tværkir-

kelig undervisningsinstitution. Det betyder, at det ikke er alle teologiske synspunkter, der flugter med LM's. På den ene side kan det være en problematisk udfordring. På den anden side kan lige præcis dét være en god forberedelse til livet som missionær. For som missionær vil man netop ofte i missionslandet opleve, at kirkens eller de kristnes synspunkter ikke på alle punkter matcher ens egne holdninger.

Vi skal ikke forholde os ligeegyldigt til afvigende teologiske synspunkter. Men virkeligheden er bare, at teologien ikke altid er så strømlinet rundt omkring i verden. Det er mildest talt vanskeligt at finde en international sammenhæng, hvor tingene ligner det, vi kender i LM. Derfor bliver man nødt til som missionær at være i stand til at leve og arbejde i en sammenhæng, hvor man ikke er enig i alt. Ellers får man et vanskeligt missionærliv.

VI VIL OVERALT, HVOR VI ER MED I MISSIONSARBEJDET, SKUBBE PÅ I RETNING AF EN SUND LUTHERSK OG BIBELSK TEOLOGI. MEN DE FLESTE STEDER SIDDER VI IKKE FOR BORDENDE OG MÅ YDMYGT GÅ IND I DIALOG OG SAMARBEJDE.

Tværkirkelighed og forskellighed

Det er i øvrigt interessant, at vi har lettere ved at rumme tværkirkelighed og forskellighed i LM's internationale arbejde, end vi har i det nationale arbejde herhjemme. Det er som om, at vi tænker mere frit ude. Det kan der være gode grunde til. Den sammenhæng, som vi befinder os i, vil altid præge vores gøren og laden. Vi hverken kan eller skal altid hæve os op over situationen. Det er klart, at de kirkelige forhold i Danmark er meget anderledes i sammenligning med for eksempel Cambodja. I Danmark har vi en lang kirkehistorie med store og etablerede kirker. Desuden er de teologiske fronter og forskelle skarpere trukket op. Den kirkelige tradition spiller ind – på både godt og ondt.

I Etiopien og Tanzania er der store etablerede evangelisk-lutherske kirker, som tæller flere millioner medlemmer. Der er også en evangelisk luthersk kirke i Peru, selv om den med sine omkring 2.000 medlemmer er i en noget andet liga. Det medfører, at der i de fleste missionslande er lutherske kirker at arbejde sammen med. Men det betyder imidlertid ikke, at vi ligger på linje med hinanden i alle kirkelige og teologiske spørgsmål. Det kan handle om de kirkelige strukturer og former. For eksempel er den evangelisk-lutherske kirke i Tanzania ret højkirkelig med biskopper som centrale figurer i kirken. Der bliver lagt stor vægt på præsteskabet, og det liturgiske udstyr bliver ikke ligefrem nedtonet ved bispevielser og andre kirkefester.

Kirken i Peru er langt mere lavkirkelig, selv om meget i

kirken afhænger af pastorerne. Norsk Luthersk Misjons-samband har været med til at grundlægge kirken. Det har givet den peruanske kirke et præg af norsk bedehus-kultur med lavkirkelig profil.

Nogle herhjemme kan måske have den tanke, at kirkerne i missionslandene i store træk ligner LM. At de er en slags forlængelse af LM som organisation. Men det er de bestemt ikke. Tror man det, tager man grundigt fejl. At det forholder sig sådan, er der for så vidt ikke noget mærkeligt i. Mange steder har adskillige missionsorganisationer arbejdet gennem tiden, og de har på hver deres måde sat aftryk på de lokale kirker.

Desuden må evangeliet til enhver tid tage farve af den lokale sammenhæng. Evangeliets indhold er dybest set altid det samme til alle tider. Men det vil altid tage farve efter den lokale folkelige tradition og kultur. Den éne sandhed kan udtrykkes på forskellige måder. I Danmark har kristendommen en meget dansk "farve", i Tanzania har den en tanzanisk "farve" og i Cambodja en tredje "farve". Andet vil dybest set være underligt. Det er noget af det stærke ved at opleve kirke og kristendom i forskellige lande. Det samme evangelium og de samme åndelige sandheder kan have meget forskellige udtryk.

Kristne og kirker undervejs

Der er også stor forskel på, hvor "gammel" kristendommen er i et land. I Etiopien og Tanzania har kristendommen været til stede i lang historisk tid. Ikke mindst i Etiopien. I Cambodja taler vi stadig om, at de fleste kristne er førstegenerationskristne. Det gør en grundlæggende forskel. I den situation skal de nye kristne virkelig finde deres egne kirkelige ben. Mange af dem har ikke noget særligt kendskab til bekendelsesmæssige forskelle og afgrænsninger. Begreber som "lutherske" og "reformerte" er ikke noget, der er groet i deres baghave. For det første skal de finde ud af, hvad det handler om. For det andet skal de afklare, om de overhovedet ønsker at bruge disse bekendelsesmæssige afgrænsninger, når de begynder kirkelivet med et blankt papir foran sig.

Det kan være vanskeligt for os i den gamle kristenhed helt at forstå den situation, som førstegenerationskristne befinder sig i. Hvor meget de reelt kan være på bar bund. Men de er altså ikke vokset op med et ordforråd og en tænkning, som kan danne platform for deres eksistens som kristne eller kirke. Det skal bygges op fra bunden. Det medfører stor frihed, men det giver også en flydende situation. Her må vi som missionsorganisation gå ind i et rådgivende samspil med stor ydmyghed og indføling. Det er afgørende, at nye kristne og nye kirker får lov til at vokse op på sine egne kul-

I Cambodja er de fleste kristne førstegenerationskristne og har brug for at finde deres egne kirkelige ben. Her må vi – så langt vi kan – arbejde for det, vi står for og gerne vil styrke. Vi kan formidle det gennem forkyndelse og undervisning, og vi kan have en løbende dialog med lokale folk i kirken.

turelle og mentalitetsmæssige betingelser.

Når det handler om teologiske forskelle, er det klart, at der kan være spørgsmål, som er problematiske set ud fra vores synspunkt. Det kan for eksempel være dåbssyn, tjenstedeling mellem kvinde og mand, embedsforståelse og missionssyn. Her må vi – så langt vi kan – arbejde for det, vi står for og gerne vil styrke. Vi kan formidle det gennem forkyndelse og undervisning, og vi kan have en løbende dialog med lokale folk i kirken. Påvirkningen må ske respektfuldt. Tro og overbevisning må skabes indefra.

Det kan også ske gennem forskelligt undervisningsmateriale og udgivelse af litteratur. For eksempel er Luthers lille Katekismus på initiativ af LM-missionærer blevet oversat til khmer-sproget i Cambodja. Det har stor betydning i undervisningen af de lokale præster i Siem Reap. På den måde kan vi være med til at give et sundt evangelisk-luthersk input til de lokale menigheders udvikling. Indtil videre har de ikke et færdigdannet bekendelsesgrundlag. Men hvis det kommer, har vi været med til at give dem et luthersk bidrag.

Teologisk indflydelse

Faktisk tror vi på, at vi har noget teologisk vigtigt at byde ind med i missionslandene. Dels med kristendomsforståelsen fra reformatoren Martin Luther (1483-1546), og dels med den forståelse af evangeliet, som LM's svenske lærefader Carl Olof Rosenius (1816-1868) kom til at præge LM med. Vi har ikke noget behov for, at nye kristne eller menigheder skal tage navn af hverken Luther eller Rosenius. Men vi er overbevist om, at det er vigtigt for mennesker at komme til erkendelse af det frie evangelium, som de to mænd på en særlig måde formidlede.

Som luthersk missionsorganisation er det noget af det, vi gerne vil præge med. Samtidig må vi være i stand til at befinde os i denne uafklarede teologiske virkelighed, hvor nye kristne og menigheder er undervejs i deres udvikling. Selv om vi i LM mener, det er godt og nødvendigt med teologisk

afklaring, må vi kunne rumme mennesker, der er undervejs i troens liv og den kirkelige praksis. Det gælder ikke mindst, når vi er helt derude, hvor der for alvor brydes ny jord. Vi må indrømme, at det ikke altid er lige let, heller ikke for den enkelte missionær. I nogle tilfælde kan det blive et samvittighedsspørgsmål. Samtidig må vi se i øjnene, at det er den virkelighed, vi arbejder i, når vi gerne vil være i front med missionsarbejdet.

Vi må endvidere være på det rene med, at det ikke handler om, at læringen kun går den ene vej. Fra os til dem. Vigtigt for samarbejdet er forståelsen for, at vi kan lære af hinanden og sammen vokse i erkendelse af de evangeliske sandheder. Vi er for selvsikre, hvis vi tror, at vi har fattet det hele til bunds. Nye kristne i andre verdensdele og kulturer kan bidrage med nye erkendelser af for eksempel de bibelske tekster. Ganske enkelt fordi de ud fra deres forudsætninger kan forstå nogle ting, som vi andre er blinde for. Det sætter international mission i perspektiv, at vi "sammen med alle de hellige får styrke til at fatte, hvor stor bredden og længden og højden og dybden er, og til at kende Kristi kærlighed", (Efs 3,18).

Internationalt missionsarbejde kan være en god medicin mod kirkeligt snæversyn. Som nordeuropæiske kristne kan vi have verdens-provinsielle blinde vinkler, som vi kan få korrigeret af nye kristne fra en anden del af kloden.

På den måde bliver der brudt op i mønsteret i forhold til, hvem der giver, og hvem der modtager i missionsarbejdet. Som missionsorganisation giver vi ikke kun, vi modtager også i høj grad.

Globalisering og økonomi

Missionsarbejdet koster penge. Missionsarbejdet bliver dyrere. Lidt over halvdelen af LM's budget går til international mission. Vi får meget mission for pengene, men dybest set matcher vores internationale missionsarbejde ikke behovet og mulighederne. Det er og bør være en kon-

stant udfordring. Vi skal glæde os over det missionsarbejde, som vi reelt er i stand til at udføre. Men vi skal være ambitiøse, og i positiv forstand må vi aldrig være tilfredse. Vi vil konstant længere og længere ud.

Der har de senere år været en stagnerende tendens i LM's indtægter. Derfor må vi hele tiden fortælle de gode historier fra missionslandene om, at missionsarbejdet rent faktisk nytter. Mennesker bliver hjulpet i deres liv, og mennesker kommer til tro på Jesus og bliver frelst.

DER ER LØBENDE BRUG FOR AT VARME HJERTERNE OP I KREDSE OG MENIGHEDER HERHJEMME, SÅ DEN ØKONOMISKE STØTTE TIL MISSIONSARBEJDET KAN FORTSÆTTE – OG HELST VOKSE. KRISTNE MÅ SE, AT DET I DEN GRAD GIVER MENING AT GIVE PENGE TIL MISSIONSINDSATSEN RUNDT OMKRING I VERDEN.

Det er næppe en hemmelighed for nogen, at vi befinder os midt i en hastig globalisering. Økonomisk, socialt, kulturelt. Udviklingen går stærkt rundt omkring i verden. Der er fortsat en del lande, hvor tingene går langsomt, og mange steder sker der en økonomisk polarisering. Nogle mennesker skummer fløden og bliver urimeligt rige, andre bliver fattigere. Men i mange dele af verden sker der generelt set et økonomisk løft.

Stort set over hele kloden flytter mennesker fra land til by, og de kommer på den måde væk fra landbokulturens fattige liv. Til gengæld opstår der en ny byfattigdom i slumområderne i de hurtigt voksende mega-byer. Der er ikke arbejde i byerne til alle dem, der flytter ind, og mange går socialt til bunds. Men på den generelle bundlinje sker der en økonomisk forbedring. Det gælder for eksempel i Afrika, hvor der i disse år vokser en stor middelklasse frem, som får økonomisk forbedrede livsvilkår.

Denne globalisering har stor betydning for det internationale missionsarbejde. Den koster. I de fleste af LM's missionslande sker der en økonomisk vækst. Vi kan kun glæde os, når mennesker får bedre levevilkår, men det bliver dyrere at arbejde med mission. Omkostningsniveauet for missionærerne vokser, så lønnen må tilpasses. De skal kunne klare sig på et rimeligt niveau.

De senere år har det årligt medført cirka 10 procents udgiftsforøgelse. Det får konsekvenser, hvis indtægterne ikke vokser med. Reelt vil der ske en udhuling af økonomien, og arbejdet bliver minimeret. Hvis udgifterne vokser med 10 procent, og indtægterne ikke øges tilsvarende, bliver vi nødt

til at pille hver tiende medarbejder af missionærplakaten hvert år. Det vil sige tre-fire missionærer om året. Det vil få drastiske konsekvenser.

Missionsarbejdet bliver også dyrere på en anden led. Når udsendelsesperioderne typisk bliver kortere, giver det større gennemstrømning af missionærer. Det kræver øget rekruttering – og større udgifter til uddannelse. Når en ny missionær bliver ansat, er det som regel nødvendigt med forberedelse og yderligere uddannelse. Jo hyppigere det sker, jo større bliver udgiften samlet set. Det enkelte aktive missionær-arbejdsår bliver derved dyrere.

Derfor er der stærkt brug for at styrke indsamlingsarbejdet, kommunikationen og engagementet blandt LM'ere og andre kristne i Danmark. Så vi kan holde kadencen i den vigtige internationale missionsindsats rundt omkring i verden.

Øget rekruttering og ledelse

De kortere udsendelsesfrekvenser udfordrer ikke alene økonomien, men skaber desuden et øget behov for resurser til rekruttering. Den løbende proces med at ansætte nye folk, tager mange mandetimer. For at sikre så høj grad af afklaring for alle parter i ansættelsesprocessen har vi de senere år optimeret forløbet. Der er flere grundige samtaler med ansøgerne, personlighedstest, indhentning af udtalelser, lægetjek med mere. Der sker en målrettet afklaring af matchet mellem kompetencer, nådegaver og kommende opgaver. De fleste forløb fører frem til en ansættelse som missionærer. Men der er andre processer, som ikke resulterer i ansættelse. Måske trækker ansøgerne sig, eller parterne finder ud af, at en udsendelse af forskellige grunde ikke er oplagt.

Det er udfordrende at være missionær i et andet land og i en anden kultur. Det, som kan skabe problemer herhjemme, bliver ofte forstørret ude. Desuden kan samarbejdet med andre missionærer eller lokale folk blive krævende. Det er baggrunden for den grundige ansættelsesproces. For alle involverede er det bedst, hvis afklaringen bliver så god som muligt. Et solidt ansættelsesforløb sikrer ikke fuldstændigt, at alt går godt, når missionæren kommer ud. Der er mange ubekendte og uforudsete faktorer, som spiller ind. Men så har både missionæren og LM i hvert fald gjort, hvad vi kunne hjemmefra.

Når gennemstrømningen af missionærer er større, kræver det øget ledelse. Nye folk skal have oplæring og indføring i både arbejde og missionærliv. Det er en kendt sag, at de første år i en missionærtilværelse ofte er de mest vanskelige. Indtil missionæren er blevet kørt ind i opgaver,

Det er udfordrende at være missionær i et andet land og i en anden kultur. Det, som kan skabe problemer herhjemme, bliver ofte forstørret ude. Her er det Margit Dahl Sørensen, der på Jinka Hospital i Etiopien underviser i genoplivning af nyfødte.

mentalitet og kultur. Derfor er der tit brug for mere ledersparring de første år, end der er senere hen. Det siger sig selv, at både de personlige og arbejdsmæssige kompetencer vokser med årene.

Det opmuntrende er, at vi faktisk i store træk får de folk, vi har brug for. Der er missionærpositioner, der er vanskeligere at besætte end andre. Men over tid lykkes det som regel. Vi annoncerer næsten hele tiden efter nye missionærer. Derfor kan man måske få indtryk af, at det er blevet sværere at få nye til at rejse. Det er det muligvis også, da nogle stillinger kan stå ledige længe, men vi har inden for de seneste tre år haft hele 11-12 udsendelsesfester.

Dog er det hele tiden nødvendigt, at vi følger opfordringen fra Jesus om at bede "høstens herre om at sende arbejdere ud til sin høst". Set bagud i længere perspektiv må vi sige, at vores oplevelse er, at han svarer på vores bøn.

Mission i en forandret verden

Verdensmission har ændret sig meget gennem de seneste årtier. Tidligere var det meget "from the west to the rest" – på dansk "fra Vesten til resten". Forståelse og praksis var, at

kristen mission er noget, der går fra den vestlige verden til resten af kloden. Nu er det efterhånden blevet "from everywhere to everywhere" – altså "fra alle steder til alle steder". Med andre ord: Verdensmission er noget, der går på kryds og tværs af lande og kontinenter. Udbredelsen af kristendommen er vokset stærkt de sidste 100-125 år. Tyngdepunktet er flyttet sydpå. Der er i dag flere kristne i det globale Syd, end der er i det globale Nord. Selv om den vestlige verden stadig i udstrakt grad på papiret er kristen, er kristendommen i praksis gået stærkt tilbage. Det er et markant skifte, som er sket i den tid, hvor LM har været med i international mission.

Der bliver i stigende grad sendt missionærer fra Den tredje Verden til Vesten. Det betyder, at der i høj grad også udgår missionsarbejde fra lande og områder, som tidligere var modtagere. Nu er de selv ydere. De kristne i det globale Syd ønsker at "give evangeliet tilbage" til de vestlige lande. For eksempel bliver der sendt tusindvis af missionærer fra Asien til Europa. Mekane Yesus Kirken i Etiopien har etableret en missionskole og er begyndt at sende missionærer til andre lande. Der er vendt op og ned på, hvem der sender, og hvem der modtager.

Traditionelt har vi i LM arbejdet ude i provinsen, men vi er nu til stede i en række store byer, fx Phnom Penh.

Men det er spørgsmålet, om vi for alvor er flyttet med i vores måde at gøre tingene på i forhold til storbyernes livsmønster, kultur og tankesæt. Er vi dér, hvor folk er i opbrud og måske åbne for evangeliet, eller arbejder vi efter nogle gamle linjer?

Denne store ændring i verdensmission gør det relevant at overveje, om vi i LM's internationale missionsarbejde er på omgangshøjde med situationen. Har vi taget højde for de nye strømninger, eller er vi for traditionelle i vores måde at arbejde med mission på?

En væsentlig faktor i ændringen af verdensmission er, at den nu også går fra syd til nord. Men det er langt fra det eneste. To andre forhold er afgørende: Urbaniseringen og migrationen. Med danske ord: Den verdensomspændende vandring fra land til by og flygtningestrømmene. Mennesker flytter eller flygter rundt i verden som aldrig før. Det sker fra land til land, og det sker fra land til by.

Over halvdelen af jordens befolkning bor nu i byerne. Denne udvikling fortsætter med stor fart, og nogle forudsiges, at i 2050 vil 80 procent bo i byer. For mange mennesker staves håb med fire bogstaver: C-i-t-y (dansk: by). Derfor forlader man de landlige områder. Traditionelt har vi i LM arbejdet ude i provinserne og uden for storbyerne. Vi er nu til stede i en række store byer: Phnom Penh og Siem Reap i Cambodja, Dar es Salaam i Tanzania, Arequipa i Peru og en storby i muslimsk sammenhæng. Men alligevel er det spørgsmålet, om vi for alvor er flyttet med i vores måde at gøre tingene på i forhold til storbyernes livsmønster, kultur og tankesæt. Er vi dér, hvor folk er i opbrud og måske åbne for evangeliet, eller arbejder vi efter nogle gamle linjer?

Vi oplever i disse år de største flygtningestrømme siden Anden Verdenskrig. Over 60 millioner mennesker er på flugt. Mange kommer fra Afrika og Mellemøsten til Europa, inklusive Danmark. Hvad gør det ved vores missionsarbejde? Mange af dem, vi tidligere rejste ud til, kommer nu til os. Nogle flygtninge møder evangeliet i Danmark og rejser tilbage til hjemlandet som kristne. Hvilke missionsmuligheder giver det?

Samarbejde på en ny måde

I LM har vi et omfattende tværkulturelt arbejde blandt flygtninge og nydanskere. Alligevel er det som om, at vi i vores missionsarbejde ikke helt formår at tage højde for den nye virkelighed i forhold til sammensætningen af befolkningen og folkestrømmene. Her ligger der en udfordring, som er yderst relevant at arbejde med. Hvordan får vi med afsæt i den nye situation i højere grad udnyttet synergien mellem national mission og international mission?

Kan vi udvide samarbejdet med kirkerne i missionslandene, så de kommer til Danmark og hjælper os med at sprede evangeliet? En missionær fra Etiopien kunne måske lettere nå etiopierne i Danmark, end vi selv kan? Hvad vil en missionær fra Cambodja eller Tanzania kunne gøre blandt danskere i Storkøbenhavn eller Skjern? Og hvad vil det gøre ved os selv i LM at have dem til at færdes iblandt os? Hvad

vil det gøre ved LM-forsamlingen i Hillerød eller Haderslev, hvis en tanzanier blev ansat i det lokale missionsarbejde?

Kan vi bedre bruge kristne nydanskere til at nå andre nydanskere? Bør vi mere målrettet uddanne kristne, omvendte muslimer til at blive missionærer i deres muslimske hjemland? Og vil de ikke have meget nemmere ved at nå deres landsmænd, end vi har?

Missiologen Knud Jørgensen udtrykker det på denne tank-evækkende måde: "Eftersom kristentroens tyngdepunkt i dag er det globale Syd, vil også migrationen af kristne fra Syd til Nord være vort århundredes vigtigste missionsbevægelse ... Det missionær-sendende Skandinavien vil blive det missionær-modtagende Skandinavien."

Vi har i Syd og Nord brug for hinanden på en ny måde. Det gælder i forhold til metoder og menighedsformer, og med hensyn til trosgrundlag og teologi. Nye kristne bliver lettere blæst omkuld af ikke-bibelsk teologi. Der kan vi måske som gammelkristne hjælpe dem. Til gengæld kan vi stå i fare for at stivne i vores traditionelle kristne praksis og tænkning. Der kan nye kristne fra andre dele af verden bidrage til at holde os både åndsfriske og Åndsfriske.

Lad os ikke tabe fart i missionsarbejdet. Der er nok at tage fat på. Vores tid giver nye muligheder. "Uden syner er et folk ladt i stikken" (Ordsp. 29,18). Det gælder også os som kristenfolk.

HAR VI TAGET HØJDE FOR DE NYE STRØMNINGER, ELLER ER VI FOR TRADITIONELLE I VORES MÅDE AT ARBEJDE MED MISSION PÅ?

Til yderligere læsning:

"Fra tropehat til iPad" af Jens Ole Christensen, Ditte Olsen og Peter Olsen, LogosMedia 2011. Bogen blev udgivet i anledning af 100-året for LM's internationale missionsarbejde og giver en god indføring i temaer og historiske fakta.

ELSE WIWE – TVÆRKULTUREL KONSULENT I LM //////////////////////////////////////

FÆLLESSKAB PÅ TVÆRS

TVÆRKULTUREL MISSION I LM

HISTORIEN OM TVÆRKULTUREL MISSION I LM ER EN HISTORIE, DER BLIVER TIL, MENS VI SKRIVER DEN. DET ER HISTORIEN OM AT VANDRE I NOGET, DER ER FORUD TILRETTELAGT.

Det er historien om at gribe de muligheder, Gud giver os undervejs, og om, hvordan Gud forbereder os på det uforberedte. Og så er det historien om en almægtig Gud, der har historien og hans frelsesplan for alle folkeslag i sin hånd.

Hvad var det dog der skete?

Da flygtninge i 2015 vandrede ind over vore danske grænser op langs motorvejen, var vi uden at vide det forberedt.

Arbejdet var startet lang tid inden.

Fællesskaber og venskaber på tværs

Flere steder i landet var frivillige medarbejdere gået sammen med ansatte i det tværkulturelle arbejde og havde startet fællesskaber som Venskabsmiddag, Middag på tværs og Kulturmøde. Første gang, et sådant fællesskab blev etableret, var i Nykøbing Falster i 1999.

Venskaber mellem danskere og nydanskere spirede frem ud fra disse fællesskaber eller de venskabskontakter, som blev matchet og etableret. Venskabskontakterne har været og er til stor hjælp for mange nydanskere og har fungeret som brobyggere til det danske samfund.

Folk meldte sig også til at give lektiehjælp, en indsats, som ofte omfattede hjælp på mange andre områder. Det danske sprog er en nøgle til dansk kultur og samfund. Derfor er denne hjælp af uvurderlig betydning for en, som skal integreres i det danske samfund.

Disse mange venskaber på tværs har for mange også åbnet muligheden for at dele liv og tro.

Senere er andre typer fællesskaber og koncepter dukket op, så som cafemiljøer i forskellige former og Kvinder Møder Kvinder, hvor nydanske og danske kvinder mødes for at dele liv og tro med hinanden. Nye ideer opstår og afprøves fortsat.

Alle disse fællesskaber har det samme overordnede mål: At række ud til flygtninge og indvandrere og invitere ind til et menneskeligt kristent fællesskab og et livgivende fællesskab med Jesus.

Medarbejdere

Mange frivillige medarbejdere blev efterhånden engageret i det tværkulturelle arbejde.

Det spirede frem omkring de ansatte. Anker Nielsen fra Lolland-Falster blev i 1998 LM's første ansatte i det tværkulturelle arbejde, og Enok Sørensen blev ansat i 2002. Ringene spredtes længere ud. Utrætteligt rejste de rundt og inspirerede til mission og engagement. Kredse og menigheder i flere af LM's afdelinger åbnede op for fællesskaber, hvor nydanskere på tværs af nationalitet, kultur og religion kunne føle sig trygge og få kontakt til danskere.

Ledelsen i LM har været på forkant. De har undervejs set de mange muligheder i det tværkulturelle arbejde og styrket det tværkulturelle team. I 2009 blev Hans Lundbye ansat på deltid for at styrke det stærkt voksende tværkulturelle arbejde i Vestjylland. Samtidig blev der startet flere nye tværkulturelle fællesskaber andre steder i Danmark.

Da Hans Lundbye gik på pension i 2012 blev Else Wiwe hans afløser med base i Sønderjylland og i en deltidstilling,

Mange nydanskere har stor gavn af at få en dansk venskabsfamilie – både socialt og praktisk. Her er det Jesper og Marie Noer sammen med Asma Atallah Alsufuk og hendes to børn.

som hurtigt efter og inden den store flytningestrøm i 2015 blev opgraderet til en fuldtidsstilling.

I Østdanmark, hvor vi har den største koncentration af flygtninge/indvandrere, var Mogens Højgaard Jensen ansat på halv tid fra 2007 til 2012, og i 2015 lykkedes det igen at få en tværkulturel konsulent ansat. Claus Kristensen blev ansat af Københavns og Nordsjællands afdelinger i samarbejde med LM på landsplan.

Det tværkulturelle arbejde er også blevet styrket lokalt i nogle afdelinger, dels ved deltidsansættelser i kortere eller længere tid, dels ved at afdelingsansatte har brugt resurser i arbejdet.

De mange frivillige gør en stor forskel

Der er dog ingen tvivl om, at det tværkulturelle arbejde i LM bæres oppe af de mange hundrede frivillige medarbejdere over hele landet. Deres engagement og nærvær i fællesskabet med flygtninge/indvandrere gør en uvurderlig forskel for disse mennesker i en ofte sårbar og vanskelig situation.

Emile Djonga, en congolesisk flygtning siger det sådan: "Undervurder aldrig effekten af dine handlinger."

Det, som de frivillige gør i det tværkulturelle arbejde, kan ikke altid måles, men det kan heller ikke overvurderes. Det lidt, man til tider synes, man kan gøre, er nok til at rumme så stor en betydning, at det bliver uvurderligt.

Emile Djonga var flygtet fra Congo. Han vidste ikke noget om sin families situation, da han kom til Danmark i 2009. Han sad i sin lejlighed i Haderslev og følte sig meget ensom. Han blev inviteret med til kulturmøde i LM, og han fik en

DA FLYGTNINGE I 2015 VANDREDE IND OVER VORE DANSKE GRÆNSER OP LANGS MOTORVEJEN, VAR VI UDEN AT VIDE DET FORBEREDT.

venskabskontakt. Om det siger han: "De kom og reddede mig fra min øde ø, det var som at komme fra mørke til lys. Min venskabsfamilie er som en engel, der hjælper mig, når mine vinger har glemt at flyve." Emile kom senere med i en bibelstudiegruppe, hvor han henter trosstyrke og trøst. Han fandt et kristent fællesskab i en LM menighed, som omslutter ham og hans familie i forbøn. Emile selv beriger denne menighed med sit vidnesbyrd om en nærværende Gud, sin utrættelige iver efter at flere skal høre om Jesus og sit engagement i planlægning af kulturmødet.

Tværkulturelle sommerlejre

Indre Mission begyndte med tværkulturelle sommerlejre i 1989. Den første LM-ansatte i tværkulturelt arbejde, Anker Nielsen, deltog på en tværkulturel sommerlejr på Hemmet Strand i 2000. Året efter arrangerede han i samarbejde med nogle fra Indre Mission en tværkulturel sommerlejr på Stubbekøbing Efterskole.

Siden da har LM, de fleste steder i samarbejde med IM og nogle steder også sammen med folkekirken, afholdt flere og flere sommerlejre, da behovet har været stigende. I 2017 var LM med til at arrangere sommerlejre i Hørby, Hestlund, to i Løgumkloster og to i Hillerød, samt et tilbud for nydanskere på Virksund Bibelcamping, med i alt ca. 1.000 deltagere inklusiv ca. 200 energiske frivillige medhjælpere.

Uventet vækkelse

Således var mange velfungerende og inkluderende fællesskaber altså etableret rundt om i LM, og de mange frivillige medarbejdere med hver deres udrustning og erfaringer var klar, da den store flytningestrøm kom i 2015.

Der var også blevet bedt udholdende gennem mange år om vækkelse blandt muslimer. Alligevel kom vækkelsen overraskende, da den kom, og ad en anden vej, end nogen kunne forvente.

Vækkelsen kom sammen med flytningestrømmen op gennem Europa. Flygtninge fra især Mellemøsten mødte kristnes omsorg og vidnesbyrd undervejs, medens de var på flugt.

Andre havde allerede mødt Jesus i deres hjemlande, og

Den første tværkulturelle sommerlejr blev afholdt i 1989. Siden da er interessen for lejrene vokset, og LM var i 2017 med til at arrangere seks lejre.

nogle flygtede som følge af kristendomsfølgelser i disse lande.

Da de kom til Danmark, oplevede de friheden til at vælge den muslimske tro fra og opsøge kristendommen. Det medførte en stor tilstrømning til kirkerne og de kristne menigheder.

Mange får et møde med Jesus i en drøm

Vi hører også mange vidnesbyrd fra mennesker, som har mødt Jesus i en drøm.

En fireårig dreng i en muslimsk familie så Jesus og korset i en drøm. Han vågnede op og spurgte sine forældre gentagne gange: "Hvem er Jesus? Hvad er korset?" Det fik denne familie til at opsøge kirken, hvor de fik kristendomsundervisning og nu er blevet døbt.

De kom til os

Sætningen: "Jeg er muslim – jeg vil ikke længere være muslim," har vi mødt mange gange og formuleret på lidt forskellig vis, men meningen er ikke til at tage fejl af.

Flygtningene opsøger de kristne menigheder og fællesskaber i stort antal – særligt dem der kommer fra de persiske områder, Iran og Afghanistan. De områder der i Bibelen

er omtalt som Elam.

I Jeremias' Bog kapitel 49 v.34-39 er der en profeti, som vi ser gå i opfyldelse nu. Gud siger: "Jeg sender fire vinde mod Elam, fra fire verdenshjørner; jeg spreder dem for alle disse vinde, og der findes ikke det folk, som Elams fordrevne ikke skal komme til." De er kommet til os i Danmark. "Men til sidst vil jeg vende Elams skæbne, siger Herren."

En iraner sagde det sådan: "Det, at jeg var nødt til at flygte fra mit hjemland, er Guds vilje i mit liv. Han førte mig derhen, hvor jeg kunne lære ham at kende – nu beder jeg om, at han vil føre mig tilbage til mit folk, så jeg kan fortælle dem om frelsen i Jesus."

Smittende Kristusglæde

PROFETIEN, SOM GÅR I OPFYLDELSE, OG HISTORIEN, SOM BLIVER TIL, MENS VI SKRIVER DEN, ER BESTEMT AF GUD.

Gud har historien i sin hånd – han lader det ske, når og hvor han vil.

Vækkelsen er kommet til Elams folk, og med dem kommer den til os i Danmark.

Herfra begynder vi nu at se, hvordan det lige så stille

En del udenlandske kvinder må ikke deltage alene i arrangementer for begge køn. Derfor indbyder man i Haderslev til "Kvinder møder kvinder", hvor nydanske og danske kvinder mødes. Her samles man om forskellige aktiviteter, lærer af hinanden og danner netværk og socialt samvær.

spredes videre ud til iranere og afghanere, som har opholdt sig mange år i Danmark, og vi ser små tegn på, at vi måske fremover vil opleve, at det spredes videre til danskere og andre folkegrupper.

En tværkulturel konsulent oplevede at blive ringet op fra et asylcenter, hvor de spurgte, om ikke man kunne bede en af disse nye kristne om ikke at fortælle så meget om hans nye tro på asylcenteret.

DE NYE KRISTNE KAN IKKE TIE STILLE OM DET NYE LIV, DE HAR FÅET I KRISTUS. DERES KRISTUSGLÆDE ER SMITTENDE, OG DERES VIDNESBYRD ER DRAGENDE.

Jesus siger: "Gå ud i alverden" – vi oplever at verden kommer til os og spørger efter Jesus. Og de, der ikke aktivt spørger efter Jesus, har også brug for et møde med ham gennem os.

Kontakten med nydanskere fra mange af verdens lande har givet os anledning til at forkynde evangeliet for dem. Og Gud har givet, at nydanskere fra flere forskellige lande og med forskellig religiøs baggrund er blevet frelst. Ud over den store farsi-talende gruppe, ser vi også flere arabisk- og kurdisk-talende vende sig til Kristus, og en stor del af dem har muslimsk baggrund.

Dåb og dåbsoplæring

Mange menigheder, især i områder omkring asylcentrene,

blev udfordret af de mange, som opsøgte kirken for at få dåbsoplæring og dåb.

LM'ere har engageret sig i det frivillige arbejde på asylcentrene. De fik kontakt med asylansøgere og skabte med forskellige aktiviteter og tiltag indhold i en ellers indholdsløs og usikker hverdag for disse mennesker.

Asylansøgere blev inviteret med til eksisterende tværkulturelle fællesskaber, andre steder åbnede man nye cafeer og nye fællesskaber for dem. Denne kontakt med kristne åbnede muligheden for, at de kunne få bibler og komme med i bibelgrupper, og mange ønskede at blive døbt.

Således dukkede behovet for dåbsoplæring pludseligt op flere steder i landet. Der var ikke tid til en masse udvalgs møder og planlægning, og en præst sagde det sådan om dette arbejde: "Vi bygger skibet medens vi sejler." Det viste sig hurtigt, at en grundig og tolket undervisning samt en tæt tilknytning til en kristen menighed var altafgørende i dette arbejde. Det skønnes, at flere end 500 blev døbt i løbet af et år. Mange LM'ere og LM-menigheder har været involveret i arbejdet omkring dåbsoplæring i Holstebro, Herning, Spjald, Skjern, Bornholm, Ribe, Løgumkloster, Haderslev og Uge/Bolderslev. Det har ofte været i samarbejde med andre menigheder og kirker. I Haderslev var det eksempelvis Fælleskirkeligt Integrations Netværk, som LM er en del af, der startede dåbsundervisning for asylansøgere. Her har 94 asylansøgere været tilknyttet dåbsundervisningen, 37 af dem

blev døbt i Haderslev i løbet af 2016, andre blev flyttet til asylcentre andre steder i landet, og behovet for dåbsundervisning opstod nye steder, hvor andre menigheder påtog sig opgaven.

Bibelundervisning og internationale bibelgrupper

Med de nye kristne opstod behovet for bibelundervisning og fortsat oplæring. Flere steder har man påtaget sig denne opgave og startet grundlæggende bibelundervisning.

I bibelgrupper samles man om Guds ord på flere forskellige sprog. Det er vigtigt at få spredt Guds ord, og det er godt, når de fremmede kan få Bibelen på deres hjertesprog. Her er hjemmesiden Biblebooks.dk, som LM åbnede i 2007, en rigtig god resurse. Vi ønsker at gøre bibler og kristen litteratur så let tilgængelig som muligt. Det er et nonprofit foretagende, og bibler sælges til foræringspriser.

Den første internationale bibelgruppe i LM begyndte i 2002 i Karup, og denne gruppe mødes stadig. Mange flere internationale bibelgrupper er siden da blevet oprettet. Målgruppen er både nydanskere med kristen baggrund og dem med anden religiøs baggrund. Nydanskere med anden religiøs baggrund end kristen ønsker vi at række evangeliet, og til det er en bibelgruppe et godt og trygt sted.

Nydanskere med kristen baggrund står i stor fare for at falde fra troen på Jesus, hvis ikke de bliver en del af et kristent fællesskab i Danmark, og mange oplever, at det er svært selv at finde ind i et sådant fællesskab.

At være menighed for nydanske kristne

Det er blevet meget tydeligt, at nye kristne har rigtig meget brug for gode kristne menighedsfællesskaber.

Det kræver megen åndelig vejledning og medvandring, hvis de nye kristne skal bevares og vokse i troen og det kristne liv.

Helsingør LM er et af de steder, hvor en kristen flygtning fra Iran er blevet en del af fællesskabet. Amir Sour, som gik på integrationslinjen på Luthersk Missions Højskole, havde familie i byen og var der de fleste weekender. Han blev derfor opfordret til at komme i kredsen. Det er blevet til en positiv relation, hvor man i kredsen har fået et friskt pust, og Amir har oplevet stor imødekommenhed og hjælp i de mange udfordringer, en ny tilværelse i Danmark giver.

Menigheder bliver udfordret

De fremmede har brug for de kristne fællesskaber ikke bare åndeligt, men i stor grad også menneskeligt. Mange af dem har i flugten mistet de nære relationer som familie og venner. Nogle af dem, der konverterer fra islam, oplever at blive

udstødt af familien. Da opstår behovet for nye nære relationer. De diakonale opgaver følger helt naturligt med, når vi driver mission blandt de fremmede. Det udfordrer vore menighedsfællesskaber. En LM'er fra Haderslev beskrev denne udfordring sådan: "Pludselig var de der – de satte sig på vores stole i missionshuset – forkyndelsen blev tolket, og for nogen blev det et forstyrrende element." Mange i menighederne oplever en usikkerhed i mødet med det fremmede og ukendte og som følge af, at man ikke har et fælles sprog, man kan kommunikere på.

Også den måde, vi er menighed på, bliver udfordret i mødet med de fremmede.

Hvordan finder man de menneskelige resurser i de små kredse, hvor man i forvejen er for få om de forskellige opgaver, der skal løses eller i de større kredse, hvor arbejds-grenene er mange?

DER FØLGER I SANDHED MANGE UDFORDRINGER MED, NÅR VI ÅBNER VORE MENIGHEDER FOR FLYGTNINGE OG NYE KRISTNE. MEN DER FØLGER OGSÅ MEGEN POSITIV FORVANDLING OG FORNYELSE MED.

De blev flere

LM-menigheden i Spjald bad i flere år om, at Gud ville forøge menigheden. De havde dog ikke forventet, at Gud ville sende en familie til dem fra Syrien. Men da denne familie blev placeret i Spjald, tog de imod dem med lektiehjælp og venskab. Nogle i familien var blevet døbt, andre gik til dåbsundervisning i LM i Herning og blev senere døbt i LM-frimenigheden i Spjald.

En fra menigheden i Spjald siger: "Vi oplever, at det giver os meget godt at have denne familie i vores menighed. Vi får lov at møde mennesker, som har måttet ofre meget, og som må risikere at miste mere, end de i forvejen har mistet, fordi de træffer valget at tilhøre Jesus. Det er en stor glæde for vores menighed at have kontakt til de nydanskere, der er kommet til byen. Det samler os og giver os styrke til at løfte opgaver, vi ikke troede, vi havde resurserne til!"

Markerne er hvide til høst

En landmand ved, at der er nødvendige forberedelser, før han kan dyrke en mark. I det tværkulturelle arbejde oplever vi, at Gud forbereder os på det, der kommer, uden at vi ved, hvad det er.

Op gennem årene har Gud kaldet medarbejdere til sin høst, udrustet og forberedt hver enkelt til det for os ukendte, men af Gud planlagte.

HENRIK NYMANN ERIKSEN – FORSTANDER FOR LUTHERSK MISSIONSHØJSKOLE //

LUTHERSK MISSIONS HØJSKOLE

Forstander Henrik Nymann Eriksen sammen med den tidligere forstander Hans Erik Nissen.

LUTHERSK MISSIONS HØJSKOLE (LMH) I HILLERØD SÅ DAGENS LYS I 1923. SKOLEN BLEV REJST AF MENNESKER FRA LUTHERSK MISSION (LM) OG VAR FRA BEGYNDELSEN OPTAGET AF AT SKABE ET RUM FOR MENNESKELIG OG ÅNDELIG DANNELSE.

Den vision deler vi stadig. Det kommer til udtryk i skolens treleddede formål, der kan samles i tre ord:

Livet: At formidle oplysning og livsforståelse, samt medvirke til personlig modning og udvikling.

Troen: At tilskynde eleverne til personlig tro på Jesus Kristus, samt vækst i troens liv.

Tjenesten: At formidle et kald til at gå ind i opgaver i Guds riges arbejde, både i Danmark og internationalt.

Vi vil gerne hjælpe eleverne til at blive helstøbte og sunde kristne mennesker, hvis tro er stærkt forankret i evangeliet om nåden i Jesus Kristus og har Bibelen som basis for deres kristne tænkning.

Skønt skolen altid har fået den største del af sine elever fra LM, har der helt fra den første tid været mange elever fra andre nærtstående kirkelige miljøer fx Indre Mission og Evangelisk Luthersk Mission og fra frikirkerne, ikke mindst Missionsforbundet.

I 1947 udvidede LMH sit undervisningstilbud med en egentlig bibelskolelinje. Denne linje er i de efterfølgende år blevet skolens dominerende tilbud, der i dag kan suppleres med almindelige højskolefag inden for idræt, musik, psykologi, kunst, natur og kreative fag.

1970'erne er det årti i LMHs historie, hvor søgningen til

skolen har været størst. Flere hold havde mere end 100 elever, og tendensen fortsatte til dels ind i 80'erne. I 1977 blev bibelskolen udvidet til også at tilbyde et 10 måneders kursus. Et-årsklassen blev til i forbindelse med etableringen af LM's missionskole. Det var en forudsætning for at blive elev på missionskolen, at man havde taget et-årsklassen på LMH. Denne kombination var stadig gældende i 1990'erne, hvor LM oplevede det største missionærboom i sin 150-årige historie. Der er et personsammenfald mellem de store årgange på LMH i 1970'erne og 80'erne og de store missionærårgange i 90'erne. LMH var en af flere aktører i 70'ernes bibelvækkelse, som blev til 80'ernes og 90'ernes missionsvækkelse.

I begyndelsen af 90'erne oplevede LMH en nedgang i elevtallet, og de sidste 25 år har årselevtallet svinget mellem 50 og 70 med enkelte undtagelser. Skolens forstander gennem 33 år, Hans Erik Nissen, blev i 2003 afløst af Henrik Nymann Eriksen som afslutning på et generationsskifte i lærerstaben, der nu ikke længere rummede undervisere fra de store årgange i 1970-90.

Udfordringen var nu at drive bibelskole med den oprindelige vision under det 21. århundredes vilkår. Højskolen har til opgave at holde fast i sin grundlæggende vision og samtidig være fleksibel over for skiftende ungdomsgenerations behov og udfordringer. Samtidig er nye initiativer ofte knyttet til bestemte lærere, der er ildsjæle og brænder for en sag. Sådan også på LMH.

I 90'erne mistede lokalradioerne efterhånden betydning i Danmark. Det indebar, at LMH's medielinje, der blomstrede i

LEIF BACH KOFOED – FORMAND FOR FORENINGEN AF KRISTNE FRISKOLER 1979-1990 //

DE KRISTNE FRISKOLER OG EFTERSKOLER

I 1970'ERNE OG 80'ERNE BLEV DER REJST SÅ MANGE KRISTNE FRISKOLER OVER HELE LANDET, AT MAN MED RETTE KAN TALE OM EN SKOLEVÆKSELSE.

HVAD VAR DET, DER FIK KRISTNE FRA MANGE FORSKELLIGE FORENINGER OG SAMMENHÆNGE TIL AT GÅ SAMMEN OM AT REJSE EN KRISTEN FRISKOLE TIL DERES BØRN?

I sidste halvdel af 1960'erne fejede en bølge af oprør og opgør over de europæiske lande. Det begyndte i Paris, hvor studenterne ved Sorbonne gik i kamp mod alt og alle.

Herfra bredte det sig og ramte selvfølgelig også København med ringvirkninger ude omkring i landet.

Det blev ført an af studenter og studerende, som forlangte, at de selv skulle bestemme, hvad de skulle undervises i og hvordan. En af parolerne var: "Ned med professorvædet".

Efterhånden blev der sat spørgsmålstegn ved alt muligt. Gamle normer blev forkastet, og nye blev sat i stedet. Det, der i går havde værdi, blev nu trådt ned. Det, der før var helligt og urørligt, blev latterliggjort og kasseret.

Påklædningsnormer blev forkastet. Håret fik lov til at gro, så det var svært at se forskel på mand og kvinde. Musikken blev til beat og rock. Det at passe sit arbejde blev til noget dumt og overflødigt. "All we need is love", som Beatles sang. Men altså ikke Guds kærlighed. For Gud er bare det "øje i det høje", som lurer på os, som Trille sang med en klang og en styrke, som mange af os, der levede dengang, stadig kan genkalde os.

Borgerskabet var rystet – og det gjaldt ikke mindst det "kristne borgerskab"!

Nye love og ordninger

Disse strømninger slog igennem i lovgivningen og fik en

gennemgribende betydning i Folkeskolen, hvor næsten alle børn havde deres gang og fik deres undervisning og påvirkning.

I 1971 blev loven om obligatorisk og integreret seksualundervisning vedtaget. Herefter var det ikke længere muligt at værge sine børn mod en ubibelsk seksualmoral, da man jo ikke kunne få sine børn fritaget for seksualundervisning. Og forældrene kunne ikke hindre, at børnene fik undervisningsmateriale i hænderne, som endog meget langt fra svarede til almindeligt gældende normer for anstændighed.

I Betænkning om seksualundervisning, som i de år udsendtes fra Undervisningsministeriet, hed det nogenlunde sådan om de 12-14-årige, citeret efter hukommelsen: "De, der har haft deres seksuelle debut, og de, der ikke har, skal begge gerne opleve, at den måde, de lever på, er den rette for dem!"

1. juni 1969 blev billedpornografien givet fri. Herefter var det ikke mere muligt at værge sig selv eller sine børn mod at få pornografiske billeder smidt i hovedet.

AFSTANDEN MELLEML SKOLEN OG KRISTENDOMMEN BLEV MERE OG MERE MARKANT OG KULMINEREDE MED DEN NYE SKOLELOV, SOM BLEV VEDTAGET I 1975.

Kristendommen skulle herefter ikke mere være en del af folkeskolens begrebgrundlag. Nu hed det, at al undervisning, herunder kristendomsundervisningen, skulle være neutral kundskabsmeddelende og altså ikke forkyndende. Der skulle herefter ikke være nogen påviselig forbindelse mellem skole og kirke.

De materialer, der blev udgivet til undervisning efter den nye lov, var i høj grad præget af bibelkritiske holdninger. Ministeren forklarede, at for hende var de bibelske fortællinger på linje med historier om nisser og trolde.

Fra årtusindskiftet har der på LMH været et større fokus på elevinddragelse i undervisningen, for at der skal være forskel på undervisningen i et klasseværelse og i en kirkesal. Her er det Ellen Esmarch Pedersen, der underviser.

80'erne og havde lokalradioer som et fokusområde, mistede betydning og blev reduceret til enkelte valgfag. Samtidig blev der et større behov for at opprioritere aktiviteterne uden for undervisningen, ligesom skolens kreative værksted fik en opblomstring. Det er også i denne periode, skolen opretter et motorværksted, der har vist sig at være et særligt aktiv for elever, der ikke trives med boglige fag. Der har altid været opmærksomhed på sjælesørgeriske samtaler på LMH, men fra slutningen af 90'erne bliver behovet tydeligere og sagen mere italesat.

I 00'erne formuleres for første gang strategiske mål for skolens forskellige arbejdsområder i en femårig periode. Det er senere fulgt op af andre målsætningsprocesser, som både har været med til at sikre skolens retning, og at der blev handlet på nye udfordringer. Sidste skud på den stamme var følgende seks indsatsområder i 2015-17:

- Kristen i verden
- Demokratisk dannelse
- Selvstændig bibellæsning
- Åndelig og menneskelig modenhed
- Hjælp til evangelisk afklaring
- Formidle kald til tjeneste

Et pædagogisk anliggende i 00'erne og videre frem har været at øge elevinddragelsen i undervisningen. Når stoffet for en stor del er bibelsk materiale, kan man som lærer let forfalde til at gå til kateteret som om, det var en prædikestol. Men der er forskel på et klasseværelse og en kirkesal, og det kræver pædagogisk refleksion og eksperimenter at implementere det.

I 2004 begyndte skolens integrationslinje som et tilbud

til udlændinge på vej ind i det danske samfund. Linjen har i dag udviklet sig til primært at optage farsi-talende elever fra Iran og Afghanistan. De fleste er nye kristne med en muslimsk baggrund. Vi vil på den måde gerne bidrage lidt til den vækkelse, som vi i 10'erne oplever blandt farsi-talende indvandrere i Danmark. Samtidig oplever vi, at den kristne tro for disse elever er en vigtig løftestang for integration.

I 10'erne er LMH for alvor kommet på internettet. Vi ønsker at være tilstede på de platforme, hvor unge mennesker befinder sig i dag bl.a. Facebook og YouTube. Samtidig vil vi gerne være kendt som et sted, hvor man kan få hjælp til spørgsmål om at leve og tænke som en kristen. Derfor har vi siden 2012 månedligt lagt små videoer i serien "Spørg om tro" ud på vores YouTube-kanal, ligesom anden bibelundervisning bliver gjort tilgængelig på de sociale medier. Efter en periode hvor sandhedsspørgsmålet har været nedtonet, oplever vi et fornyet behov for trosforsvar, hvilket ikke alene afspejler sig i vores videoproduktion, men også i skemaet. Behovet for tros- og livssamtaler er endvidere øget i takt med en stigende sårbarhed hos unge. Det vil vi gerne imødekomme så godt som muligt.

Betydningen af et bibelskoleophold ligger ofte i kombinationen af grundig bibelundervisning, åbne vinduer til menneskelivet i dets bredde, personlige samtaler med lærere og andre elever og et åbent kristent fællesskab, hvor man tør dele liv og tro med hinanden, gerne kombineret med at prøve sig selv af i forskellige former for kristen tjeneste. På den måde er LMH i dag forsat en sted, hvor vi vil hjælpe unge kristne med livet, troen og tjenesten.

Johannesskolen i Hillerød begyndte undervisningen i 1972 som den første kristne friskole. Efter at have holdt til i missionshuset Bethania i nogle år, kunne man i 1976 indvie de nybyggede lokaler.

Kristenfolket rejste sig

I 1967 blev Sammenslutningen til oprettelse af Menighedsfakultetet dannet, og undervisningen startede i 1971 i et missionshus i Århus med Kai Kjær-Hansen som eneste lærer. Nogle år senere begyndte Dansk Bibel-Institut sin undervisning i København.

Begge institutioner blev oprettet og drevet af mennesker, som fandt det afgørende, at de kommende præster og teologiske undervisere selv blev undervist ud fra en tro på Bibelen som Guds ufejlbare ord.

KFS intensiverede sit virke på skoler og læreanstalter, og mange, mange unge fik i KFS-regi en undervisning og en forkyndelse, der hjalp dem til at blive bevaret som kristne i deres studietid.

Kristelig Folkeparti blev stiftet i 1970 og kom i Folketinget i 1973.

LMH-møderne

I 1971 blev der indkaldt til et skolemøde på LMH. En lille gruppe mennesker tog initiativ til at sammenkalde de folkeskolelærere, som de kunne komme i tanke om til en fælles drøftelse om den situation, som Folkeskolen var i, og de problemstillinger, som de kristne lærere oplevede.

Cirka 100 lærere samt enkelte andre mødte op. De fleste havde deres åndelige hjem i LM.

Temaet var: "Hvad kan og skal vi gøre med vore børn?"

Deltagerne havde en lang række drøftelser og hørte på

foredrag og oplæg blandt andet fra skolefolk fra Norge, hvor der allerede i mange år havde været et kristeligt gymnasium og en del andre kristne skoler og læreanstalter.

I 1972 blev der atter indkaldt til et tilsvarende møde, og igen var der ca. 100 kristne folkeskolelærere samlet, og igen blev problemerne belyst og drøftet.

Det, der gjorde størst indtryk på mange af deltagerne, var, da Margit Rasmussen søndag morgen bad om ordet. Hun fortalte, at hun havde brugt natten til at gennemse en seksualundervisningsbog, som en af hendes drenge havde haft med hjem fra skole.

Hun var dybt rystet, hvilket hun gav tydeligt udtryk for. Og så sagde hun noget i retning af følgende: "Nu må I stoppe med at snakke – og så må I se at komme i gang med at oprette kristne friskoler til vore børn!"

Den første skole begynder

I 1971 blev "Landsforeningen til oprettelse af Kristne Friskoler m.v." oprettet, og det blev i denne forenings regi, at der i de følgende 10-15 år blev oprettet knapt 40 kristne friskoler.

Johannesskolen i Hillerød startede undervisningen som den første i 1972. Nogle af skolerne blev oprettet som private skoler, nogle er ejet og drevet af LM, og de fleste blev selvejende institutioner.

De fleste skoler blev evangelisk lutherske i deres grundlag, og nogle skoler fik et såkaldt fælleskirkeligt grundlag.

Bestyrelserne blev valgt efter de gældende regler, og man fandt løsninger, som kunne tilgodese ønsket om, at skolerne ikke kunne "kuppes" til at blive noget helt andet end det, de oprindeligt var bestemt som.

I disse år blev der brugt utallige timer på drøftelser og overvejelser, og der blev ofret betydelige summer for at få rejst disse skoler, få lærere ansat og skolemateriale indkøbt.

Hvad ville man, og hvorfor ville man det??

Man ville rejse kristne friskoler for at gøre, hvad der var muligt, for at egne børn kunne blive bevaret som kristne.

Man ville være missionsstationer for andre børn.

Hovedsagen var at skabe ramme for, at børnene kunne lære Jesus at kende, så de kunne vokse op og være kristne. Derfor skulle der forkyndes. Og derfor skulle der opdrages.

Det kristne budskab skulle forkyndes i morgenandagterne, som selvfølgelig var obligatoriske. Kristendomsundervisning skulle være et hovedfag. Bibelen skulle være retningsgivende for al undervisning og al opdragelse.

"Intet bibelsk udsagn må problematiseres i undervisningen", som det blev formuleret på nogle af skolerne.

Men også de andre, såkaldt verdslige fag skulle være med på skemaet, og det forventedes, at både lærere og elever så værdierne i at lære så meget som muligt, så eleverne blev udrustet med både viden og færdigheder.

Man skulle altså ikke undervise i de verdslige fag med den begrundelse, at man skulle sørge for at "snige det kristne budskab ind". De verdslige fag havde deres egen værdi.

Seksualundervisning

Der skulle nok undervises i seksuallære; men seksualetikken skulle gives i overensstemmelse med Bibelen.

Lærerne

Der skulle ansættes lærere, som skulle kunne sige, hvad der var rigtigt og forkert, sandt og falskt.

Alle ansatte på skolen skulle være bekendende kristne. De skulle høre til i en menighed. De skulle leve og virke som kristne. Og de skulle være fagligt dygtige.

Det viste sig tydeligt, at der var problemer i, at lærerne var uddannede til at virke i en pluralistisk folkeskole og altså ikke i friskolen med faste normer og værdier. Lærerne var nødvendigvis præget af, hvad de havde lært på seminariet, og det var nødvendigt at "omskole dem", når de blev ansat på de kristne friskoler.

Det var ikke mindst lærerne selv, der var opmærksomme på disse problemer, og derfor efterspurgte de hjælp i form af kurser m.v.

De ville gerne undervises i vigtigheden af at være forpligtede på Bibelen og de evangeliske sandheder. Hvad skulle det betyde for undervisningen i skolefagene, at de var kristne og

derfor forpligtede på Bibelens budskab? De skulle lære at tænke pædagogik ud fra en kristen grundtænkning.

Hvilken indflydelse skulle det have på deres almindelige omgang med eleverne, at Bibelens budskab skulle være gældende norm?

De skulle lære at forkynde sand og levende kristendom og ikke bare morallære og humanisme. Det skulle de gøre i timerne og ikke mindst i morgenandagterne. Hvordan skulle man gøre det uden at lægge forkert pres på den enkelte elev?

De skulle i det hele taget lære at få indarbejdet det kristne menneskesyn: "Skabt – Faldet – Genoprejt" i skolens virke.

Kristen læreruddannelse

DER BLEV GJORT FORSØG PÅ AT OPRETTE EN KRISTEN LÆRER- UDDANNELSE, OG DEN KRISTNE LÆRERHØJSKOLE, DKL, BLEV OPRETTET, MEN AF FORSKELLIGE GRUNDE LYKKEDES DET IKKE, OG INSTITUTIONEN BLEV LUKKET IGEN.

Behovet for læreruddannelse og videreuddannelse af lærerne blev dog ikke opgivet, og Kristent Pædagogisk Institut, KPI, blev oprettet og har stor betydning for arbejdet på de kristne skoler.

Kurser og stævner

I de kristne friskolers første årtier blev der arrangeret en lang række kurser og stævner, hvor der dels blev satset på at hjælpe lærerne til at dygtiggøre sig i skolefagene, og dels at medvirke til at skabe lærerpersonligheder, som kunne bære visionen om kristne, frie skoler med den rette vægtlægning på alle tre ord, "kristne – frie – skoler."

De kristne friskoler blev oprettet, fordi mange havde oplevelsen af, at folkeskolens lærere ofte opgav at være autoriteter for eleverne. Eleverne fik i for høj grad lov til selv at bestemme, både hvad de skulle lære, hvordan de skulle lære det, og hvordan de skulle opføre sig.

Blandt andet af denne grund blev det et hovedtema i de kristne friskoler at gennemtænke og formulere, hvad en lærerautoritet er og skal være ud fra en kristen grundtænkning.

Læreren autoritet

Læreren er i princippet kaldet af forældrene og har fra dem fået en del af deres mandat. De har givet opgaven til læreren sådan, at de stadig beholder ansvaret for deres barns oplæring og opdragelse.

Den kristne lærer ved, at han skal oplære og opdrage på forældrenes vegne. Samtidig er han sig bevidst, at han også er kaldet af Gud, og han ved, at han fungerer i sit lærerembede "med regnskabsdagen for øje".

Læreren er således kaldet af Gud og af forældrene til at være autoritet for eleven. Og hans opgave er at lære

LM's efterskoler er indbegrebet af kristent fællesskab i alle døgnets 24 timer. Her går menighedsliv og hverdagsliv op i en højere enhed, og eleverne kan afprøve evner, anlæg og visioner i trygge rammer. Her er det elever fra Sædding Efterskole.

eleven at leve menneskelivet i overensstemmelse med dets bestemmelse.

Der kom i disse par årtier megen inspiration fra Norge, og forfattere som Reidar Myhre, Oddbjørn Evenshaug og Ole Øystese og andre blev læst flittigt.

Et par hovedpunkter skal kort nævnes:

Læreren skal være autoritet. Myhre skriver, at "læreren må altså bestræbe sig på at opføre sig sådan, at det skaber respekt hos barnet, så det udvikler en grundlæggende tillid,

og således at der vokser et hengivenhedsforhold frem". Og han fortsætter: "Opfattet på denne måde stiller autoritetstanken større krav til opdrageren end til barnet. Det bliver en stadig kilde til selvprøvelse og en mægtig tilskyndelse for opdrageren til altid at arbejde på sin egen opdragelse for at forsøge at være barnets tillid værdig".

Evenshaug skriver i denne sammenhæng: "Opdragelse indebærer i virkeligheden at hjælpe barnet frem til selvstændigt ansvar og myndighed over sit eget liv. Derfor er

FRISKOLER

'Foreningen af Kristne Friskoler' har 35 friskoler tilknyttet. De er alle oprettet på et specifikt kristent grundlag.

På de 12 af dem vælger LM et eller flere bestyrelsesmedlemmer direkte.

Ved flere af de øvrige skoler er LM'ere involveret og bestyrelsesmedlemmer.

DET KAN IKKE NÆGTES, AT MAN KAN REGISTRERE NEDGANG OG TILBAGEGANG PÅ MANGE FELTER I LM OG IKKE MINDST, NÅR DET DREJER SIG OM BØRNE- OG UNGDOMSARBEJDET. MEN SKOLEARBEJDET UDTRYKKER NOGET GANSKE ANDET.

selvstændighedsopdragelsen et hovedpunkt i sand, kristelig opdragelse. Børnene skal lære at være uafhængige af egne forældre og opdragere i bred forstand. Børnene skal lære at stå og gå selv, og de skal lære at forpligte sig selv på Guds gode bud og ordninger, – og ikke på menneskebud".

Både Myhre og Evenshaug fremhæver, at det kun er "frihedsorienteret autoritet", der kan forenes med et bibelsk menneskesyn.

Kærlighed som autoritetens korrektiv

For at undgå at autoriteten udarter sig enten til den ene side og bliver autoritær eller til den anden side og bliver liberal, er det nødvendigt, at læreren respekterer eleven og holder af ham og hende. Kærlighed til den enkelte elev skal altid være autoritetens korrektiv.

Den kristne opdragelse fastholdes af de to styrende begreber: Kærlighed og myndighed.

Når disse to hovedbegreber mødes i pædagogikken, befrugter de hinanden indbyrdes, og der fremstår en autoritet. Dette sker, når myndigheden lader sig korrigeres af kærlighed, og når kærligheden giver sig udtryk ved myndighed.

Nutiden

Disse og mange andre skoletanker kom til at sætte præg på dagligdagen på de efterhånden mange kristne friskoler, der voksede frem.

På samme måde kom de til at præge livet på LM's fire efterskoler. Sædding Efterskole begyndte i 1974 og Solgården i 1978. Lærerne på efterskolerne var i vid udstrækning med

på de mange kurser og stævner, og langt på vej lignede efterskolerne og friskolerne hinanden, lige bortset fra, at der var senge på efterskolerne.

Efterskoletanken var bestemt ikke ny i LM. Foreningens første efterskole begyndte sit virke i Løgumkloster i 1951 og var nok på en måde en udløber af højskoletanken. Man ønskede at skabe en skole for de unge, hvor den kristne forkyndelse og den kristne livsoplysning var dominerende.

Senere kom Stubbekøbing efterskole (1999) og STU i 2015.

Det kan ikke nægtes, at man kan registrere nedgang og tilbagegang på mange felter i LM og ikke mindst, når det drejer sig om børne- og ungdomsarbejdet. Men skolearbejdet udtrykker noget ganske andet:

På efterskolerne er der i skrivende stund omkring 300 unge. De får en grundig undervisning, de lever i et godt og trygt kristent miljø, de har lærere og andet personale lige ved hånden både dag og nat. De får en sand og levende forkyndelse hver dag i et eller to år. De får en meget grundig indføring i, hvad kristendom er. Efterskolerne er i høj grad en succeshistorie!!

Og på de 35 kristne friskoler gælder langt på vej det samme. Der går i år flere end 7500 elever i et kristent miljø, hvor Guds ord lyder hver dag, og hvor der gives sand livsoplysning af de flere end 800 ansatte. Friskolevækkelsen har i høj grad båret frugt!

Trist er det, at LM's børnearbejde samler så få børn. Men glædeligt og opmuntrende, til gengæld, at så mange børn og unge lever deres skoleliv i et godt kristent miljø under Guds ords forkyndelse og vejledning!

EFTERSKOLER

Luthersk mission vælger majoriteten af bestyrelsesmedlemmer på skolerne

Løgumkloster Efterskole

Oprettet 1951
Kapacitet 75 pladser

Sædding Efterskole

Oprettet 1974
Kapacitet 80 pladser

Efterskolen Solgården, Tarm

Oprettet 1978
Kapacitet 96 pladser

Stubbekøbing Efterskole

Oprettet 1999
Skole for elever med særlige behov
Kapacitet 55 pladser

Liv og Job, Stubbekøbing

Oprettet 2013
Tilbud der varetager STU-uddannelse samt bo- og fritidstilbud
Forløbet er 3-årigt
Kapacitet 16 pladser

DITTE OLSEN – CAND.MAG. I DANSK //

HJEM FOR DEM, DER INGEN HAR (MERE)

VI VIL SKABE ET HJEM FOR VORES BRUGERE OG BEBOERE. VÆRE DEN FAMILIE, DE IKKE HAR. DET ER DEN SAMSTEMMENDE MELDING FRA DE PLEJEHJEM OG VÆRESTEDER, LUTHERSK MISSION HAR EN AKTIE I.

På efterårsdelegeretmødet i 1999 diskuterede man diakoni. Delegeretmødet var i mange år LM's højeste myndighed. I *Missionsvennen* fra november det år kan man læse:

“Den udbredte holdning blandt de delegerede var, at LM ikke skal tage initiativ til de store diakonale institutioner eller organisere en masse, men at man må styrke diakonien lokalt i det daglige. Diakonien må udfolde sig på græsrodsplan.”

Dette citat kan sagtens stå som LM's holdning og strategi generelt. LM på landsplan har prioriteret international mission, og den diakonale indsats i Danmark er fortrinsvist foregået lokalt – i familiernes hverdagsliv, ved ad hoc initiativer fra kredse og menigheder eller på afdelingsplan.

PLEJEHJEMMENE I VESTJYLLAND

Begge LM's plejehjem, Klokkebjerg i Skjern fra 1970 og Bakkely i Videbæk fra 1977, er bygget for penge, indsamlet blandt LM'ere, og bestyrelserne vælges af LM i Vestjylland. Begge plejehjem blev også bygget som længer med etrusm-boliger, fælles spisesal og storkøkken. Sådan som man typisk indrettede plejehjem dengang. Men tiden har gjort sit indtog, og begge plejehjem har bygget ud, til og om, så de

nu fungerer som "leve-og-bo-miljø". Det vil sige, at langt de fleste boliger består af to rum, og boligerne er inddelt i grupper med hvert et fælles opholds- og spisekøkken.

Hvor det i "gamle dage" for personalet fortrinsvis handlede om pleje, handler det i dag også om at være en del af beboernes hverdagsliv. Beboere og personale spiser sammen, hygger sammen og fungerer som en familie i flere mindre grupper.

Diakoni er at praktisere både Martha og Maria

“Vi vil være et godt, kristent tilbud, hvor vi møder hver enkelt med respekt, og hvor vores beboere kan fortsætte deres liv, som de plejer. For vores kristne beboere kan deres trosliv bevares, og vi minder dem fx om andagter og gudstjenester. Men har de ikke haft deres gang i kirke og missionshus tidligere i deres liv, behøver de ikke deltage i vores kristelige aktiviteter for at bo her,” siger Ove Nielsen, som er leder af Klokkebjerg.

Birte Simonsen, leder af Bakkely, bekræfter denne indstilling til det at drive et kristent plejehjem:

“Det handler rigtig meget om, at det er beboernes hjem. Vi giver dem mulighed for at gøre nytte i dagligdagen, så langt deres kræfter rækker. Det er i dagligdagen, livet leves. Og så ønsker vi at give dem en tryk og værdig afslutning på livet.”

“Vi er både Martha og Maria. Vi er et hjem med kristne værdier, det kristne livssyn bærer vores møde med beboerne og præger aktiviteterne. Og vi rækker dem Guds ord

som et tilbud. Samtidig hjælper vi dem med dagliglivets fornødenheder og faglig pleje.”

Et kristent hjem med mange frivillige

Selvom plejehjemmene ikke har trukket de store overskrifter, fordi ”livet går sin stille gang”, som tidligere forstander for Klokkebjerg, Johannes Kæseler, på et tidspunkt blev citeret for i *Missionsvennen*, så er der ifølge de nuværende ledere af plejehjemmene masser af glæde sig over.

”Det er en glæde, at vi kan få lov at række mennesker evangeliet i respekt for den enkelte. Og højdepunkter er, når mennesker, der måske kun har kendt kristendommen fra deres forældre eller bedsteforældre, kommer her og gerne vil høre ordet og ønsker, at vi skal bede sammen med dem,” siger Birte Simonsen.

Samme tone kommer fra Ove Nielsen på Klokkebjerg:

”Man får et ja og amen fra beboerne, når andagter kommer ind på kernen i evangeliet, at vi er frelst af nåde.”

Ud over de faste aktiviteter, andagter og gudstjenester bliver der også arrangeret festligheder og udflugter i løbet af året. Ved mange af aktiviteterne er der lokale frivillige involveret.

”Vi oplever os som en del af en menighedssammenhæng. Mange af vores frivillige kommer fra LM i Skjern. Det betyder meget for vores beboere, at de kommer,” fortæller Ove Nielsen.

På Bakkely blev den frivillige indsats systematiseret i 1988 ved at stifte ”Vennekredsen”. Der er én person, der koordinerer aktiviteterne mellem de cirka 90 frivillige, og der bliver lavet et lille blad specielt til dem 4 gange om året.

Efterlyses:

Unge kristne, der vil uddanne sig til sundhedspersonale

Klokkebjerg og Bakkely har i 2017 lavet en fælles video. Den bruges dels som en præsentation for potentielle beboere, men er også tænkt som et kald til unge kristne. På begge hjem har de nemlig brug for en ny generation af kristne, der

vil ansættes som sundhedspersonale.

På Klokkebjerg har cirka en fjerdedel af medarbejderne ikke kirkelig baggrund, og på Bakkely er det cirka en tredjedel. Det er bestemt ikke et stort problem, slår begge ledere fast, for alle medarbejdere er loyale og bærer med på værdiserne.

”Men vi kan jo se, at en del af vores medarbejdere nærmer sig pensionen. Vil vi gerne bevare vores kristne værdier på Bakkely, må vi også have medarbejdere, der bærer det i hjertet,” siger Birte Simonsen.

Ove Nielsen er mere direkte:

”Sundhedsområdet er lavprestige i dag. Og Skjern er Ud-kantsdanmark. Men alle kristne skal ikke nødvendigvis have en akademisk uddannelse og bo i storbyerne. Derfor må nogle af vores egne unge tage det ind over sig, når de skal vælge uddannelse. Der er brug for kristne medarbejdere på Klokkebjerg i fremtiden.”

KONTAKTCENTER ARKEN I ESBJERG

”Mit fremtidsønske er, at LM må åbne et værested a la Arken i alle større byer! Jeg er taknemmelig for at have været del af dette arbejde i 26 år. Hvorfor skal kirken og missionshuset kun være åbent om søndagen? Arken er åben kirke i hverdagene – hvor man kan komme og møde Guds ord og næstekærlighed.”

Sådan siger Bent Larsen, som har været leder af Kontaktcenter Arken i Esbjerg siden 1991. Men Arkens historie begynder 17 år tidligere.

En mand ved navn Carl Enevoldsen havde fået et kald fra Gud til at evangelisere på fuld tid i Esbjerg blandt nødstedte mennesker, alkoholikere, narkomaner og andre. Sammen med en gruppe ligesindede etablerede han Arken i 1974. Da Carl Enevoldsen i 1987 ville trække sig tilbage, tilbød han LM at købe bygningerne og overtage arbejdet i Arken.

Afdelingsstyrelsen i Vestjylland ville ikke tage beslutningen uden at høre vennerne. Derfor blev der indkaldt til ekstraordinært afdelingsmøde. 170 vestjyske LM’ere mødte

BAKKELY

Opført i 1976, udbygget og renoveret i 2004

Selvejende institution

Bestyrelsen vælges af LM Vestjylland

Driftsoverenskomst med Ringkøbing-Skjern kommune

38 boliger inkl. 8 i skærmet enhed

Cirka 45 ansatte og 90 frivillige

Bakkely Plejehjems Vennekreds etableret 1988

Plejehjemsledere:

1976-1990 Sinne og A.C. Sørensen

1990-1999 Ginne og Børge Mortensen

1999-2001 Eva Andersen

2001- Birte Simonsen

Hvorfor skal kirke og missionshus kun være åbent om søndagen? Kontaktcenter Arken i Esbjerg er åben kirke i hverdagene – invitationerne til at komme og møde Guds ord og næstekærlighed spredes blandt andet via Arkens Radio.

op og var positive over for at overtage arbejdet – dog under forudsætning af, ”at LM på landsplan ville betale lønudgifterne til et bestyrerpar på centret,” skriver *Missionsvennen* i oktober 1987.

Vestjyderne rejste i løbet af en måned mere end de 900.000 kroner, der skulle bruges til udbetalingen, og landsforeningen støttede med lederløn frem til 2006. I dag bliver Bent Larsens løn finansieret via overskud fra LUMI-genbrug, og Mie Sundgaard, som er ansat som diakonal medarbejder, får løn via de gaver, der kommer direkte til Arken.

”Selvfølgelig var det mange penge dengang. Men afdelingsstyrelsens betæneligheder gik mest på radioen. Det var midt i en ophedet musikdebat i LM,” siger Bent Larsen.

Et stabilt hjem, hvor samvær og samtale prioriteres

I løbet af årene har der været mange slags aktiviteter i gang i Arken. Der har været radiobibelkreds, LMU har holdt møder, Esbjerg ungdomskor sang hver lørdag i en periode, der har været evangeliserende fremstød på torvet og tanker om græskundervisning og minibibelskole.

”Aktiviteter er sat i gang og skrottet, men hjertet er det samme. Vores mission er at se mennesker og være et hjem. Op mod 20 personer vil opgive os som deres nærmeste pårørende,” siger Bent Larsen og fortæller en historie:

”En misbruger, som kom i Arken for år tilbage, kontaktede mig pludselig igen. Han havde brug for en bisidder i forbindelse med tvangsfjernelse af hans barn. Han kender mig og har tillid til mig. Så kan folk spørge: Skal vi gøre sådan noget? Ja, det skal vi. Det betyder noget for dette menneske,” slår han fast.

”Vi er ikke en professionel varmestue, men et kristent hjem. Folk kommer her, fordi vi også er her i morgen. Og vi skal heller ikke dokumentere og kigger ikke på klokken. Vi har intet TV, men prioriterer fællesskabet med brugerne.”

Omdømmet i samfundet er blevet bedre

Bent Larsen mærker tydeligt, at tidsånden blæser lidt anderledes nu end for 20 år siden. Før i tiden kunne han godt møde brugere, som fortalte, at sygeplejersken havde sagt, at det var farligt at komme på Arken og have noget med kristendom at gøre, for det var det, der gjorde dem syge.

”Der kom en dag tre damer fra psykiatrisk hospital. ’Vi har hørt så meget godt om jer, så vi ville lige selv se ...’ De spurgte blandt andet, om vi rådede vores brugere til at smide medicinen. De var helt tydelig skeptiske over for helbredelsesmøder. Men der har vi jo en fordel i LM ... vi gør os ikke i den slags,” griner Bent Larsen.

De åndelige frugter kan man ikke altid vurdere

Andagter, kristne radioprogrammer, bibelkredse og hverdagsforkyndelse – men vindes der sjæle for evigheden blandt Arkens brugere? Til det svarer Bent Larsen:

”Vi skal opfordre til tro og efterfølgelse af Jesus, ikke pro-

ARKEN

Arkens formål er at virke blandt mennesker i åndelig og menneskelig nød. Der er to ansatte, cirka 40 frivillige og cirka 70 brugere 1974 Arkens kaffebar etableres

1983 Arkens radio begynder at sende

1988 LM Vestjylland køber Arken og ansætter Johnny Søndberg-

Madsen som den første leder

1989-93 Unge, fhv LMH-elever, har et-årige ansættelser i Arkens

Radio, finansieret af LMU

1991 Bent Larsen overtager posten som daglig leder af Arken

1994 En momsregistreret, selvejende boghandel oprettes i Arken

2002 Arken får råd til endnu en fastansat: Rosa Sørensen

2009 Mie Sundgaard afløser Rosa som diakonal medarbejder

2014 Arken fejrer 40-års jubilæum og indvier tilbygningen ”Kahytten”

ducere LM-medlemmer. Jeg har med tiden selv ændret opfattelse af, hvad det vil sige. At være kristen er altså ikke ensbetydende med, at man lever i en LM-kultur. Brugere hos os er ikke altid kristne på 'LM-måden',” siger han og fortæller om en episode, der har gjort særligt indtryk på ham:

”En dag så jeg en ny indbetaling til Arken fra en kvinde, som bor i nærheden, så jeg aflagde et besøg. Det viste sig at være en blind dame på plejehjem, der ved siden af sin yndlingsstol havde en transisterradio, og hver morgen tændte for at høre det kristne budskab – Og jeg tænkte: hvis hun var den eneste, der hørte Arkens radio, så var det alligevel det hele værd.”

CAFÉ KILDEN I HERNING

Efter flere års tilløb besluttede LM-afdelingen i Vestjylland at etablere den alkoholfrie Café Kilden i Herning. Der blev købt et større parcelhus, som blev sat i stand, og en nyuddannet teolog, Tom Skuldbøl, blev ansat som leder i 2005.

”På Café Kilden ønsker vi, at det enkelte menneske bliver set og taget alvorligt. Brugere sætter pris på nogle at snakke med og nogle, som vil lytte til dem. For eksempel er de glade for fællesspisning, hvor vi alle sidder ved ét stort bord,” siger Christian Haahr Andersen, som overtog lederposten i 2010.

Ikke store mirakler, men øget livskvalitet over tid

Det er ikke de store, hurtige mirakler, Christian Haahr An-

dersen har været vidne til i Café Kildens levetid, men han har set ændringer over tid.

”Vi har en trofast bruger, som i begyndelsen var meget tillukket og nærmest ligeglad med, om han skulle leve eller dø. Han har det nu meget bedre. En anden sagde på et tidspunkt: 'Før var jeg ensom, men nu har jeg Café Kilden som mit hjem',” nævner han.

De første år satsede man ikke så meget på indslusning i LM-kredsen, men det viste sig, at brugerne gerne ville med i missionshuset, især til fester. Så nu bliver der inviteret til både møder og gudstjenester, og Café Kilden arrangerer fællesskørsel til LM's julefest.

DET GODE HÅB I HORSENS

For 25 år siden var der intet LM-arbejde i Horsens. Pionerudvalget i Østjylland nedsatte en tre-mands-gruppe for at gøre noget ved det. En af dem var kredsformanden for LM i Randers, Viggo Bjærre. Han rev teltpælene op og flyttede til Horsens i 1995. Gruppen aftalte med LM's evangelisationslastbil, GodtNyt Dytten, at de skulle komme jævnligt i en periode og lave fremstød, og de inviterede til stuemøder hos Viggo Bjærre.

Med økonomisk hjælp fra Quo Vadis Fonden købte LM i Østjylland en stueejlighed i Borgergade, hvor Café Det Gode Håb åbnede i september med Anne Marie Sindberg som leder på deltid. Lejligheden fungerer i dag også som mødeplads for en lille LM-kreds.

Lise Palmelund, som overtog lederstillingen i 2014, fortæller, at nogle brugere er psykisk sårbare, andre er ældre og lidt svagelige, men fælles for dem er, at de har et meget lille netværk.

”En yngre, psykisk sårbar mand kommer gerne en time før åbningstid, og så studerer vi Bibelen sammen. Han sagde på et tidspunkt: 'Hvor er jeg glad for, at jeg må komme her. Det er svært at have venner, når man er syg.' Og ja, jeg er blevet lidt som en mor for ham.”

Send flere arbejdere ...

Lise Palmelund ville gerne udvide åbningstiderne, men oplever, at det er svært at finde nye medarbejdere.

DET GODE HÅB, HORSENS

Etableret: 2000

Ejer: LM Østjylland

Formål: At lindre menneskelig nød og udbrede den kristne tro.

Åbent: to eftermiddage om ugen

Brugere: ca. 9-12

Frivillige: 10

Ansatte ledere:

2000-2014 Anne Marie Sindberg

2014- Lise Palmelund

”Genbrugsbutikken her i byen suger mange frivillige. Men det kan selvfølgelig også være en større udfordring for nogle at tackle psykisk sårbare end at sælge brugte ting,” siger hun.

”Der er plads til 20 brugere i Café Det Gode Håb, men det er nok sundt, at det vokser langsomt ... Selvom flere medarbejdere kunne give flere muligheder.”

CAFÉ LUTHER I KØBENHAVN

”En har formuleret det sådan, at diakoni er Guds kærlighed i arbejdstøj,” siger Marianne Drejer, som er formand for Café Luther. Caféen holder til i et lokale midt inde i missionshuset i Nansensgade i København.

Hensigten, da man startede caféen, var at invitere københavnere indenfor til kaffe og kage til en lav pris og gennem samvær, vidnesbyrd og andagter at præsentere evangeliet for dem til tro – så de måske ville blive en del af menigheden. I begyndelsen havde man åbent søndag eftermiddag før LM-mødet og torsdag aften. Ungdomsafdelingen havde en periode ansvar for fredagscafé i forlængelse af, at de evangeliserede på Strøget.

I dag holder Café Luther åbent torsdag eftermiddag for udlændinge, og torsdag aften for alle og enhver.

”Skal jeg beskrive en typisk brugerprofil fra vores aften-åbninger, er det nok en 60-årig dansk mand, som på grund af en livskrise er blevet ensom,” fortæller Marianne Drejer og fortsætter:

”Det er enormt berigende at møde mennesker, der er anderledes end en selv. Og man bliver da også glad, når en bruger, der også kommer på andre væresteder i byen, siger: 'Torsdag er den bedste dag på ugen. Her hos jer er der nemlig ingen kliker.’”

”For stamgæsterne er caféen blevet deres form for menighed. Der er sjældent nogle, som bliver en del af LM-kredsen,” siger Marianne Drejer.

LM'S BØRNEHUS I GRÆSTED

Allerede i begyndelsen af 1970'erne var der skriverier i *Missionsvennen* om, at LM burde oprette en kristen børnehaven. Det blev LM-kredsen i Græsted i Nordsjælland, der gjorde alvor af tankerne, og den første – og eneste – LM me-

CAFÉ LUTHER, KØBENHAVN

Etableret: 1993

Ejer: LM-kredsen i Nansensgade

Formål: At give omsorg og vidnesbyrd om Jesus

Åbent: to gange hver torsdag

Brugere: ca. 40

Frivillige: 12

Ansatte ledere:

1998-2000 Peder Schmidt

2000-2003 Jens Christian Jensen

2003- Erik Nielsen

I Græsted i Nordsjælland findes den eneste børnehaven i Danmark, som er drevet af en LM-forsamling. "Det er en unik mulighed for at fortælle børnene om Jesus," mener Børnehushets nuværende leder Birgitte Folkmann (t.h.).

nighedsbørnehaven blev indviet i januar 1978.

LM's Børnehus er en selvejende institution med driftsoverenskomst med kommunen og med plads til 60 børn. Den drives på et kristent grundlag, og LM har fire af de seks pladser i bestyrelsen.

Den nuværende leder, Birgitte Folkmann, forklarer, at det er meget vigtigt, at børnehaven drives forsvarligt både fagligt, økonomisk og også i forhold til den kristne profil. ”Det er en unik mulighed for at fortælle børnene om Jesus, men det skal naturligvis balanceres,” siger Birgitte Folkmann.

Til hverdag synger man bordvers med børnene, og der bliver fortalt bibelhistorie. Og ledelsen er meget tydelig om børnehavens profil over for de forældre, der ønsker deres barn skrevet op.

Det kristne menneskesyn gør forskellen

Det kristne menneskesyn gennemsyrrer personalets omgang med og tilgang til børnene. Børnene anerkendes for det, de er: Guds værdifulde skabninger. Det betyder blandt andet også en god omgangstone.

”Jeg hører fra forældrene, at de sætter pris på vores omgangstone. Og forældre, der ikke ellers er kirkegængere, vælger os bevidst, fordi de ønsker, at deres børn skal have en kristen påvirkning. 'Det er jo vores kulturarv', som de siger.”

Birgitte Folkmann glæder sig over, at LM'erne i Græsted både beder for institutionen og også giver en praktisk hånd, når der er behov. Og så synes hun, det er fantastisk, at hun kan sende mange af "sine" børn videre til den kristne friskole i byen, Alme skole.

DITTE OLSEN – CAND.MAG. I DANSK //////////////////////////////////////

GENBRUGSARBEJDE

- ET EKSEMPEL PÅ LM'S FORENINGS-DNA

I LM'S GENBRUGSARBEJDE, LUMI, HANDLER DET IKKE OM PRÆDIKENER, BIBELSYN OG KORREKTE DOGMER. HER UDLEVES DET KRISTNE HVERDAGSLIV PÅ KONKRET GRÆSRØDSPLAN: NÆSTEKÆRLIGHED, VIDNESBYRD OG GIVERSIND.

I genbrugsarbejdet er der brug for rigtig mange slags mennesker: de forretningskyndige og de konkurrencemindedede. De omsorgsfulde, de strukturerede og de kreative. Der er behov for dem med store muskler og dem, der spreder hygge. Og der er både plads til dem, der kan holde en andagt og et Jesus-centreret vidnesbyrd, og dem, der ikke har så mange ord at sætte på troen, men kan vise den i godhed, mildhed og trofasthed. Men prædikener og teologiske diskussioner må man gå et andet sted hen efter.

I mine samtaler med de involverede i genbrugsarbejdet og i det, jeg har kunnet læse i *Tro & Mission*, har det slået mig, at denne del af LM's arbejde i høj grad er udtryk for vores forenings-dna. Vi LM'ere er demokratiske foreningsfolk. Vi er græsrodder, der ikke holder af topstyring, men af at gå og stå sammen om et godt initiativ og en god sag, hvor vi har medindflydelse og ejerskab. Og så kaster vi os engageret over arbejdet og er trofaste i det – mange gør det år efter år.

Den kloge ledelse viser os tillid og udstrakt selvbestemmelse. Bakker os op og inkluderer aktiviteten i "foreningspuljen", de fremmer og støtter vores frivillighed – og vinder sig dermed også ret til at retlede og rådgive. Og retten til at score overskuddet eller bære underskuddet! Og sådan handlede og handler rigtig mange af LM's styrelser på mange planer. Således også i genbrugsarbejdet.

Det begyndte ved et køkkenbord

"Hvorfor har LM ikke genbrugsbutikker? Det er nemlig en god mulighed for at komme i kontakt med mange mennesker ..." Sådan spurgte P. A. Sonne fra Viborg i et

indlæg i *Missionsvennen* i juni 1986. Hans indlæg fortsætter med en enkel anvisning på, hvordan man kan gribe det an, og slutter med en opfordring: "Kom nu i gang, der er masser af mission i genbrug! Alle kan være med, det er sjovt at handle."

Knap tyve år senere stiller Teddy og Annemie Sjælland sig selv det samme spørgsmål hjemme ved deres køkkenbord i Sønderjylland. De var begge gået på efterløn, og Annemie havde meldt sig som frivillig i en genbrugsbutik i omegnen. Hun var blevet begejstret for, hvor mange penge sådan en butik kunne tjene. Det kunne da helt sikkert give tiltrængte indtægter til LM's landskasse?

De kunne ikke slippe tanken om den mulighed for at give penge til Guds rige på en ny måde, nu når de i den tredje alder ikke selv havde så stor indtjening som før. Så efter at have spurgt sig for i LM gik de sammen med nogle andre familier i gang med projektet. Og 1. april 2006 kunne de åbne LM's første genbrugsbutik i Agerskov.

Mulighed for at give og tjene på en ny måde

LUMI Agerskov er en selvejende institution med egen bestyrelse. Overskuddet går ubeskåret til LM's landskasse øremærket det internationale arbejde. Og da butikken efter halvandet år viste sig at være en succes, spurgte LM's landsledelse Teddy Sjælland, om han ikke ville være behjælpelig med at udbrede genbrugstanken i andre dele af landet. Han blev derfor ansat 20 % som LM's første genbrugskonsulent.

"Vi havde ikke lige gjort os tanker om, hvad vi ville bruge vores pensionistliv til. Men genbrugsarbejdet har givet stor mening for os. Vi ville nødig have undværet den velsignelse. Man har noget at stå op til, der er stadig brug for en, og vi er stadig et tandhjul i Guds riges arbejde," siger Teddy Sjælland.

"Det er spændende og udfordrende i sig selv at skabe overskud i butikken. Men vi har også fået et nyt socialt fællesskab, som er til stor velsignelse. Og jeg oplever, at gen-

I LUMI Genbrug Hillerød har man indrettet et område til café, hvor kunder kan købe kaffe og kage billigt. Der er altid én medarbejder på arbejde, som har særligt ansvar for caféen og for at spotte, om nogle kunder har brug for en snak.

brugsarbejdet har tiltrukket folk, som ikke før har været engageret i kristent arbejde, måske fordi deres evner er meget praktiske. Så på den måde udfylder genbrugsarbejdet også et "hul" i de tjenestemuligheder, vi har i LM," mener han.

I Vestjylland fulgte hurtigt to butikker

Vestjyllands afdelingsstyrelse kunne godt se fidusen. Så de nedsatte et genbrugsudvalg i 2008, der skulle bakke op om arbejdet med at starte genbrugsbutikker i Vestjylland. Genbrugskonsulent Teddy Sjælland gav idéer og inspiration, og der blev lavet en aftale om vedtægter og overskudsdeling med landsforeningen.

LM's internationale mission får to tredjedele af overskuddet, og resten går til afdelingens lokale arbejde, blandt andet bliver både Kontaktcenter Arken i Esbjerg og Café Kilden i Herning tilgodeset med de penge, som genbrugsbutikkerne i Skjern (2008) og Videbæk (2010) tjener.

Vestjyllands genbrugsudvalg mente i 2008, at der nok ville være basis for fem butikker i Vestjylland. Senest har de forsøgt at prikke til nogle folk i Varde, men i skrivende stund er det blevet ved de to butikker.

Masser af mission i genbrug

P. A. Sonnes "profeti" fra 1986 har de i LUMI Videbæk på en særlig måde set gå i opfyldelse. Butiksleder Villy Juul Mikelsen fortæller: "Det gode fællesskab giver mange glæder og opmuntringer blandt medarbejderne. Et ægtepar, som havde drevet virksomhed og ikke kom i nogen kristen me-

nighed, sidder i dag hver søndag i kirken for at høre Guds ord."

Selv fortæller ægteparret i en artikel i *Tro & Mission* om, hvordan de som frivillige blev taget godt imod i medarbejderfællesskabet, og hvordan "det har givet os et større indblik i den kristne tro. Og vi har lært Jesus at kende og tror nu på ham som verdens frelser."

LUMI genbrug i Gilleleje kom i gang i 2011. Ulla Larsen, som er butiksleder dér, oplever også, at der er masser af mission i deres butik:

"Vi kan ind imellem få spørgsmål fra enkelte kunder om tro. Der er også mission i, at vi inden åbningstid holder en lille andagt, og da vi har medarbejdere, der ikke kommer i kirkelige kredse, kan der opstå spørgsmål om det, vi har læst. Det er også velsignet, at vi kan bede sammen for kunderne, medarbejderne og for pengene, der kommer ind til missionsarbejdet," siger hun.

På Bornholm kom de med i 2009 med en butik i Nexø, som også deler sit overskud mellem afdelings- og landskassen. Dér giver de gerne interesserede kunder et lille hæfte med bibelvers, som kaldes "Hjertebogen".

"Det sker ikke så sjældent, at evangeliet kan blive rakt til mennesker gennem små vidnesbyrd eller gennem Hjertebogen. Personligt bruger jeg den undertiden som 'visitkort', fordi man kan skrive sit navn foran i bogen," fortæller Olai Poulsen, som er tovholder for genbrugsarbejdet på Bornholm.

Nordsjællands to butikker er bundet til landsforeningen

Nordsjællands afdeling var tøvende over for genbrugsidéen.

I hvert fald meldte de ud til det frivillige genbrugsudvalg, der blev nedsat i 2010, at afdelingen gerne ville støtte med forbøn, men ikke med økonomi. Derfor går overskuddet fra butikkerne i Gilleleje (2011) og Hillerød (2011) ubeskåret til LM's landskasse, og bestyrelsen skal godkendes af LS.

"Det kan da godt give lidt besvær, når for eksempel banken spørger efter generalforsamlingens vedtægter," fortæller Anne Marie Pedersen, som er en del af lederteamet i LUMI Hillerød. Britta Toft, den anden del af lederteamet, supplerer:

"Der var faktisk en gang en frivillig på prøve, som ikke ville arbejde her alligevel, fordi overskuddet kun kommer det internationale arbejde til gode."

Ellers er de begge tilfredse med, at deres butik er koblet direkte på lands-LM.

"Vi har fået fuldstændig frie hænder i forhold til, hvordan vi gerne vil drive vores butik. Vi har et rigtig godt samarbejde med LM's sekretariat," siger Anne Marie Pedersen. Og Britta Toft tilføjer en lille historie:

"Jeg kan huske, at vi blev indkaldt til et info-møde på sekretariatet, hvor Annemie og Teddy Sjælland fortalte om genbrugssagen. Jeg havde selv en tanke om, at man måske også kunne servere kaffe i en genbrugsbutik og spurgte til det. 'Nej, det er der ikke tid til', fik jeg at vide. Men der var andre til mødet, som sagde, at jeg da skulle holde fast i min idé. Og det gjorde vi. For os er LUMI Genbrug også en café."

Café LUMI genbrug i Hillerød

I de fleste LUMI-butikker kan man få en kop kaffe, mens man

venter på, at ægtefællen skal handle færdig. Men i Hillerød har de indrettet et større område som café, de bager selv brød og kager i kælderens, og der er altid en medarbejder på vagten, som har særligt ansvar for caféen.

"Der er én, der skal spotte, om nogle kunder har brug for en samtale. Og det er der nogle, der har. Mange kommer igen og igen, fordi de bliver set, og fordi de hos os har mulighed for at gå på café for bare 20 kroner," siger Anne Marie Pedersen.

"Der kommer nogle helt fra Køge. De tager jævnligt på pensionisttur, og så siger de til os: Vi ender altid her, fordi I har kaffe! Der er også to, som har 'fundet hinanden' her – de kendte ikke hinanden før, men nu går de ture sammen," tilføjer Britta Toft.

Hvis det stod til Britta Toft, så udbyggede LUMI café-arbejdet endnu mere. Men Anne Marie Pedersen holder igen på grund af medarbejdersituationen.

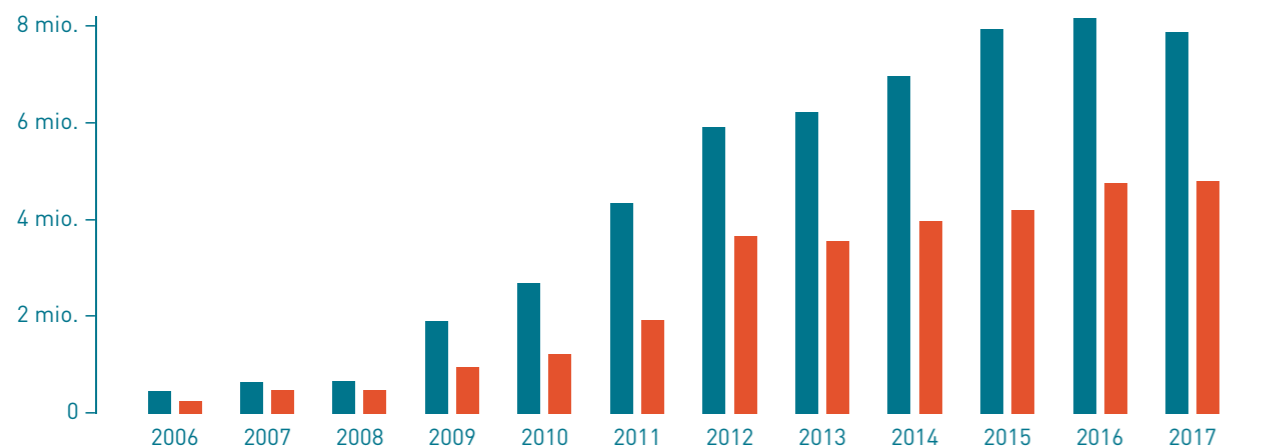
"Det skal være nogle andre, der tager ansvar for det. Men kommer der en ny gruppe ivrige frivillige, som vil det, skal de være så hjertelig velkomne," siger hun.

Genbrug er også diakoni og integration

Som virksomhed har man mulighed for at få praktikanter fra kommunen. Det har LUMI-butikkerne i Gilleleje og i Hillerød jævnligt.

"Vi har et tæt samarbejde med Hillerød kommune vedrørende virksomhedspraktik. Næsten altid er der en klient i LUMI i 14 uger. Det er en spændende opgave at give disse

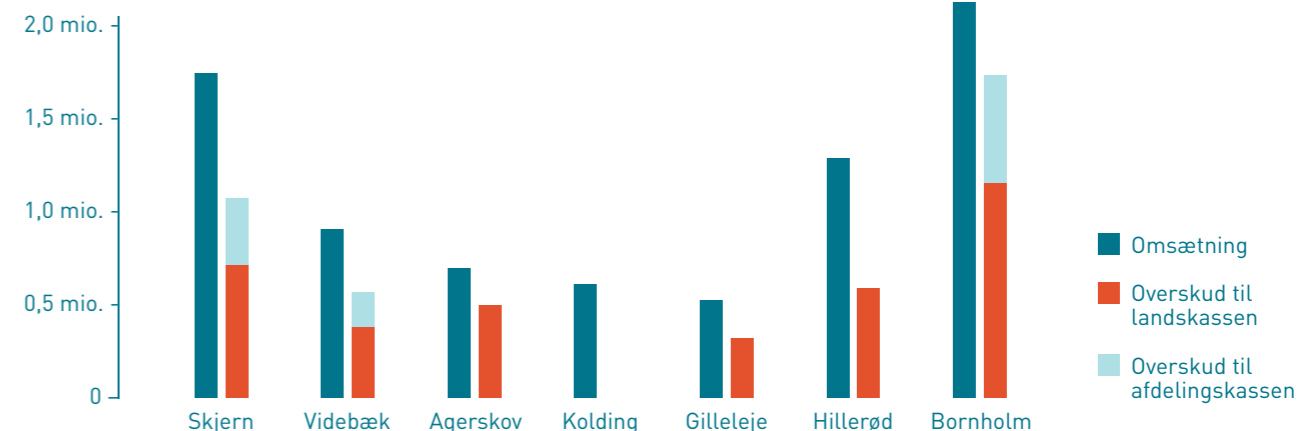
LUMI GENBRUGS SAMLEDE OMSÆTNING OG OVERSKUD

I perioden 2006-17 har LUMI Genbrug i alt omsat for kr. 53.849.416 og leveret et overskud (brutto) til LM's missionsarbejde på kr. 30.308.478.

■ Omsætning
■ Overskud (herfra skal trækkes LM's udgifter til genbrugskonsulent mv.)

OMSÆTNING OG OVERSKUD I LUMI-BUTIKKER 2017

Den samlede omsætning i 2017 blev på kr. 7.890.718. Overskuddet blev på kr. 4.800.000 svarende til 60,8 % af omsætningen. Herfra skal trækkes landskassens udgifter til genbrugskonsulent mv. Overskuddet er fordelt med kr. 3.672.000 til landskassen og kr. 1.128.000 til afdelingskasserne.

mennesker nyt mod," fortæller Anne Marie Pedersen.

"Også indvandrere arbejder i LUMI for at forbedre deres danske sprog. Vi har haft en ung kvinde fra Iran, som har boet i Hillerød med sin familie i seks år, men først nu skal hun lære dansk. De har faktisk meldt deres børn ind på Johannesskolen. En anden ung kvinde fra Colombia går nu på VUC. LUMI er deres eneste nære forbindelse med danskere."

NOGLE KUNDER KOMMER MEST FOR SNAKKEN, MINDRE FOR AT HANDLE.

Fra Bornholm fortæller Olai Poulsen:

"En ældre gangbesværet dame med rollator styrer målbevidst næsten dagligt hen mod forretningen og spørger: 'Har I fået nye puslespil ind siden i går?' Dog må der være max. 100 brikker, da hendes evner til at håndtere flere, er udløbet med alderen. Det næste spørgsmål fra hende lyder: 'Har I fået nye servietter ind siden i går?' Som oftest bliver svaret et nej, hvortil hun svarer: 'Så kommer jeg igen i morgen'."

De fleste LUMI butikker er startet i det små

I Sønderjylland gik LM ind i et samarbejde med Alpha Danmark om en genbrugsbutik i Aabenraa, men fordelingen af overskuddet var lidt kompliceret. Og da flere og flere frivillige blev rekrutteret uden for LM, og da LM's pladser i bestyrelsen ikke kunne genbesættes, valgte LM at trække sig ud af samarbejdet med udgangen af 2015.

Til gengæld åbnede LM en genbrugsbutik i Kolding i 2015. Når den giver overskud, deles det mellem Norea og landskassen.

"Vi er da lidt spændte på udviklingen i Kolding. I modsæt-

ning til de andre butikker, som lidt efter lidt har udvidet, har vi i Kolding startet med rigtig store lokaler. Og lige p.t. halter medarbejderrekrutteringen efter," forklarer resursechef Johnny Lindgreen, som har ansvaret for landsforeningens del af genbrugsarbejdet.

Det bekræfter butiksleder Henry Ebsen: "Vi får mange fine varer, vi er glade for fællesskabet og kundernes positive holdning, men vi ønsker os flere medarbejdere, så vi også dermed kan øge vores salg."

LUMI-butikkerne har typisk givet overskud efter et års tid, selvom samfundets generelle tommelfingerregel for nystartede butikker er, at der går cirka to år, før man kan regne med overskud. "Vi har en lejekontrakt på lokalene i Kolding på fem år. Så hvis det viser sig, at vi her har slået for stort brød op, kan vi komme ud af det igen. Det kan vi ikke på samme måde med de genbrugsbutikker, vi har købt lokaler til," siger Johnny Lindgreen.

Overskuddet går til LM – men hvad skal vi sige til kunderne?

Johnny Lindgreen har været involveret i genbrugsarbejdet, siden han blev ansat i LM som resursechef i 2010. I begyndelsen handlede det mest om at tjene penge til missionen. Butikkerne var ikke vilde med at have informationsmateriale og blade fra LM liggende, husker Johnny Lindgreen. Det vil de gerne nu.

"De fleste medarbejdere sætter stadig en ære i, at deres butik giver overskud. De har faktisk en indbyrdes lille konkurrence kørende, fordi Teddy Sjælland hver måned opgør salgstal fra alle butikkerne og sender dem rundt til alle. Og jeg skulle da også være et skarn, hvis jeg som ansvarlig for LM's landskasse ikke satte pris på det," smiler

han og fortsætter:

"Men det har vist sig, at det også betyder noget for medarbejderne, hvad pengene går til. At de kan sige til kunderne, at det går til andet end til landskassens store sorte hul. Og dér har vi haft udfordringer med, hvordan vi skulle formidle det. For mange vil helst sige, at det går til 'gadebørn i Cambodia' eller lignende, men så mange penge bruger vi ikke på helt specifikt socialt arbejde."

Teddy Sjælland fra butikken i Agerskov har mærket den udfordring. De missionsprojekter, som overskuddet reelt går til, har skiftet over tid. Og det kan være lidt besværligt, når det skal formidles til kunderne.

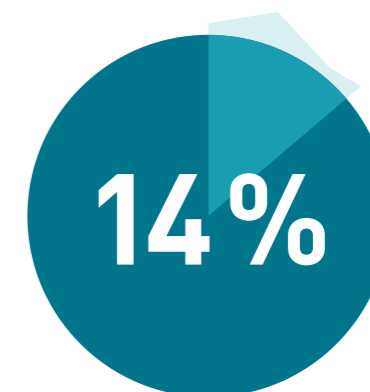
"Vi har altid haft et ønske om at kunne formidle enkelt og klart, hvad vores penge går til. I dag burde vi måske skrive på vores facebookside: 'Overskuddet går ubeskåret til arbejde blandt udsatte grupper i tredjelande'. Så mener jeg, vi har sagt noget, der er korrekt, uden at vi har været for præcise," siger han.

Samarbejdet mellem ansatte og græsrodder

Medarbejderudvikling og -rekruttering, hjælp til at finde fysiske rammer og lave økonomiske aftaler, vejledning og rådgivning om salg, service og udstyr er opgaver, resursechefen og den ansatte genbrugskonsulent løser i fællesskab. Men de ansatte kan ikke bare udvikle gode idéer ved skrivebordet og så tro, at det bliver til virkelighed blandt de frivillige ude i butikkerne, har Johnny Lindgreen erfaret.

"Vi har blandt andet haft nogle udfordringer i forhold til at ensrette butikkerne med logo og hjemmeside. Det har nogle været skeptiske over for," siger Johnny Lindgreen.

Til gengæld blev det taget godt imod, da LM fra 2011 startede halvårlige møder med erfaringsudveksling på tværs

14 % af landskassens indtægter kommer fra genbrugsarbejdet.

mellem repræsentanter for alle butikker. Inspirationsdagen i 2015 for alle genbrugsmedarbejdere var også en succes. Behovet for opmuntring og erfaringsudveksling stiger, når man er over den første pionertid. Som Jens Schmidt fra butikken i Skjern udtrykker det: "Det er vigtigt, at en butik aldrig går i stå, men at man hele tiden tænker nyt."

LM er god til at holde udgifterne nede

Genbrugskonsulentstillingen var i flere år på cirka 25 %. I 2015 ønskede LM at styrke og udvide arbejdet. Stillingen blev derfor opgraderet til 70 % og delt ud på to personer.

"Den udvidelse, syntes nogle, var en forkert brug af pengene. Men Finn Larsen og Per Jerup havde hver især nogle forskellige kompetencer, der har været til gavn for genbrugsarbejdet i den periode," siger Johnny Lindgreen.

Per Jerup stoppede i sommeren 2017, så nu er udgifterne nede på en 30 %-stilling. I stedet har LM lavet aftale med to forretningsfolk på efterløn om at være frivillige genbrugskonsulenter.

I modsætning til de andre butikker, som lidt efter lidt har udvidet, er LUMI Genbrug Kolding startet op i rigtig store lokaler, hvor der tidligere lå et supermarked.

”Jeg tror, de kan have en anden gennemslagskraft blandt genbrugsmedarbejderne, end en ansat har,” vurderer Johnny Lindgreen.

Selvom de frivillige ikke altid handler og mener, som Johnny Lindgreen synes er smart, set fra hans skrivebord, er han ikke ked af den måde, LM’s genbrugsarbejde kører på. Det skaber større ejerskab og dermed større salgsviver og rigtig god atmosfære i butikkerne, er hans oplevelse.

”Når jeg kigger på beslægtede organisationers indtjening og organisering af genbrugsarbejdet, så har vi i LM et større overskud per butik. Vi har ingen ansatte butiksledere eller dyr administration, og vi holder generelt vores omkostninger meget nede. Derfor får vi et stort overskud. 14 % af landskassens indtægter kommer nu fra genbrugsarbejdet,” siger en tilfreds resursechef.

Udfordringer og visioner for fremtiden

LM satte sig det mål, at der skulle være 14 LUMI-butikker. Det mål er nu nedjusteret. I Østjyllands og Lolland-Falsters afdelinger tror resursechefen nemlig ikke, at der kommer genbrugsbutikker.

”I Østjylland bor LM’erne meget spredt. Det skulle i så fald være, hvis nogle fik syn for det i Århus eller Ålborg. Og på Lolland-Falster har de traditionelt haft et andet kald. De har to skoler og et imponerende stort børnearbejde i forhold til, hvor mange kræfter de faktisk råder over,” mener han.

Til gengæld er han spændt på at se, hvordan det udvikler sig i København. Der går cirka 35 medarbejdere rundt og tripper for at komme i gang. I skrivende stund er der fundet

egnede lokaler, og planen er at åbne en butik i foråret 2018.

”Det bliver interessant at se, hvordan en københavnsk LUMI kommer til at køre. For der har også meldt sig frivillige, som ikke er pensionister, og som ikke er vilde med et ”loppemarked”-koncept, men har andre idéer til, hvad genbrug også kan være,” afslører han.

På Guds velsignelse beror alt

Det gennemgående ønske fra butikkerne er flere medarbejdere. Nogle vil også gerne have lidt mere plads – eller beholde det, de har.

”Hvis vi går ned, bliver det på lokaler og medarbejdere ... ikke på varer og kunder,” siger Anne Marie Pedersen fra Hillerød. En del af deres lejemål udløber i 2018, og længe var de noget nervøse for fremtiden. I sensommeren 2017 lykkedes det dog at leje et butikslokale lige over for den eksisterende butik. Så nu er der to LUMI-butikker i Hillerød; én med møbler og én med alle andre slags varer.

Fra Gilleleje lyder fremtidsønskerne sådan:

”Vi ønsker os flere yngre medarbejdere, som har kræfter til at bære og sortere. Vi taler en del om, hvem der skal tage over, når vi ikke kan mere! Vores butik er seks år gammel, og i de sidste tre år har vi talt om og set efter en større butik i ét plan, så vi også har plads til vores møbler,” siger Ulla Larsen.

Som en opsummering får Villy Juul Mikkelsen fra Videbæk det sidste ord:

”På et skilt i vores butik står der: ”På Guds velsignelse beror alt”. Det er vores motto. Samtidig prøver vi at gøre et stykke socialt arbejde med en god samtale. Så kunne vi måske godt bruge lidt mere plads, men først og fremmest ønsker vi, at vores butik må være med til at skabe varme og kærlighed for vores næste. Og at vi stadig må få gode medarbejdere.”

DITTE OLSEN – CAND.MAG. I DANSK //////////////////////////////////////

MISSION I MEDIERNE

VIA RADIOBØLGER, TV OG INTERNET HAR LM VÆRET MED TIL AT BRINGE EVANGELIET IGennem LUKKEDE DØRE OG TIL LUKKEDE LANDE SIDEN 1970. HVORDAN DET SKAL GØRES OG AF HVEM, HAR VÆRET TIL DISKUSSION I LM LIGE SÅ LÆNGE.

Langt det meste af LM’s mediemission er foregået via Norea. Og selvom Norea på papiret er en del af LM, idet både bestyrelse og budget skal godkendes i LM’s landsstyrelse (LS), har de i praksis ønsket at fungere selvstændigt for også at kunne appellere til andre i det kirkelige landskab. Det har til tider givet sig udtryk i et ambivalent forhold mellem Norea og LM.

Det begyndte med radiomission inspireret fra Norge

Norea Radio i Norge blev etableret i 1956, og en gang i 1960’erne besøgte nogle norske Norea-folk Sønderjylland ved en møderække. Det blev startskuddet for Norea Radio Danmark. Det første program á et kvarter blev sendt 2. februar 1970 via kortbølge, og delegeretmødet nedsatte en Norea-bestyrelse i efteråret 1970.

Norea etablerede otte lokale redaktioner af frivillige, som skulle hjælpe med at producere udsendelserne, som fra 1976 og indtil de ophørte i 1986, blev sendt via Trans World Radios (TWR) mellembølgesender i Monte Carlo. Ida Roswall blev en del af Hillerød-redaktionen og siger om den første pionertid:

”Jeg havde et kald til at lave radio. Det var primitivt og besværligt, men den fælles entusiasme og bevidstheden om, at vi arbejdede med et medie, der kan nå ud dér, hvor evangeliet ellers ikke kan nå ud, var en stærk drivkraft. Inspirationen fra nordmændene og de skandinaviske konfe-

rencer, vi deltog i, åbnede virkelig perspektivet. Og det nære arbejdsfællesskab har også givet et livslangt venskab.”

Norea og LM og international mission

Ida Roswall holdt i efteråret 1981 en time om radiomission for flere hundrede unge mennesker på LMU’s missionskonference. I den time berørte hun adskillige af de temaer, der siden hen igen og igen kom op til debat i radioarbejdet. Hun sagde blandt andet:

”Vidste du, at også Kina er vor missionsmark? Landet som rummer en fjerdedel af jordens millioner? Vi beder for Tanzania, Etiopien, Grønland og Surinam. Men hvad med Rumænien ... og med Kina, hvor vi også er med. Igen fornemmer man en af forskellene på Norge og Danmark. I vort broderland har man i mange år som missionærer haft forkyndere, læger, sygeplejersker, lærere, byggefolk, radioteknikere og programmedarbejdere på lige fod. Dér går radiomission hånd i hånd med al anden missionsvirksomhed. Hvornår er vi i Danmark modne til at sende vore første radiomissionærer til et fremmed land?”

Sådan lød det på missionskonferencen i 1981. Den første radiomissionær blev Helle Kjeldsen (nu Stephansen), som LM sendte til Peru i 1999-2004. I dag er endnu en radiomissionær i LM’s tjeneste, men til et hemmeligt land, så det kan der ikke skrives offentligt om.

Helle Bech var ansat i Norea i to perioder, før og efter at hun og familien var udsendt som LM-missionærer til Tanzania. Hun siger om forholdet mellem Noreas og LM’s internationale mission:

”Det har undret mig, at LM ikke tydeligere har omtalt Norea som sit internationale arbejde. Både Norea og LM

Fra 1971 og helt frem til 2001 producerede den pensionerede rumænske præst Jancu Moscovici ugentligt radioudsendelser i Noreahuset i Haderslev, som efterfølgende blev sendt i Rumænien.

samarbejder med Mekane Yesus kirken i Etiopien, og Norea var i gang med Projekt Hannah i Cambodja, før LM sendte missionærer dertil." I 1984 udgav LM sin første missionærplakat, men først i 2012 figurerer Norea på den.

Noreas internationale engagement er vokset støt

Allerede i 1971 begyndte Norea sit internationale engagement. Man fik kontakt til den pensionerede rumænske præst Moscovici, som boede i Tyskland. Helt frem til 2001 producerede han ugentlige udsendelser på sit modersmål. De blev indspillet i Noreahuset i Haderslev og sendt via TWR til Rumænien. Nogle af disse udsendelser blev genbrugt i midthalfemserne, da LUMI radio Ålborg fik lov til at sende dem til glæde for de mange rumænske flygtninge i byen.

I løbet af 1970'erne begyndte Norea økonomisk at støtte programproduktion til Etiopien og Kina, i slutfirserne også til Indien, og i dag er man engageret i adskillige lande i det meste af verden især via samarbejde med Trans World Radio. I 2003 udvidede Norea sit arbejdsområde til også at omfatte TV i samarbejde med kanalen SAT-7, som sender til hele Mellemøsten.

Norea bruger ikke kun sine mandetimer på at sende penge til sine udenlandske samarbejdspartnere, som lokalt producerer udsendelserne. Der er behov for personlig tilstedeværelse med opfølgning og konsulentbistand.

"Vi besøger lyttere og partnere, vi forsøger at lytte os ind til, hvad folk derude mener, der er behov for. Det tager noget tid med en sådan dialog på tværs af kulturer," fortæller Noreas leder Ole Sørensen.

Ifølge ham definerer Norea sig i dag mest som et internationalt missionselskab. Men det har altid ligget i Noreas gener at arbejde både indenlands og udenlands. "Kagen er skåret ens i de sidste 18 år rent økonomisk, men det er blevet dyrere at formidle herhjemme. Man kan få mere for pengene udenlands. En dansk medarbejders løn svarer jo typisk til, hvad det koster at have 5-10 lokale medarbejdere nogle af de steder i verden, hvor vi arbejder," siger Ole Sørensen.

Musikken, der blev en torn i radioarbejdet

Teddy Sjælland var ansat i Norea fra 1979-1995, de 15 år som leder. Han synes, at Norea har klaret sig godt og har formået at tilpasse sig den hurtige udvikling i medierne i de seneste år. Når han tænker tilbage på sin egen tid i Norea, har han flest positive minder, men:

"Noget, jeg godt kunne have undværet, var den musikdebat, vi var involveret i gennem Lynordan," siger han.

Lynordan var et biprodukt af Noreas danske radioprogrammer. Et radioprogram uden musik er næsten utænkeligt, så Norea indspillede også sange og musik. Flere radiolyttere spurgte, om de ikke kunne købe musikken på bånd? Derfor etablerede Norea i 1972 "Lydbåndsaftdelingen Lynordan", som solgte spolebånd og kassettebånd både i mono og stereo, reportagebånd og musik fra det norske forlag Lynor.

I 1976 købte Norea et hus på Porsevej i Haderslev for at samle sine aktiviteter, som indtil da foregik privat hos medarbejderne.

I *Missionsvennen* kan man fra forårsdelegeretmødet 1977 læse, at "Lynordans omsætning er øget ganske be-

Fælles redaktørmøde for Noreas lokalredaktioner i 1980. På billedet ses Teddy Sjælland, Leif Sig, Søren Siverts, Mogens Nissen, Hans Schmidt, Flemming Stidsen og Ida Roswall.

tragteligt," så Norea af den grund selv kunne betale sit hus uden hjælp fra LM.

Cirka tyve år senere er Noreas struktur på delegeretmødets dagsorden, fordi Norea vil af med Lynordan. "Baggrunden for dette forslag er, at man ikke finder det rigtig, at radiomissionen skal dække eventuelle underskud på musikforlaget Lynordan," skriver *Missionsvennen* i 1989. Skilsmissen blev en realitet i 1990.

Men det var ikke kun økonomien, der gjorde musikken problematisk i radioarbejdet. Det ved enhver, der har været i berøring med LM's nærradioarbejde, som begyndte i 1983.

"Musikdebatten begyndte ikke i nærradioerne, men fortsatte ind i dem. Spændingerne omkring musik og kontekstualisering dræned mange radiomedarbejdere for gejst og iver. Derfor ønskede Norea også at skille de to ting ad," fortæller Jens Peter Rejkjær. Han var medielærer på LMH og bestyrelsesmedlem i Norea på skilsmissetidspunktet. Han fortsatte en tid som formand for bestyrelsen for Lynordan, som blev en arbejdsgrænse under LM's landsstyrelse.

Norea og nærradioerne

I 1983 besluttede folketingsrådet at bryde Danmarks Radios monopol ved at give tilladelse til lokalradio. I første omgang var det et forsøg. Siden blev det permanent med skiftende lovgivning på området, som fik betydning for de kristne nærradioer, både hvad angår deres muligheder på FM-båndet og deres økonomi.

Norea kontaktede LM's kredsformænd med en opfordring: Hvis de ville tage mikrofonen op, så ville Norea gerne stille sine erfaringer til rådighed. Og det gjorde de blandt andet via en nærradiokonsulent (lønnet af LM), bladet *Antennen* (1987-1996), programbanken, hvor der udveksles udsendelser på tværs af nærradioer i hele landet, og et årligt nærradiokursus.

"Det var af afgørende betydning for LM, at vi med Norea havde førertrøjen på. Vi kunne hurtigt få evangeliet ud via lokalradio, da det blev givet frit, for vi havde erfaringen," siger Jens Peter Rejkjær.

I København havde de allerede tyvstartet i 1982 ved at sende kristne programmer ind over hovedstaden fra Malmø, så de var klar. Det samme var de i Ålborg, Esbjerg, Bylderup Bov og Herning. Indre Mission og Luthersk Missions fælles ILM Radio i Odense fik også sendetilladelse i 1983.

Siden 1970 havde *Missionsvennen* i hvert eneste nummer en oversigt over Noreas radioudsendelser på først kortbølge, siden mellembølgesenderen. I 1984 blev listen udvidet med de ovenstående nærradios sendetider og -frekvenser. Årene efter kom flere radioer til, og listen forsvandt langsomt ud af LM's avis i løbet af 1988.

DA LM'S NÆRRADIO-ENGAGEMENT VAR PÅ SIT HØJESTE I STARHALVFEMSERNE, VAR DER I ALT 20 LM-RADIOER ELLER LM-GRUPPER MED SENDETID PÅ DELTE RADIOER.

I dag er der seks. Både LUMI Radio Bornholm og LUMI Radio Syd i Brændstrup slukkede mixerpulten for sidste gang med udgangen af 2017.

Har du talt med din lytter i dag – eller skruer du bare op for højtaleren?

"Vi lægger i vores radioarbejde stor vægt på at lytte til Guds Ord og udvælge emner og skriftsteder ... Hvornår har du sidst givet dig tid til virkelig at lytte til et medmenneske? Og jeg mener ikke én af dem, der færdes i missionshuset sammen med dig, men din nabo, din arbejdskollega ... Det sker, at vi har så travlt med at få fortalt, hvad vi tror på, at vi glemmer at lytte til den, vi taler til," skrev *Antennen* i 1994.

Lige siden nærradioernes start blev målgrupper, sprog,

Kontorassistent og senere nærradiokonsulent Helle Kjeldsen (nu Stephansen) i Noreahuset 1980.

musik og kvalitet diskuteret og endevendt blandt radiomedarbejdere både på LMH's medielinje, lokalt og på nærradiokurser.

"Jeg oplevede nærradiokurserne som et kanongodt forum, hvor vi godt kunne tage brandfarlige emner op og alligevel lytte til hinanden og vise respekt for hinandens forskellighed," husker Helle Bech, som var nærradiokonsulent fra 1986-88.

Et eksempel var Einar Chrillesen, som i en alder af 70 år blev radiomedarbejder i Københavns Nærradio i 1983. Han opfandt andagtsprogrammet "Nota Bene" og var trofast i tjenesten stort set indtil sin død i 2000. Han var tindrende klar for sin egen del: "Nota Bene er for dem, der engang kom, men ikke kommer mere," sagde han altid. Dem han tænkte på, var de mange, mange københavnske børn, som han tidligere i sit liv havde været søndagsskolelærer for, som nu var 50+. Og det var aldrig fra ham, der kom bebrejdede ord til de unge, der producerede debatudsendelser med moderne musik.

Men dette tema om, hvem man taler til, og hvordan man taler i radioen, delte radiomedarbejdere og bagland i to fløje – eller to radiosyn. I 1993 nedsatte LS et udvalg, der

skulle kulegrave problematikken. På baggrund af udvalgets rapport kom der så i 1997 en betænkning fra LS om sagen. Udvalgsformand, Bent Nielsen fra Rønne, ridser i den anledning problematikken op i *Missionsvennen*:

"Er radiomission i princippet at hænge højtaleren uden for missionshuset, eller er det i orden mere at gå i dialog med mennesker? Hvad vil vi med radioarbejdet? Skal det være pionérmmission helt i front, eller vil vi blot bringe missionshusmiljøet ud til lytterne? Handler det om at holde andagter og prædikener mest for troens folk, eller vil vi ud til andre?"

Bliver nogen frelst af at høre kristen radio?

Norea kan opvise hundreder af historier om lyttere rundt om i verden, som er blevet frelst på grund af de udsendelser, Norea støtter.

"Det er helt vildt, de lytterbreve Norea har fået fra fx Nordafrika eller Mellemøsten. Det tror jeg stadig vil vi opleve. Også selvom vi nu har internet, for radiobølger er stadig det, der mest uhindret kan nå folk hvor som helst. Derfor tror jeg også, Norea skal satse på radio i fremtiden," mener Helle Bech.

Til gengæld er omvendelseshistorierne fra Danmark begrænsede. I *Missionsvennen* fra august 1988 kan man læse

MEDIEMISSION ER VIGTIGERE END NOGENSINDE. DER ER ET GIGANTISK BEHOV FOR AT FORKYNDE EVANGELIET

om 50-årige Inga med Frelsens Hær baggrund, der lyttede til et direkte telefonprogram med Ida og Samuel Roswall på Københavns Nærradio:

"Jeg var meget imponeret over den måde, de gjorde det på. At de havde tid til at lytte. Det var, som om de havde en kærlighed til dem, som ringede ind' (...) Det udviklede sig til et godt venskab med Ida og Samuel, og det var på den måde, hun kom i nærmere kontakt med LM. (...) 'Jeg tilmeldte mig [LMH] E87, og det har været en af de bedste tider i mit liv'."

I samme periode fik bymissionær Johnny Søndberg-Madsen også kontakt via sine radioprogrammer til flere lyttere uden kirkelig baggrund. Han lavede en særlig radiobibelkreds, som talte 20-25 lyttere. I midthalvfemserne havde Københavns Nærradio en lytterklub på cirka 500 medlemmer, som blev inviteret til månedlige lytterarrangementer i missionshuset på Amager og årlige udflugter. I dag tæller lytterklubben omkring 100, og aktiviteterne er indstillet.

Bent Larsen, leder af Kontaktcenter Arken i Esbjerg, mener, at Arkens radio har en fordel frem for alle andre LM-nærradioer, idet de via radioen kan invitere lytterne hen i Arkens kaffebar til samvær eller bibelkreds. Samtidig er Arkens bogbutik også en mulighed for at få kontakt med lytterne:

"En dag kom der et ældre ægtepar ind i vores bogbutik og ville købe en cd. Jeg spurgte, hvad de hed og genkendte navnet fra en større gave til Arken, som jeg lige havde registreret. Jeg sagde tak for gaven og spurgte ind til, hvem de var. De kom ikke i kristne sammenhænge, men hørte Arkens radio hver dag. 'Det er vores livline', sagde de."

Fremtidens mediemission

Den tilbageværende håndfuld LM-radioer har lige fået fornyet FM sendetilladelse fra 2018 og 10 år frem. Det har været imødeset med spænding, for nye krav gør sig gældende. Blandt andet er der et krav om minimum én times ugentlig udsendelse med lokalt stof uden musik. Og Radio- og tv-nævnet har varslet, at de vil lave stikprøvekontroller og inddrage sendetilladelse, hvis kravene ikke længere opfyldes. Det giver lidt hovedbrud, når man mest sender forkyndende udsendelser og ønskeprogrammer.

Viggo Wiwe, som har været leder af Københavns Nærradio siden 2010, fortæller, at de er klar til at møde de nye krav – i

hvert fald på den korte bane.

"Rigtig mange af vores udsendelser bliver allerede brugt på Noreas webradio, så hvis vi fremover ikke kan leve op til kriterierne for sendetilladelse, vil vi nok lave webradio og podcast. Det kunne fx være i samarbejde med Norea og andre kristne lokalradioer," mener Viggo Wiwe.

Noreas leder, Ole Sørensen, siger om fremtiden: "Mediemission er vigtigere end nogensinde. Der er et gigantisk behov for at forkynde evangeliet. Vi mangler ikke idéer på Norea, men resurser."

En nært forestående plan er, at lysetoglivet.dk bliver mobilvenlig. Her har man siden 2006 kunnet downloade andagter, prædikener og bibelundervisning. Norea vil også gerne producere mere kvalitetsindhold til deres webradio, som kører fra tidlig morgen til sen aften.

"Det er vigtigt, at vi er up to date. Mange af de lokalt producerede programmer til webradioen er til seniorsegmentet, men vi vil også gerne henvende os til de yngre," siger Ole Sørensen og afslører, at Norea også har visioner om mere video.

"VI EKSPERIMENTERER LIDT SAMMEN MED LMU. DET ER DOG DYRERE AT LAVE VIDEO OG TV END RADIO. MEN DET ER DEN VEJ, VI SKAL."

Hvad har LM lært af radiohistorien?

Norea har i alle årene kæmpet med sin økonomi. Og gør det stadig. Men det er magtpåliggende for Ole Sørensen at få sagt, at samarbejdet mellem Norea og LM fungerer så godt, som det aldrig har gjort før.

"Der er en stor velvilje fra begge sider til at arbejde godt og tæt sammen, hvor det giver mening og synergi," slår han fast.

For Jens Peter Rejkjær er LM's radiohistorie heller ikke trist:

"Jeg begræder ikke, at nærradioernes storhedstid er forbi. Det var Guds kald til os på det tidspunkt. Jeg er overbevist om, at nærradioarbejdet har været medvirkende årsag til, at flere LM'ere blev opmærksomme på, at vi også har et kald til at nå den næste, vi bor tættest på. Samtidig tror jeg, at Norea har været en påmindelse for os i LM om, at evangeliet kan udbredes på talrige måder."

NADVER OG FRIMENIGHEDER

HISTORISK RIDS

FRIMENIGHEDER ER IKKE ET NYT FÆNOMEN. TANKEN OM FRIMENIGHEDER FINDER SIT UDSPRING I GRUNDTVIGS FRIHEDSIDEALER, OG DE FØRSTE FRIMENIGHEDER I DANMARK, SOM BLEV OPRETTET I SLUTNINGEN AF 1800-TALLET, VAR OGSÅ GRUNDTVIGSKE MENIGHEDER.

Frimenigheder i LM er dog en relativt ny størrelse, og den første LM-frimenighed (Hillerød Frimenighed) blev oprettet i 1998. Dette skete i kølvandet på en langvarig debat i LM, hvor der i første omgang blev åbnet op for muligheden for at holde nadver i missionshuset. I begyndelsen lå det ikke i kortene, at det skulle føre til mere, men da man først havde åbnet for Pandoras æske, gik der ikke lang tid, før der opstod ønske om at kunne danne egentlige frimenigheder, hvilket der blev åbnet for i 1997. Der er i dag 22 frimenigheder i Danmark med tilknytning til LM.

Lige fra starten var LM dog en organisation på kanten af folkekirken. Christian Møller havde faktisk meldt sig ud af folkekirken, før han i 1866 rejste til Sverige, hvor han af C.O. Rosenius blev overbevist om at drive sit arbejde inden for folkekirkens rammer. To år senere i 1868 blev Luthersk Missionsforening stiftet, og siden da har hovedvægten af foreningens arbejde fundet sted med folkekirken som paraply. Skepsissen mod folkekirken forsvandt dog aldrig, og historisk set har LM'ere aldrig været flittige kirkegængere, og flere har også gennem tiden kritiseret LM for, som følge heraf, at have et underudviklet syn for sakramenternes betydning for den kristnes liv. Netop denne kritik var en af de store katalysatorer i 90'ernes debat om nadver i missionshuset og frimenigheder.

Det kan synes paradoksalt, at de kirkelige grundtvigianere var over 100 år hurtigere ude med at danne frimenigheder end de evigt folkekirke-skeptiske og lavkirkelige LM'ere. Men måske skal en del af forklaringen netop findes i, at LM's lavkirkelighed gjorde, at man så tilknytningen til folkekirken som en mulighed for, at LM kunne undgå at "kirkelig-gøre" sin ellers uformelle og lavkirkelige mødeform. Når folk havde brug for det "kirkelige", kunne de jo bare gå til folkekirken. På sin vis kan man altså argumentere for, at LM havde brug for tilknytningen til folkekirken for at bevare sin lavkirkelige profil.

Begrundelser for frimenigheder

Der er ingen, der danner frimenighed for sjov. Som vi skal se på senere, er frimenighedsdannelse stort set altid forbundet med en vis grad af konflikt, og derfor vil valget af frimenighedsdannelse altid være forbundet med en fornemmelse af nød, og begrundelserne for at danne frimenighed er ofte mangeartede.

En af de mest almindelige begrundelser er folkekirkens læremæssige forfald. Mange, der ser dette som den primære begrundelse, vil betegne deres valg som et ufri-villigt eksil fra den folkekirke, som de er vokset op med og stadig har stor kærlighed til. For nogle vil det dreje sig om manglen på en bibeltro præst inden for overskuelig rækkevidde. Disse vil måske se frimenighedsdannelsen som et nødvendigt og forhåbentlig midlertidigt onde, for folkekirken anses stadig som en institution, der i sig selv er god og brugbar. Kirkens læremæssige forfald anses som en pådraget sygdom, som forhåbentlig vil kunne helbredes i fremtiden.

I LM spiller disse begrundelser ofte ind i dannelsen af fri-

Da der i LM blev åbnet for muligheden for at holde nadver i missionshuset, lå det ikke i kortene, at det skulle føre til mere, men der gik ikke lang tid, før der opstod ønske om at kunne danne egentlige frimenigheder.

menigheder. Men typisk står de langt fra alene og vil måske endda blive betragtet som sekundære. For mange, især børnefamilier, drejer det sig i stedet om træthed over den klassiske ellipse-struktur, hvor sognekirken reduceres til rent gudstjenestefællesskab, og menighedslivet finder sted i missionshuset. For andre drejer det sig om en følelse af fremmedgørelse overfor folkekirkens liturgi, salmer, musik og ydre udtryk i det hele taget.

I LM er der dog en begrundelse, som historisk set har været særligt tungtvejende. Denne begrundelse springer ud af det faktum, at funktionstænkningen¹ altid har stået stærkt i LM, og mange derfor har haft svært ved at føle sig hjemme i folkekirken, dennes læremæssige tilstand eller ydre udtryk uagtet. Man har et stærkt ønske om levende menigheder, hvor hele menigheden med alle dens mangfoldige nådegaver inddrages i gudstjeneste, i tjenester, i ledelse osv. Mange LM'ere har således længe følt ubehag ved folkekirkens stærke fokus på præsten som menighedens frontfigur og samlingspunkt og har i stedet haft et ønske om at arbejde hen mod noget, som man betragter som en mere bibelsk struktur i både menighed og menighedsledelse. Dette er også udtryk for en nød, nemlig en nød for at lave menigheder efter bibelsk forbillede, men typisk vil man ikke se bruddet med folkekirken som et midlertidigt onde, men

som et nødvendigt gode, for folkekirkens problemer anses ikke som en pådraget sygdom, men som en grundlæggende konstruktionsfejl, som ikke kan rettes uden at rive hele huset ned.

Forholdet mellem kreds og frimenighed

I 1 Korintherbrev 1,10 advarer Paulus menigheden mod splittelser og opfordrer til sammenhold i sind og tanke. Alt for ofte har kirken overhørt denne advarsel. Når Kristi legeme på jord bliver splittet, skaber det ikke kun sår internt i kirken – det formørker også det vidnesbyrd om Jesus,

FRIMENIGHED

En frimenighed er en evangelisk luthersk kirke, som deler bekendelsesgrundlag med folkekirken, men står uden for det folkekirkelige system og ikke er under biskoppeligt tilsyn. En frimenighed kan derfor forme sin gudstjenesteform og menighedsstruktur mere frit.

Dog har frimenigheder i Danmark en særstilling i forhold til folkekirken, som ikke-lutherske frikirker ikke har, fx i forhold til lån af folkekirkens lokaler og brug af folkekirkens embedsdragt. En frimenighed skal dog selv fuldt ud finansiere sine aktiviteter, herunder ansættelser.

Mange LM'ere har følt ubehag ved folkekirkens stærke fokus på præsten som menighedens frontfigur og samlingspunkt og har i stedet haft et ønske om at arbejde hen mod noget, som man betragter som en mere bibelsk struktur i både menighed og menighedsledelse.

som kirken er kaldet til at bære ud i verden i både ord og handling. Nogle gange kan splittelse være det mindste af to onder, men det er sjældent.

Der kan være mange årsager til splittelser, hvor nogle er bedre end andre, og i LM's nyere historie har dannelsen af frimenigheder været en af disse årsager.

FRIMENIGHEDSDANNELSE ER IKKE I SIG SELV EN SPLITTELSE, MEN KAN FØRE TIL DET, HVIS RESULTATET ER OPHØR AF SAMARBEJDE MELLE KREDS OG FRIMENIGHED OG BRUD PÅ RELATIONER MELLE KIRSTNE BRØDRE OG SØSTRE.

Frimenigheder i LM dannes typisk ud fra en eksisterende kreds, hvor der kan være uenighed om nødvendigheden af en frimenighed. De, der ikke ønsker en frimenighed, kan opleve sig svigtet af sine med-kristne og måske føle, at tilhængerne af en frimenighed ikke i tilstrækkelig grad anerkender det arbejde, som i årevis er blevet udført i kredsen. Modsat kan tilhængerne af en frimenighed føle, at modstanderne irrationelt insisterer på at fastholde en forældet eller måske direkte ubibelsk måde at organisere menighedslivet på, og at der ikke er tilstrækkelig lydhørhed over for nye generationers ønsker og idéer. På den måde vil vejen til splittelse være kort, og skylden herfor vil være på begge parter.

Der er groft sagt to yderpoler, når der dannes frimenigheder i LM: 1. Den mindelige frimenighedsdannelse, hvor samarbejdet mellem kreds og frimenighed bevares. 2. Den

konfliktfyldte frimenighedsdannelse, hvor relationen mellem kreds og frimenighed brydes. De fleste eksempler på frimenighedsdannelse i LM vil formentlig falde i den første kategori, ikke nødvendigvis uden konflikt, men hvor det alligevel lykkes at bevare en konstruktiv relation mellem frimenighed og kreds.

Det er uden tvivl den mindelige frimenighedsdannelse, der er den mest ønskværdige. Her vil der ofte være et stort overlap af deltagere til menighedens og kredsen arrangementer, man vil kunne være i samme hus, og man vil kunne indgå i et frugtbart samarbejde om menighedens liv og tjeneste. Ofte vil livet i menighedens fællesskab fortsætte med udgangspunkt i kredsen eksisterende strukturer. Den nystartede frimenighed vil dermed kunne spares for besværet med at starte menighedsarbejde op fra bunden. På mange måder er dette forhold mellem frimenighed og kreds ikke ulig den klassiske ellipse-struktur, som i årevis har været normen for missionsfolk i forholdet mellem sognekirke og missionshus.

Set fra frimenighedens stol, vil der dog også være udfordringer med denne løsning. Mange, der søger til frimenigheder, gør det i ønsket om at blive del af det, som ofte kaldes for en "helmenighed", altså en menighed, hvor alle aspekter af menighedens liv, lige fra gudstjenester og celledgrupper til diakonale og missionale projekter, er samlet i én struktur. I dag går mange, især de unge familier, til kirke med en forventning om dér at finde et fællesskab, der kan

ALLE MENIGHEDSTYPER HAR INDBYGGEDE SVAGHEDER, OG JO MINDRE VI VIL ERKENDE DISSE SVAGHEDER, JO MERE VIL DE STYRE OS.

rumme dem i hele deres åndelige liv. For mange vil det derfor opleves forvirrende at skulle forholde sig til den dobbelte struktur i samarbejdet mellem kreds og frimenighed.

Hvor ønskværdig den mindelige frimenighedsdannelse end er, så må de nystartede frimenigheder alligevel udfordre sig selv på, hvilken rolle de som menighed ønsker at indtage i forhold til at danne ramme for sine medlemmers åndelige liv ud over "bare" at tilbyde et gudstjenestefællesskab. Menighedsliv er mere end gudstjenestefællesskab, og i frimenigheder med tæt samarbejde med kredsen kan frimenigheden risikere at blive reduceret til netop et gudstjenestefællesskab. Nogle steder ønsker man heller ikke at være andet, og det er rigtig fint, men ofte vil der i frimenigheder hurtigt opstå et ønske om at kunne tage hånd om menighedens daglige liv og ikke kun søndagens fællesskab. Udfordringen er så at kunne gøre dette uden at slå skår i det gode samarbejde med kredsen. Det er vigtigt ikke at tage for let på denne udfordring, for det er netop i dette moment, at risikoen for splittelser er størst.

Farer og muligheder

Uanset om man er tilhænger af folkekirke, frimenighed eller noget helt tredje, så er der en fare for, at man bliver så forhippet på at forsvare sin menighedstype, at man bliver blind for potentielle faldgruber. Fra kristenlivet kender vi den mekanisme, at den synd, vi har mindst lyst til at bekende for Jesus, formentlig er den synd, som styrer os mest. Det

samme gør sig gældende for menigheder. Alle menighedstyper har indbyggede svagheder, og jo mindre vi vil erkende disse svagheder, jo mere vil de styre os. Hverken fri- eller sognemenighed er i udgangspunktet den forkerte løsning, men hvis ikke man som menighed vil se sine potentielle faldgruber i øjnene og handle for at undgå dem, maksimerer man chancen for at falde i – og så bliver min menighedsløsning om ikke forkert så skadelig. Denne fare bliver kun forstærket af den ophedede og følelsesbetonede debat, som er foregået mellem fortalere for frimenigheder og folkekirke.

DEBATTENS NATUR GØR, AT VI LET KOMMER TIL AT OVERBETONE ANDRES SVAGHEDER, MENS EGNE SVAGHEDER BLIVER NEGLIGERET ELLER MÅSKE LIGEFREM OMTOLKET SOM EN STYRKE.

Dette er dog ikke bare en u hensigtsmæssig, men direkte ukristelig måde at gribe debatten an på. Jesus kalder os til altid at erkende vores egne svagheder, før vi påtaler dem hos andre (Matt 7,1-5). For at skabe rum for en sund, sober og udbytterig samtale mellem fri- og sognemenigheder, er det afgørende, at vi hver især identificerer egne svagheder og andres styrker, før vi påtaler de andres svagheder eller fremhæver egne styrker.

I Johannesevangeliet 17,14-16 finder vi en nyttig hjælp til at gøre netop dette: "Jeg har givet dem dit ord; og verden har hadet dem, fordi de ikke er af verden. Jeg beder ikke om, at du skal tage dem ud af verden, men at du vil bevare dem fra det onde. De er ikke af verden, ligesom jeg ikke er af verden." Disse vers er baggrunden for problematikken for kristne og den kristne kirke om at være *i*, men samtidig ikke være *af verden*.

At være i verden betyder bl.a.:

- Kirken og de kristne skal ikke isolere sig i lukkede fællesskaber, men aktivt søge kontakter og venskaber. Kirken skal turde være, hvor mennesker er.
- Kirken skal anerkende verdens iboende godhed og alle menneskers ubetingede værdi.
- Kirken skal påtage sig forvalterskabets ansvar. Vi skal kæmpe for bevarelse af skaberværket og opmuntre til menneskelig udfoldelse i skaberværket gennem videnssøgning, arbejde, samfundsengagement osv.
- Kirken skal aktivt søge samarbejde og input udefra. Vi skal turde vise, at vi kan lære meget af den ikke-kirkelige omverden.

MANGE VIL FØR ELLER SIDEN ERKENDE, AT DET KRÆVER EKSTRA KRÆFTER AT LØFTE DET ANSVAR, SOM VED MEDLEMMERNES UDMELDelse AF FOLKEKIRKEN ER BLEVET LAGT PÅ MENIGHEDSLEDelsen.

Ikke at være af verden betyder bl.a.:

- Kristne overtager ikke verdens værdier. Det være sig i spørgsmål om ægteskab, sex, homoseksualitet, abort, materialisme, selvrealisering osv.
- Kirken udlever Gudsrigets "omvendthed". Et af Guds rige mest radikale værdier er, at den, der vil være den største, skal blive alles tjener. Dette skal kunne smages i kirken.
- Kirken skal stå ved sandheden, også når den er upopulær. Det kan fx dreje sig om abort, tjenstedeling, ægteskabets ukrænkelighed, fortabelsen osv.
- Kirkens forkyndelse skal gå på tværs af naturlig menneskelig religiøsitet, der ønsker at have sig selv i centrum. Kirken skal have Kristus i centrum, og derfor skal vi frimodigt prædike noget, som stryger folk mod hårene. Vi skal prædike korsets dårskab.

På den måde kalder Jesus sin kirke til at indtage en ganske nuanceret og udfordrende position i forhold til den verden, vi lever i. Jesus kalder os til at leve i spændingsfeltet, hvor vi er i verden, men samtidig fastholder evangeliets radikale anderledeshed. Det er et farligt felt, hvor forfølgelser kan opstå, men det er også kun i det felt, at vækkelser kan finde sted.

Udfordringen er stor, men vil også typisk være forskellig for fri- og sognemenigheder.

For frimenigheder, ligesom for den klassiske LM-kreds, vil det ofte falde meget let at markere sig markant mod verdens værdier og fastholde en radikal anderledeshed. Frimenigheder er typisk gode til ikke at være af verden. Frimenigheder vil til gengæld have særdeles let ved at isolere sig og dermed ikke efterleve kaldet til at være i verden. Frimenighederne har ikke folkekirkens naturlige kontakt til samfundet og nyder heller ikke den samme tillid fra almindelige danskere. Det bliver let at lukke sig om sig selv, blive en klub for de rigtige meninger og dele verden op i dem og os. Udfordringen for frimenigheder er at erkende denne indbyggede svaghed og handle for at minimere dens indflydelse ved aktivt at søge engagement uden for kirkens

mure og oplære sine medlemmer til at lade hver dag være en gudstjeneste.

Skal LM's frimenigheder være Guds redskaber for vækkelse i Danmark, må man turde bevæge sig ind i det farlige spændingsfelt, som Jesus kalder os til, og aktivt søge den kontakt til verden, som ikke falder os naturligt.

I folkekirken vil det ofte falde naturligt let at være til stede i verden. Mennesker opsøger på eget initiativ kirken med henblik på kirkelige handlinger: dåb, bryllup, begravelse, konfirmation, og i den forbindelse er der rig mulighed for gennem samtale og oplæring at pege på Kristus. Folkekirken er en del af danskernes bevidsthed og indtager som en selvfølge en større eller mindre del af deres horisont. Folkekirken kan næsten ikke undgå at være "i verden", og det er en stor styrke. Faren for folkekirken er derimod, at fristelsen til at blive "af verden" er tilsvarende stor. Når mennesker af egen fri vilje opsøger kirken, er det fristende at slække på kristendommens mere provokerende budskaber for ikke at skræmme dem væk igen. Og dette er i høj grad, hvad der er sket i store dele af folkekirken: centrale elementer af kirkens lære opgives eller forties.

Ansættelser og resurser

Med frimenighedsdannelse følger ansvar. Når mennesker melder sig ud af folkekirken, melder de sig samtidig ud af en velsmurt kirkelig maskine, der har flere hundrede års erfaring med at tage hånd om menneskers åndelige liv fra vugge til grav. Ved dannelse af frimenighed skal man være sig bevidst, at man overtager dette ansvar, som bl.a. indebærer de kirkelige handlinger som dåb, konfirmation, begravelse og evt. vielse. Udfordringen er at kunne levere en stabil kirkelig struktur, der ikke opleves ad hoc eller fæmlende, som det nemt sker i rent frivillige ledelser med hyppig udskiftning, men som altid fremstår gennemtænkt og kontinuerlig.

Den klassiske ellipse-struktur mellem sognemenighed og missionshus gjorde det muligt at drive kredsarbejde udelukkende ved frivilligt arbejde. Det kan også mange steder lade sig gøre i frimenigheder, ikke mindst fordi det pastorale

ansvar bliver løftet af en kollektiv ledelse, men mange vil alligevel før eller siden erkende, at det kræver ekstra kræfter at løfte det ansvar, som ved medlemmernes udmeldelse af folkekirken er blevet lagt på menighedsledelsen. Den oplagte løsning er ansættelse af en lønnet præst.

Ved ansættelse af lønnede præster i LM knytter der sig forskellige udfordringer. Én af disse udfordringer har været genstand for offentlig debat og knytter sig til prioriteringen af resurser i LM.

Ansættelse af en lønnet præst har som forudsætning, at der lokalt kan indsamles tilstrækkelige midler til aflønning og kontorhold. Selvom frimenighedens medlemmer sparer lidt på kirkeskatten, vil dette være en tung økonomisk byrde at bære for en lokal menighed og kan derfor få betydning for, hvor mange midler, der vil blive kanaliseret ind i andet kirkeligt arbejde, fx LM's landsarbejde eller ydre mission. Dette er en virkelig udfordring, som kalder på nøje overvejelse. Men det er samtidig en naturlig konsekvens af det skift i fokus, som især gennem fremkomsten af frimenigheder har vundet større indpas i LM, nemlig skiftet fra organisationsidentitet til lokal menighedsidentitet. Flere og flere i LM's frimenigheder identificerer sig primært som medlemmer af den lokale menighed og kun sekundært med LM som lands- eller afdelingsarbejde. Man identificerer sig gerne med LM's værdier, men den store passion ligger i at give disse krop og sjæl i lokalsamfundet. Derfor er incitamentet til at give den økonomiske støtte lokalt tilsvarende stor.

GLØDEN FOR YDRE MISSION HAR ALTID VÆRET STÆRK I LM, OG ER DET OGSÅ I LM'S FRIMENIGHEDER PÅ TRODS AF DEN STÆRKE LOKALE IDENTITET.

Der er derfor gode forudsætninger for også i fremtiden at bevare en solid gavestrøm fra frimenigheder til ydre mission. Men samtidig ligger der en udfordring for LM i at bevare missionsbevidstheden i de lokale menigheder, når man ikke på samme måde som tidligere kan trække på en fælles identitet som missionsorganisation. Vejen frem synes i stedet at være at skabe rammer for, at frimenighederne kan rodfæste deres missionsbevidsthed i det lokale fællesskab frem for den landsdækkende organisation. Det kan fx ske gennem organiserede menighedssponsorater og stærk missionærkontakt. LM har gode muligheder for at være organisatorisk katalysator for dette.

Fremkomsten af frimenigheder med lønnede ansatte og stærk lokal identitet skaber en udfordring for LM med i fremtiden at finde balancen i både organisation, økonomi og identitet mellem lands-, afdelings- og lokalarbejde. Griber LM den udfordring, er der dog gode forudsætninger for, at der også om 150 år findes et LM i Danmark, som fortsat går foran med at række evangeliet til mennesker både lokalt og internationalt.

Flere og flere i LM's frimenigheder identificerer sig primært som medlemmer af den lokale menighed og kun sekundært med LM som lands- eller afdelingsarbejde. Her er det Skjern Frimenighed.

¹ Funktionstænkningen står i modsætning til embedstænkning, der lægger stor vægt på det præstelige embede som fokuspunkt for kirkens ledelse og forkyndelse. I embedstænkningen er det den ordnede præst, der er den lokale kirkes hyrde og lærer. I praksis leder dette ofte til, at størstedelen af menighedens tjenester bliver samlet hos præsten. Funktionstænkningen lægger større vægt på den funktion, det enkelte medlem kan udføre i menigheden som en følge af Guds udrustning gennem nådegaverne. I funktionstænkningen er det således alle, der forkynder og underviser i menigheden, der virker som hyrder og lærere.

BOGEN LEVER STADIG FORLAGSARBEJDET I LM

“FORLAGET FOR NØDVENDIGE BØGER”. SLOGANET PRYDER ET SKILT, SOM HÆNGER PÅ INDUSTRIVÆNGET 35 I HILLERØD. LM KØBTE EJENDOMMEN I 2001 OG SAMLEDE DÉR DE HELE FIRE LM-FORLAG UNDER SAMME TAG.

DANSK LUTHERSK FORLAG (DLF), JUNIORFORLAGET, REFLEKS (MUSIKFORLAG) SAMT LM'S NODE-FORLAG BLEV TIL LOGOSMEDIA.

Med sloganet antydes noget af det, som har været drivkraften i LMs forlagsarbejde igennem årtier: *nødvendigheden*. Den kristne litteratur har været anset for en nødvendighed. Troen skal have noget at leve af, og her er bogen et stærkt redskab til den fordybelse.

Alligevel har bøgernes betydning for LM set i et historisk perspektiv været noget svingende. I begyndelsen betød bøgerne rigtig meget, og det er måske tvivlsomt, om der overhovedet var blevet et 150 års jubilæum, hvis ikke Christian Møller havde satset så meget, som han gjorde, på udgivelse af kristen litteratur.

Men i 1960'erne var det anderledes. “Da jeg for 50 år siden begyndte at beskæftige mig med bøgerne og deres udgivelse og salg i LM, da var der stort set ingen udgivelser,” fortæller Finn Bech, København. Finn Bech var forlagsleder i sin fritid i 30 år, hvorefter han blev formand for bestyrelsen i 10 år.

“Der er for mig ingen tvivl om, at læsningen af opbyggelige bøger har haft og har stor betydning for vores åndelige liv,” siger Claus Munk, som i mange år arbejdede som leder af DLF og senere blev forlagsredaktør for LogosMedia. “Jeg husker, hvordan jeg selv kom i gang med at læse den slags bøger som ganske ung. Det var uhyre frugtbart for troen,” fortsætter Claus Munk. Han har igennem årene oplevet, at flere er kommet og har udtrykt glæde over en konkret bogudgivelse og fortalt, hvordan den har givet helt nye vinkler på kristentroen. “I sådanne øjeblikke har jeg tænkt ved mig selv, at det var det hele værd.”

Når det gælder forkyndelsen i LM, så er begge enige om,

at det har været uhyre frugtbart for forkyndelsen, at der har været et bredt udvalg af opbyggelige bøger til rådighed. Her har prædikanter kunnet hente vigtigt stof til brug ved udarbejdelsen af prædikener. Claus Munk nævner, at ikke mindst andagtsbøgerne har haft en stor betydning for forkyndelsen.

Juniorforlaget havde i mange år stor betydning for LM's børnearbejde. Deres medarbejdermøder med tilhørende bugnende bogborde, hvori også indgik bunker med hjælpematerialer til arbejdet i søndagsskoler, juniorkredse og lejrarbejdet, blev til stor inspiration. Der er ingen tvivl om, at Juniorforlagets kreative indsats inden for hjælpematerialer har været til stor inspiration også for andre organisationers børnearbejde.

Nogle vil mene, at der igennem årene har været en forskydning fra det strengt lutherske i retning af åbenhed for udgivelse af bøger fra den teologisk reformerte tradition. I forhold til denne tendens, siger Claus Munk: “Jeg ved ikke, hvor stærk den forskydning egentlig er – og om det er så negativt. At der er blevet udgivet nogle bøger af reformert observans, ændrer vel ikke nødvendigvis så meget ved helhedsbilledet af vort arbejde.” Claus Munk påpeger endvidere: “Også Rosenius gav plads for det reformerte i og med hans samarbejde med den skotske metodistpastor George Scott. Der er jo nogle åndelige vitaminer i den reformerte tilgang til Guds ord, som kan være frugtbare for os lutheranere at få del i.”

LogosMedia og Lohse

I 2012 opgav LM sit eget selvstændige forlagsarbejde og indgik et samarbejde med Forlagsgruppen Lohse, som er Indre Missions forlagsarbejde. På den måde kan man sige, at LM fulgte i sporet af KFS, som nogle år tidligere havde nedlagt sit selvstændige forlagsarbejde, Credo Forlag, og indgået et samarbejde med Forlagsgruppen Lohse. Baggrunden for denne beslutning var vanskeligheder med at få en rimelig økonomi ud af forretningen. Det samme gjorde sig gældende for de andre brands i Lohse, Fokal, Kolon og Refleks.

DET HAR VÆRET UHYRE FRUGTBART FOR FORKYNDELSEN, AT DER HAR VÆRET ET BREDT UDVALG AF OPBYGGELIGE BØGER TIL RÅDIGHED.

I alle årene har der været en spænding imellem forretningsdelen og missionsdelen. At der er mission i at sende en missionær til Afrika, har der aldrig været sat spørgsmålstegn ved i LM. Derfor accepterer alle, at det ud fra et økonomisk perspektiv er en ren underskudsforretning. Men hvor stort underskud kan vi acceptere i vores forlagsarbejde? Ja, det afhænger rigtig meget af de øjne, som ser, og hvordan disse øjne balancerer i forholdet imellem mission og forretning.

I lyset af hvor vanskelig processen var omkring årtusind-

skiftet, da LM's egne fire forlag skulle lægges sammen, så kan man godt undre sig en smule over, hvor gnidningsfrit det gik med at lægge det hele ind under Lohse.

I dag har LM fortsat rig mulighed for at få udgivet de bøger med den profil, vi ønsker. At det nu sker i et større samspil med andre kirkelige aktører, ændrer ikke ved, at det også i dette samarbejde dybest set er op til os selv at udnytte mulighederne. Samlet set er der formentlig langt flere muligheder end begrænsninger for LogosMedia i samarbejdet. Bogen lever stadig, og det gør LogosMedia også – hvis vi vil!

Forlagsarbejdet har gennemgået store strukturelle forandringer gennem tiden, men det til trods har vi i LM stadig mulighed for at få udgivet bøger med den profil, vi ønsker.

BETYDNINGEN AF KRISTEN LITTERATUR

LM HAR HELT FRA BEGYNDELSEN I 1800-TALLET UDGIVET BØGER OG BLADE OG DERMED SATSET PÅ, AT LM'S VENNER SKULLE TAGE ANSVARET FOR DERES EGET ÅNDELIGE LIV OG LÆSE SIG IND I GUDS RIGE.

Christian Møller og hans medarbejdere var inspireret af læservækkelserne i de nordiske lande. Allerede i 1866 søgte Møller kontakt med Rosenius for at få tilladelse til at oversætte og udgive artikler fra "Pietisten".

Med en vis ret har man kunnet kalde LM en læservækkelse. Og foreningen har igennem hele sin historie drevet forlagsvirksomhed under forskellige navne.

ET AF DE MEST BETYDNINGSFULDE VÆRKER, SOM FORENINGEN HAR UDGIVET, ER 15 BINDS-VÆRKET AF ROSENIUS' SAMLEDE SKRIFTER OVERSAT AF KLARA LUND.

Det blev genudgivet i en forkortet udgave og i et nutidigt sprog af Merete Bandak omkring årtusindskiftet.

Juniorforlaget

Mie og Vilhelm Munch startede Juniorforlaget i Nexø og tog det med til Græsted. Senere flyttedes forlaget til Haderslev. Fra Haderslev flyttedes det til Hillerød i 2002, hvor man samlede LM's forlagsvirksomhed under navnet LogosMedia.

Mit første møde med Juniorforlaget var gennem små præmier i søndagsskolen eller til børnemøder ved teltmøderækker eller bibelcamping. Dernæst i juniorkredsen og på lejre gennem studiehefter. Der var specielt et hæfte, som gjorde indtryk. Et lille hvidt hæfte med tegninger udenpå. I hæftet var en sang med strofen: "Den røde tråd igennem Bibelen fortæller mig, at Jesus er min ven. Han

ofret blev, og derfor gik jeg fri, da Gud så blodet, gik han mig forbi". Den strofe har fulgt mig siden.

Meget er blevet anderledes over de senere årtier, og man kan spørge, om vore børnebørn vil få de samme muligheder for at få hjælp til at vokse op som kristne? Bag Juniorforlaget stod mennesker, som virkelig havde syn for vigtigheden af opbyggeligt materiale til vore børn. Der kom en lind strøm af materialer lige til at bruge.

LOGOS – Dansk Luthersk Bibelbrevskole

På efterskolen i 80/81 mødte jeg LOGOS første gang, hvor vi brugte et hæfte til bibelstudium. En flok elever havde bibelstudie, og når man var færdig, kunne hæftet sendes ind til LOGOS, og man fik det tilbage med rettelser. Da jeg senere var i England et år, var vi to danskere, som benyttede samme mulighed. Også dette hæfte blev sendt ind og rettet. Rigtig mange af disse udgivne hæfter er blevet brugt til bibelkredsaftener i LMU/LM og har været til stor velsignelse.

Forlaget har betydet meget for rigtig mange igennem årene. Det var først og fremmest opbyggelige bøger, forlaget skulle udgive, men også god og sund læsning af mere underholdende art. Mange bøger blev fundet på udenlandske forlag og oversat til dansk. Men også en del bøger af danske forfattere blev udgivet.

Hvorfor er bogen da så vigtig?

Bogen er vigtig, fordi den sætter sig spor i sindet. En god bog kan gøre sin virkning selv 30-40 år efter, at den blev læst første gang.

Hvad er så en god bog? Jeg vil gerne læse om andre kristne, som har gjort sig erfaringer i livet med Gud. Jeg vil gerne læse om livets aktuelle problemstillinger, så jeg kan få medkristnes syn på sagen med i mine egne vurderinger.

Bag Juniorforlaget stod mennesker, som virkelig havde syn for vigtigheden af opbyggeligt materiale til børnene.

Jeg vil gerne læse en god bibelgennemgang til styrkelse af mit kendskab til Bibelen – gerne med gode registre, så jeg kan bruge den som opslagsbog. Indimellem vil jeg også gerne underholdes med en god roman. Og så min hjertesag – jeg vil gerne kunne købe gode, spændende børnebøger med et klart budskab om Jesus. Vores bibelstudiemateriale til voksne og børn er noget af det er vigtigste for det åndelige liv.

Er bogen og det trykte ord på vej ud pga. computere, fjernsyn, mobiler og det mere stressede samfund end tidligere?

Rigtig mange læser stadig, og det har stor værdi for vort kristenliv; men markedet er trængt. Ja, men forhåbentlig vil der langt ud i fremtiden stadig eksistere forlag, som udgiver kristent litteratur. Jeg tror, at vi må være indstillede på, at bogudgivelser ikke nødvendigvis hviler i sig selv økonomisk. Vi må være villige til at støtte med nogle penge til vore udgivelser, fordi vi tror på værdien af en god bog.

Selvfølgelig: Hovedsagen er Guds eget levende ord, Bibelen, men der er også brug for gode bibelværker, som kan hjælpe os til den rette forståelse og indsigt.

NICKLAS LAUTRUP-MEINER – KOMMUNIKATIONSLEDER I LM //////////////////////////////////////

MUSIK I KØLVANDET AF EN KULTUR- OG ÅNDSKAMP

EFTER HÅRDE SVÆRDSLAG OM MUSIKKENS BETYDNING I LM HAR FORENINGEN NU STØRRE PLADS TIL FORSKELLIGHED, EN FÆLLES MISSIONSK SANGBOG OG EN GENRE, DER FÆNGER PÅ TVÆRS AF GENERATIONERNE

Guitar, trommer, bas og elektronisk lyd var en del af lydbilledet ved LM's landsmøde i 2016. Det meste af musikken blev akkompagneret af et band, og sangene var en blanding af både nyere musik og sange, der har været kendt i LM i generationer.

At det foregik sådan i 2016, var ikke nogen overraskelse for de fleste. Sådan havde det været i nogle år. Set i et større historisk perspektiv var det dog bemærkelsesværdigt. Ved LM's 125 års jubilæum på Bornholm i 1993 var den såkaldt rytmiske musik nemlig ikke blot noget, toneangivende figurer i LM stillede et forsigtigt spørgsmål ved. Det blev åbent forkastet fra talerstolen.

Musik var ånd, hed det, og synkoperne – eller "syndkoperne", som de blev døbt i spøg af nogle – var udtryk for en ond åndstilstedeværelse. Særligt det norske blad Shofar, som havde en del læsere i LM, var fortalende for denne holdning.

Debatten var en del af et opbrud med en enhedskultur, som LM havde kendt i generationer. Et opbrud, som skete på flere fronter: Tidligere havde der ikke stået vin på bordet ved missionsfolkens fester. Det gjorde der i højere grad nu. Nu kunne man heller ikke tillade sig at opdrage på andres børn, hvis de var urolige i missionshuset. Det havde man kunnet tidligere, hvor der var en fælles forståelse af børneopdragelse.

Evangelisation gennem korarbejde

Disse omvæltninger havde det danske samfund været igennem 20-25 år forinden. Nu var de kommet til LM. Men hvor børneopdragelse og alkoholforbrug hørte privaten til, så var

musik en så central del af missionshusenes møder, at man ikke kunne enes om at være uenige.

Hidtil havde man brugt vækkelsessange fra slutningen af 1800-tallet af blandt andre Lina Sandell, C.O. Rosenius og Fanny Crosby sammen med salmer af eksempelvis Brorson, Luther og Grundtvig. Det var den klassiske genre, disse sange lå tættest opad.

Denne genre havde tilslutning både blandt missionshusfolk og i befolkningen generelt. Strengkorene og det store juniorkorarbejde, som Annie og Ingolf Munch var primus motorer for fra 1970 og fremefter, var eksempler på dette. Parrets arbejde blandt kor i LM, Indre Mission (IM) og forskellige folkekirker engagerede et væld af børn om den klassiske musik, og en stor flok af børnene kom fra hjem, hvor man ikke ofte kom i missionshus eller kirke. Arbejdet medvirkede både til, at flere kom til tro, og at nogle af dem, der havde været sjældne gæster i missionshuset i nogle år, igen begyndte at komme.

Der var hurtigt flere, der kunne se ideen i at starte et missions- og musikarbejde op blandt juniorer. Arbejdet blev gjort let af de mange noder, som Munch-parret udgav på deres forlag Sela, og af de juniorkorstævner, som parret holdt over hele landet i de fem år, Ingolf Munch var ansat.

DA ANTALLET AF LM-KOR VAR PÅ SIT HØJESTE I 1975, VAR DER 34 KOR MED 683 INDSKREVNE BØRN OG 48 FRIVILLIGE MEDARBEJDERE. TOLV ÅR SENERE I 1987 VAR DER BLOT 12 KOR.

Annie og Ingolf Munch havde fortsat deres arbejde på frivillig basis i Nordsjælland, men rundt omkring i landet efterspurgte man mere hjælp til børnekorene.

Musik er ikke ånd

De mange børnekor er en saga blot i dag, men de blev en trædesten til en egentlig musikafdeling i LM. Her fortsatte

1970'erne var en storhedstid for arbejdet med kor i LM landet over, og Annie Munch var en af drivkræfterne bag. Især junior-korene, hvor der blev sunget firstemmigt og a capella, var populære. Fællesskabet om musikken blev en indgang til det kristne fællesskab for flere.

musikarbejdet op igennem 90'erne – dog fortsat med musik, der primært var til børn og juniorer. Flere steder i landet havde LM ungdomskor, men fordi de sang rytmiske sange, mødte de kritik. Flere, der ønskede sig mere rytmisk musik, sagde i disse år farvel til LM på grund af konflikten. Nogle for at starte nye menigheder eller tilslutte sig allerede eksisterende kristne fællesskaber, hvor holdningen til musik var en anden, andre for helt at sige farvel til det kristne fællesskab.

Vendepunktet for debatten kom i 1995 med bogen "Hvad sker, når musikken spiller" af LM's forlagsleder Claus L. Munk. Bogen tog kraftig afstand fra, at musik skulle være ånd og kaldte dette synspunkt en arvtagelse af hedenskab og New Age. Musikken var ikke magisk, så at den i sig selv kunne overføre et åndsindhold fra komponist til tilhører. Derimod var den bærer af et indhold, som tilhøreren kunne afkode med sin kulturelle baggrund¹. Derfor kunne alle genrer i princippet bruges i menigheden under hensyn til den kulturelle forståelse af musikken².

Bogen punkterede åndsargumentet i musikdebatten fuldstændig. Efterfølgende fik argumenterne hos dem, der ville kritisere den rytmiske musik, en anden karakter. Hvor det før handlede om teologi, handlede det nu om smag. Dermed blev der mulighed for egentlig debat.

På grund af debatten var der dog kun få voksne, der havde frimodighed til at stille sig op og spille rytmisk musik omkring årtusindskiftet. En ny generation af musikere var dog i gang med at blive udklækket på de årlige musiklejre, hvor børn fra hele landet mødtes og sang og spillede både rytmisk og klassisk musik. Også på LM's efterskoler blev der sunget og spillet rytmisk musik i slutningen af '90erne.

Fælles missionske sangbøger

Allerede i 1991 var arbejdet med den første Fællessang (FS) begyndt. Det var en ungdomssangbog, der var lavet i fællesskab med IM, Evangelisk Luthersk Mission (ELM) og Kristeligt Forbund for Studerende (KFS). Sangbogen havde en overvægt af klassisk-inspirerede sange, men indeholdt

også mere rytmisk-prægede sange. Den udkom i 1996 og blev fulgt op af en toer i 2002, en treer i 2010 og en firer i 2017.

Arbejdet med ungdomssangbøgerne banede også vej for, at de fire organisationer besluttede sig for at udgive den første fælles hovedsangbog nogensinde i 2013. Den fik navnet Sange og Salmer (SoS).

I udvalget af sange skulle de fire organisationer komme overens med udvalget af sange – herunder de variationer visse sange havde i de forskellige organisationer, men også vægtningen mellem nyt og gammelt. Afsnittet 'anfægtelse og hvile' blev langt det største i sangbogen, hvilket vel er naturligt bevægelsernes rosenianske arv taget i betragtning. Sangbogen var dog også et nybrud på flere punkter.

Der blev eksempelvis taget en vis afstand til vers og sange fra vækkelsessangene, der udpenslede menneskets manglende evne til noget som helst. I stedet søgte man at fastholde, at mennesket overfor Gud ikke kan bibringe noget til frelsen og samtidig understrege, at mennesket har værdi og kan gøre meget godt overfor næsten.

Harmoniseringen af sangene blev også delt op i to nodebøger: én for akkompagnement med band og én med mere traditionelle koralharmoniseringer til klaver. Dette vidner om et mere varieret musiksyn.

Mest bemærkelsesværdigt var dog de nye sange af briterne Kristyn og Keith Getty og Stuart Townend. Sange af disse musikere havde på ganske få år vundet indpas verden over og formåede at samle generationerne i LM om en ny keltisk inspireret melodi og dybe tekster, der forkynder og proklamerer bibelske pointer. De punkterede også det ry, som nyere lovsange ellers af og til fik: At det er enkle, jefokuserede sange med mange gentagelser.

Inspiration til fremtiden

På grund af de nye britiske sange fik LM's musikafdeling øjnene op for lovsangskonferencen Mission Worship i det sydlige England. Mange i LM har i årenes løb besøgt konferencen. Det er dog ikke kun fra England, inspirationen

Hos en ny generation af musikere, som ikke har været involveret i musikdebatten, oplever man en stor glæde ved musikken og en mere alsidig musiktradition end tidligere. Her er det fra musiklejren i 2014.

kommer. Ved et LM-møde kan man i dag også finde sange af Simon Pedersen fra Skywalk – Missionsforbundets ungdomsmenighed i Randers, fra Arvid Asmussen fra Oasevalgmenigheden i Aarhus såvel som fra USA, Australien, Norge og Sverige. Disse sange finder man ikke i SoS – om end nogen af dem findes i FS4 såvel som på Nodebasen, der er LM's og IM's fælles nodeportal på internettet. Den ubetinget største fællesnævner af sange, der bruges i LM bredt set, finder man dog stadig i sangbøgerne.

Inspirationen har dels medført en gryende bevidsthed om musikledelsens åndelige betydning – især i de få frimenheder, der har ønske om og resurser til at have egentlige lovsangsledere. Den har også medført nye sange, der ligger tættere op af den genre og det sprog, man finder i Danmark i dag, og som kan sætte moderne ord på livet med Gud. I sig selv er det ikke nyt i LM's historie, at menighederne får inspiration udefra. Det er dog nyt, at inspirationen kommer fra et bredt spektrum af menige LM'ere.

I dag er musikken blevet en markør, folk kigger efter, når de vælger menighed. For nogle betyder det et brud med LM.

Dette skal dog ses i sammenhæng med en udbredt løsere tilknytning til organisationer i dag. For andre betyder det, at man trækker inspirationen fra især sange med større tekstmæssig substans ind i LM. Det er dog fortsat en tendens, der primært ses i frimenhederne.

AT MUSIKKEN ER EN MARKØR, SOM FÅR FOLK TIL AT VÆLGE LM FRA ER TRIST, MEN FORVENTELIGT MED DEN VIGTIGHED, SOM NOGLE FOLK TILLÆGGER MUSIKKEN VED MØDERNE I DAG.

Forhåbentlig kan LM, der igennem 150 år har stået på et klart bibelsk budskab, udvikle og fastholde både en teologisk styrke til at kunne vurdere indholdet i sangene og en musikalsk styrke til at kunne lave sange, som fænger på tværs af alder og geografi med det budskab, LM har fået betroet.

¹ Claus L. Munk: "Hvad sker når musikken spiller", 1995. s. 50

² Ibid s. 148

NYE MÅ HØRE EVANGELIET OG BLIVE FRELST

INTERVIEW MED LEIF RASMUSSEN

”LM ER IKKE EN FAST BLOK, DER ER GIVET ÉN GANG FOR ALLE. MENIGHEDEN SKAL IKKE KONSERVERES, MEN MÅ HELE TIDEN VÆRE I BEVÆGELSE I MØDET MED TIDENS NYE UDFORDRINGER. I DEN FORSTAND ER DER NOGET POSITIVT VED, AT LM HELE TIDEN PRØVER AT VÆRE OPDATERET.”

Der er overbevisning i stemmen, når Leif Rasmussen udtaler sig. Han var generalsekretær i Luthersk Mission (LM) i mere end 40 år fra 1964 til 2005. Så han har et indgående kendskab til en stor bid af LM's 150-årige historie.

”Skal vi fastholde basis, må der ske justeringer i struktur, rammer og former. Det er ganske enkelt en nødvendighed, hvis vi vil være nogenlunde på omgangshøjde med nutidens mennesker,” påpeger Leif Rasmussen, som selv har ”jubilæum” i 2018, idet han passerer de 80 år.

Det skal under huden

Hvad er LM's største udfordringer i de kommende år?

”Enhver kristen bevægelse er kun én generation fra at uddø. Vi må passe på, at programlægning og forskellige aktiviteter ikke blot bliver en maskine, der kører. Der er brug for en øget bevidsthed i forhold til teologisk afsporing, materialisme, ikke-bibelsk etik og mange andre ting.”

”Vi må konstant undervise og arbejde på afklaring. Bestræbe os på at have Bibelen som grundlag og fastholde den luthersk-rosenianske arv. Det skal gerne ind under huden på folk og være personligt. Så det ikke bare bliver noget med, at det mener vi jo i LM.”

Det er vigtigt for Leif Rasmussen, at folk i LM arbejder

på at komme ud til andre mennesker med evangeliet, uden for missionshusene. Der må ske en bred samling i LM, så ”vores lille lokale projekt” ikke tager hele fokus. Det brede missionsperspektiv nationalt og internationalt må ikke ”falde af læsset”.

”Vi må i missionsarbejdet – også i praksis – fastholde den ofte formulerede målsætning: At vi vil nå de mindst nåede med budskabet om frelsen i Jesus Kristus,” siger den tidligere generalsekretær.

Fokus på kerneværdier

På spørgsmålet, om der er sket ændringer i LM's overordnede profil de sidste 25 år, svarer Leif Rasmussen:

”Jeg glæder mig over, at man de senere år har været meget obs på kerneværdierne – på selve sagen, LM's dna. Der har været et ønske om at stå ’på Ordets grund’ samtidig med, at man under nye former har arbejdet på at nå flere mennesker med evangeliet. Men det er klart, at der opstår spændinger – mellem at fastholde det egentlige og samtidig udvikle nye måder at gøre tingene på.”

Han har også bemærket, at LM har fået en øget synlighed i kirke- og samfundslivet. Der er et større samspil mellem de missionsorganisationer, som står tæt på hinanden. Det kan medføre en svækket organisationsbevidsthed. Samtidig er det ”indiskutabelt”, at det giver styrke at stå sammen i den teologiske og kirkelige kamp, mener han.

”Der har også været en stadig intensiveret intern debat i LM. Med forskellige profileringer. Det skaber naturligvis knirken undervejs, men det er med til at give afklaring. Op gennem 90'erne og 00'erne kom der en del udtalelser og

vejledninger fra LM's landsstyrelse. Man oplevede behov for vejledning på en række områder.”

Nadver og frimenigheder

For Leif Rasmussen er der ikke tvivl om, at det er beslutningen om at åbne op for nadver og frimenigheder i LM, som har været den mest markante ændring i de seneste 25 år. Debatten op til fyldte meget i 90'erne. Det skabte spændinger internt, i forhold til folkekirken og til de nærmeste naboer i kirkelandskabet. Men det har givet en mere bibelsk sakramentsbevidsthed, som han glæder sig over.

”Det var ikke baseret på et ønske om et lukket eller ’rent’ nadverbord. Den positive tankegang var: Når vi forvalter Ordets nådemiddel, altså prædiker, hvorfor så ikke også give rum for forvaltning af nadverens nådemiddel?”

”Når det handler om frimenighederne, så udsprang det helt klart af et behov for at lægge afstand til det folkekirkelige uføre. De kom ikke bare som en ’forlængelse’ af åbningen for nadver. Frimenighederne var kommet uanset. Hvis vi ikke havde åbnet for frimenigheder i LM, var de alligevel opstået – bare udenfor LM. Der var flere modeller i spil, men målet var dog hele tiden, at det blev ’ordnet og samlet’. Der var ikke noget ønske om at oprette decideret frikirke. Frimenigheder er en mere åben konstruktion – også i kombination med de traditionelle LM-kredse”.

”Vi kan ikke sige, at en frimenighed nødvendigvis er mere lukket om sig selv end en traditionel LM-kreds. Men en frimenighed kræver som regel flere resurser, og det kan gå ud over et bredere engagement. Der er brug for en balance mellem det lokale og det større netværk i LM, for eksempel

Leif Rasmussen var generalsekretær i LM frem til 2005.

på afdelingsplan. En følgevirkning af åbningen for frimenigheder har været et stærkere fokus på selvforståelsen i forhold til at være menighed og det åndelige lederskab. Det vurderer jeg som noget positivt.”

Nye må blive frelst

Hvad så med det internationale missionsarbejde?

”JEG KAN VÆRE BANGE FOR, AT DET ØGEDE LOKALE FOKUS HAR MEDFØRT MINDRE FOKUS PÅ DET INTERNATIONALE ARBEJDE. IKKE AF OND VILJE, MEN GANSKE ENKELT, FORDI MAN BRUGER FLERE KRÆFTER LOKALT.”

”Så er det givetvis også blevet mere kompliceret at følge med i det internationale arbejde. Der er oftere skift af personer blandt de udsendte, og missionærernes opgaver er ofte ikke så entydige.”

”Omkring oprettelsen af den nu nedlagte missionskole i 1978 – og i årene efter – oplevede vi en missionsvækkelse. Vi udsendte i disse år mange evangeliserende missionærer, og det toppede med over 90 missionærer i begyndelsen af 1990'erne.”

”Nu er missionærerne i højere grad engageret i oplæring og bibelundervisning. Det er ikke nogen negativ udvikling, men det giver arbejdet en lidt anden profil. Vi er dog stadig på mange måder derude, hvor vi arbejder for at nå de mindst nåede. Det må fortsat være LM's højeste kald – at nå mennesker med budskabet om Jesus, så nye bliver frelst. Mister vi det, mister vi noget helt grundlæggende.”

Leif Rasmussen indrømmer, at han har været bange for,

I årene efter missionsskolens oprettelse, sendte LM mange evangeliserende missionærer ud. Her er det Anker Nielsen og Ole Pedersen, der er på evangelisations-tur i Mara, Tanzania. I dag er missionærerne i højere grad engageret i oplæring og bibelundervisning.

JENS OLE CHRISTENSEN – SOGNEPRÆST, GENERALSEKRETÆR I LM 2005-2015 //

LM OG DE OFFENTLIGE RUM

P1-JOURNALISTEN ANDERS LAUGESEN OMTALTE I ET FOREDRAG FOR EN DEL ÅR SIDEN LUTHERSK MISSION SOM EN "SELVBEROENDE" BEVÆGELSE.

Som jeg hører det – jeg overværede ikke foredraget, men fik det refereret – rummer det både en anerkendelse og en kritik. Eller i det mindste en advarsel.

Det er anerkendelsen af, at her er en bevægelse, der på mange måde hviler i sig selv og følger det spor, den er overbevist om at være kaldet til af Gud.

Det er også en anerkendelse af den relativt lille bevægelses bredde: Her kan mennesker leve fra vugge til grav, og LM rummer næsten alle sider af kristen virksomhed. LM har for eksempel ikke brug for at supplere sig med missionselskaber. International mission har vi selv inden døre. Kritikken består i, at LM kan isolere sig og få nok i sig selv. Den positive lidenskab for at holde snuden i sporet og satse på det, Gud har kaldet os til, kan fejludvikle sig, så vi hygger os i smug, mens verden brænder om vores vugge.

Måske er det også en advarsel om, at det selvberørende kan udvikle sig til det, man på nydansk kalder "selvfedme". Kirken og samfundets forfald omtales med en forargelse, der er tilsat et stænk tilfredshed med os selv: "Hør, hvor det stormer derude, her er der fredfyldt og tyst ..."

Nu skal en journalists udefra-blik jo ikke styre vores arbejdsform. Guds ord og spørgsmålet om, hvad der tjener evangeliet, bør være LM's pejlemærker.

Men Anders Laugesens ord fortjener en eftertanke.

Historisk

Der er ikke tvivl om, at LM langt på vej har levet efter de-

visen, at "den, der lever skjult, lever godt". Og derfor har bevægelsen – i stor udstrækning bevidst – holdt sig udenfor offentlighedens søgelys. Vores skiftende landsformænd har ikke brugt årsberetningerne til at kommentere stort og småt i kirke og kultur, og vi har ikke ret tit søgt medieopmærksomhed.

Man kan også bemærke, at selv om der var en relativt stor kommunikationsafdeling på sekretariatet, var al mandskabskraft indtil for få år siden øremærket kommunikation i egne medier. Indad. Og endnu i dag er det stadig kun en meget lille del, der bruges på bredere kommunikation.

Måske arvede vi noget af dette fra vores åndelige lærerfader C.O. Rosenius, der kun meget nødtigt gik ud i kirkelige og teologiske debatter. Han frygtede, at det ville skade den forkyndelse og sjælesorg, han var sat i verden for, hvis han blev offentligt kontroversiel. En frygt, som har berettigede træk, men som efter min overbevisning også har alvorlige bivirkninger. Ikke mindst i en moderne medievirkelighed.

Måske er noget af dette også et lavkirkeligt træk: Selv om de fleste af os – stadig – er "i folkekirken", er LM ikke "under kirken". Derfor er en fejludvikling i folkekirken ikke den helt store krise for en selvberørende bevægelse.

Det argument hørte jeg i det mindste undertiden i min tid som generalsekretær, når LM's rolle i den offentlige debat var til drøftelse. Og der er en pointe: Der skal noget andet end debatter til at forandre kirken og samfundet. Det kræver vækkelse og nyt liv. Altså det, som altid har været LM's fokus.

Alligevel må en bevægelse, der smykker sig med Martin Luthers navn, spørge, om der ikke er et barn, der er røget ud med badevandet: Det er jo vanskeligt at forestille sig en

at ansættelse af mange frimenighedspræster skulle tage ressourcer fra det internationale arbejde. Men han er med på, at det ikke kun handler om økonomi, men i høj grad også om at leve med og om forbøn. Han har selv været med til at åbne for frimenigheder, men ser nødtigt, at LM alene bliver et netværk af frimenigheder, for så kan det internationale komme i klemme. Men det kan også være en risiko for mere traditionelle LM-kredse, erkender han.

"Med færre missionærer bliver der også færre missionærbesøg rundt i landet. Men der er jo mange nye og gode muligheder med kommunikation via mail, skype og video, som kan bringe missionærerne og LM'erne herhjemme tættere på hinanden."

Påvirkning kan være positiv

Hvordan vurderer du den teologiske udvikling i LM?

"Der er altid risiko for udglidning. Vi kæmper imidlertid ikke for de anliggender, der er bestemt af traditionen, men for det, der bibelsk er hovedsagen. 'På Ordets grund til evangeliets fremme' må fortsat være grundtemaet for os. Sammen med det at nå længere ud."

"Men ja, vi er blevet påvirket af andre gennem øget samarbejde. Flere og flere har hentet afgørende fagteologiske impulser fra Dansk Bibel-Institut, Menighedsfakultetet – og universitetsteologien. Det har udvidet den teologiske horisont. Det er bestemt ikke kun negativt at blive påvirket. Efter min vurdering har vi ikke ændret os grundlæggende. Det er dog til enhver tid vigtigt at være opmærksom på risikoen for en salami-effekt, hvor der langsomt bliver skåret skiver af det, vi står for."

"LM skal gerne sammen med andre konstant være kritisk

i forhold til de ubibelske teologiske strømninger, for eksempel i folkekirken. Påvirkning kan medføre, at vi bliver mere tavse i markeringen af kritiske synspunkter."

Internt kan LM's kerneværdier også komme under pres, vurderer Leif Rasmussen. Det kan være omkring embedstænkningen, som kan blive for ensopret. LM bør holde fast i en bred vifte af nådegaver – både i teori og praksis, så tingene ikke bliver for koncentreret omkring prædikanter og frimenighedspræster. Det hører til LM's værdier at have en fri udfoldelse af nådegaverne.

"Når det handler om forkyndelsen har vi været meget centrale. Men der har nok manglet en bredde. Der har været emner, som ikke blev berørt så meget. Her er vi inde i en bedre udvikling. Men det luthersk-rosenianske må vi ikke tage for givet eller fortrænge til kælderlokalet. Det bør være en klar tone i forkyndelsen – selv om vi naturligvis må oversætte det ind i vores tid."

Rimelig linje og identitet

Er LM i god teologisk stand?

"Vi har ikke noget at være specielt stolte af. Men jeg synes, at udmeldingerne fra LM's ledelse er gode og klare. Vi ligger alle under for risikoen for verdsliggørelse, bibelkritisk teologi og andre impulser, som kan ødelægge os åndeligt. Dog tror jeg, at vi er bevidste om, hvor vejen går – eller i hvert fald prøver at være det."

"Grundlæggende, mener jeg, at LM har en rimelig god teologisk linje og identitet," siger tidligere generalsekretær Leif Rasmussen – som i øvrigt efter sin pensionering i 2005 bevidst har haft som mål, at han udadtil ikke ville "kløge sig på" nye LM-lederes beslutninger og handlinger.

evangelisk-luthersk kristenhed i dag, hvis der ikke på reformationstiden havde været en offentlig modsigelse af den falske lære. Og en lige så offentlig forkyndelse af evangeliets frihed. For øvrigt ikke bare til menigmand i kirkerne, men i høj grad til fyrsterne på slottene. Og det sidste ikke sjældent med en politisk brod.

Det er i det lys min overbevisning, at en aktiv tilstedeværelse i de offentlige rum er nødvendig for LM i dag. I virkeligheden både for vores egen skyld og for omgivelsernes. Af flere grunde.

Offentlighedsreligion

For det første er kristendommen en offentlighedsreligion. Den er ikke en mysteriereligion med hemmelige indvielser, og vi har ikke hemmelige teologiske synspunkter eller synspunkter, der alene er til internt brug.

Vi har et budskab, der skal prædikes fra tagene (Matt 10,27). Og der er intet i vores forkyndelse og undervisning, som ikke tåler offentlighedens lys.

Det er sandt, at alle temaer ikke har samme målgruppe. Nogle temaer er "discipelundervisning". Men det er et vigtigt træk i evangelierne, at selv discipelundervisningen er offentlig. Det var efter discipelundervisningen i Bjergprædikenen, at der står, at skarerne var slået af forundring over hans ord (Matt 7,28-29). Selv om målgruppen var disciplene, hørte folket også hans ord.

Hvis vi agerer, som om visse holdningsmæssige temaer kun må omtales i interne fora, er vi nødt til at se i øjnene, at vi praktiserer anderledes end Jesus og apostlene.

MAN KAN UNDERTIDEN MÆRKE EN ÆRGRELSE OVER, AT DELE AF VORES FORKYNDELSE OG INTERNE DRØFTELSE – FOR EKSEMPEL OM TJENESTEDELING, SEKSUALETIK ELLER GUDS ALMAGT OG DET ONDE – ER SLUPPET UD TIL EN STØRRE OFFENTLIGHED.

Jeg har hørt det argument, at bestemte temaer kun forstås af genfødte hjerner.

Det er muligvis rigtigt; men den indsigt bruges aldrig i Det nye Testamente til tavshed eller lukkethed. Hvis synspunkter ikke kan tåle at blive sagt offentligt, er de næppe værd at fastholde internt.

Forestillingen om, at man kan undervise og forkynde noget indad i en bevægelse, som ikke er for ører udenfor, har næppe nogensinde været god etik. Selv om det i lange perioder måske har været god tone i LM.

KUN DET, VI KAN FASTHOLDE TYDELIGT I DE OFFENTLIGE RUM, KAN VI PÅ DEN LÆNGERE BANE FASTHOLDE FOR OS SELV

I den moderne medieverden er det tilmed også blevet temmelig umuligt. Det viser al erfaring de seneste årtier.

Og det er ikke alene for andres skyld, dette skal gøres: For kun det, vi kan fastholde tydeligt i de offentlige rum, kan vi på den længere bane fastholde for os selv. Og kun synspunkter og lærepunkter og betoning i forkyndelsen, som forsamlingerne oplever, lederne fastholder frimodigt og offentligt, tror de, at vi virkelig mener. Det er ikke det, vi officielt siger og lærer, der gør indtryk på folk; men det, som de mærker, vi har lidenskab for.

Redelighed

Dette er i høj grad også et spørgsmål om den redelighed, Jesus kalder sine disciple til: "Vi har sagt nej til det skjulte og skændige og går ikke frem med snedighed og forfalsker heller ikke Guds ord, men bringer sandheden for dagen og anbefaler således os selv til ethvert menneskes samvittighed, for Guds øjne", skriver Paulus (2 Kor 4,2).

Hvis folk får en fornemmelse af, at vil holder noget skjult, skader vi både os selv og dem.

Flere sider

Denne synlighed har flere sider.

En ting er den teologiske kamp, som fylder meget i disse år. Den er nødvendig, fordi vi har et ansvar for den kristenhed, vi har omkring os. Det er et udtryk for en bevidsthed om, at LM er "et hjørne af Guds vingård" og ikke hele vingården.

Men det handler også om noget mere hverdagsagtigt. For historierne om LM og LM's arbejdsgræne må fortælles i fredstid og med fokus på vores positive anliggender: Mission, diakoni og menighedsopbygning. De historier må fortælles både lokalt og på landsplan. Det må gøres på en række medieplatforme, fordi medierne i dag er baggrundsstrålingen for det daglige liv. I et samfund, hvor mennesker levede i landsbyer, og alle kendte hinanden, var bevidsthed om medier måske en luksus.

Hvis folk får en fornemmelse af, at vi holder noget skjult, skader vi både os selv og dem. Vi er kaldet til at bringe sandheden for dagen – og derfor må vi også tale offentligt om både teologiske emner og LM's arbejde lokalt og internationalt.

I vores samfund er det nødvendigt, for at evangeliet kan forkyndes troværdigt. Medier brugt på en bevidst måde vil understøtte lokale forsamlinger, lokalt børnearbejde og samtaler om evangeliet i kantiner. For medierne er den fælles reference.

Sociale medier

Noget af dette kan ske på sociale medier – Facebook, Twitter mm. De har sin styrke, netop fordi de er sociale: Her kan vi komme i hurtig og direkte dialog med mennesker.

Men der er efter min opfattelse grund til at advare mod at flytte hele aktiviteten – eller bare det meste – til disse platforme. For alt tyder på, at de sociale medier i stor udstrækning bliver ekkorum, hvor vi primært taler med dem, vi i forvejen er enige med. Eller, når det kommer højt, fører debatter indenfor en ret snæver meningskorridor.

Det er ikke medier det hele

Nu kunne denne artikel lyde som om, det bare er et

spørgsmål om medier.

At LM er et hjørne af Guds vingård, betyder, at der stadig er flere ting, vi ikke kan gøre alene. Det har vi vidst længe i international mission – hvor vi altid har arbejdet i netværk med andre – men det bliver stadig tydeligere nationalt:

Derfor har LM gennem organer som "de 8" – senere Evangelisk-luthersk Samråd – og på andre platforme fra 1980'erne og frem arbejdet stadig tættere med beslægtede bevægelser. I en fælles rådslagning og kamp for den sunde tro.

Dette samarbejde har også handlet om at tage offensive initiativer for evangeliets forkyndelse og udviklingen af sunde kristne forsamlinger i vores land. Det har vist sig i tæt samarbejde om tværkulturelt arbejde, ungdoms- og børnearbejde, fælles sangbøger, fælles missionskonference, fælles forlag, katekismusprojekt, åndsfrihedsprojekt og meget mere.

Også på den måde træder LM i stadig højere grad i karakter som et hjørne af Guds vingård og ikke bare som en selvberørende bevægelse.

SØREN SKOVGAARD SØRENSEN – GENERALSEKRETÆR I LM //

LM OG DE ANDRE ...

KIRKENS ENHED OG FORSKELLIGHED

HVOR MANGE KRISTNE KIRKER ER DER I DANMARK? SVARET ER: ÉN! GUD HAR OVERORDNET SET KUN ÉN KRISTEN KIRKE PÅ JORDEN. OG SAMTIDIG ER DET OGSÅ SANDT, AT DER FINDES MANGE SLAGS KIRKER.

En præst har sagt: "Der er brug for alle slags kirker for at nå alle slags mennesker". Tanken bagved var, at det kun er evangeliet, der er for alle. Vi mennesker er derimod forskellige, og det er derfor naturligt med mange forskellige kirker, for at evangeliet kan nå til alle.

Og der er noget befriende ved det. Det betyder nemlig, at vi har lov til at tænke om LM som en brik i det store kirkebillede her i verden. Vi skal ikke kunne alt, hvad alle slags mennesker i verden har brug for, selvom vi gerne må stræbe efter det. Og dermed også sagt, at vi heller ikke selv skal kunne trives i alle slags kirker ud over jorden. Det skal evangeliet derimod.

Denne artikel er skrevet med det realistiske udgangspunkt, at LM ikke kan det hele. Det er ikke et nederlag, men derimod at tage de kulturelle, sproglige, menneskelige og teologiske forskelle alvorligt.

Stræb efter enhed

Kirkens enhed er Jesus meget optaget af i sin sidste bøn (Joh 17). Paulus fortsætter i samme spor og opfordrer de kristne til at bære over med hinanden i kærlighed og stræbe efter at holde fast ved Åndens enhed med fredens bånd (Ef 4).

Apostlen siger ikke, at vi skal bagatellisere eller undgå at tage lærespørgsmål op med hinanden eller forsømme læren for kærlighedens, enhedens og fredens skyld. I stedet siger han: "men sandheden tro i kærlighed skal vi i ét og alt vokse op til ham, som er hovedet, Kristus. Ud fra ham føjes hele legemet sammen og holdes sammen, idet hvert enkelt led hjælper til" (Ef 4,15f).

Paulus advarer mod partiskhed og opfordrer os til at gå sammen i en fælles sandhedssøgen. Ikke på en moderne "søg sandheden"-facon, men snarere ved at holde os til den sandhed, vi allerede ejer i evangeliet. I den forstand er det interessant, at sandhed hedder *aletheia* på græsk og betyder ikke-glemsel. Vi må altså tilbage til Bibelen og huske hinanden på sandhedens evangelium (Kol 1,5). Der er ikke noget andet "evangelium", end det vi møder i Bibelen. Kristus kan ikke deles (1 Kor 1,10ff). Derfor formaner Paulus os

til at enes, så der ikke kommer splittelser blandt os. Men denne enhed handler ikke om at være ens, men om at være ét med Gud selv.

I LM's internationale arbejde er dette forhold en hverdagsbeskæftigelse. Som ny missionær i Etiopien kom det virkelig bag på mig, hvor stort og bredt et samarbejde LM har med andre kirker på missionsmarken. Det var noget af det virkelig lærerige ved at være missionær, men også noget af det, der gav udfordringer. Forskelligheder var der nok af, og de var både åndelige og menneskelige. Nogle skyldtes kultur, andre forskellige sind og andre igen teologisk forskellighed. Men hvor respekten og autoriteten for Guds ord er fælles, der kan man finde et fælles ståsted midt i forskelligheden. Det er ikke nemt, men ikke mindst LM's indsats i Cambodja er et sundt eksempel på, at tværkirkeligt samarbejde kan fremme Guds kirke. Her samles man på Bibelens grund på tværs af kirkelige organisationer. Vi skal ikke være ens, men ét!

Menneskelig forskellighed

Der er en vigtig forskel på "at gøre ting rigtigt" og "at gøre de rigtige ting". Man kan øve sig nok så meget på at gøre det rigtigt, og alligevel kan alting gå galt. Det ved alle, som har stået med komplekse udfordringer. De gamle rigtige løsninger giver tryk i beslutningsprocessen, men vi kan være afhængige af nye vinkler for at kunne blive hjulpet videre, fordi konteksten er ændret siden sidst. Det gælder ikke mindst, hvis det drejer sig om mennesker.

Ofte drejer det sig om at kunne skønne i situationen. Er glasset halvfuldt eller halvtomt? Det skøn står og falder med betragterens sindelag og personlige profil. Og på det personlige plan vurderer vi forskelligt. Det præger også vores åndelige vurdering. Sådan er vi skabt. Vi har ikke mulighed for at låse sjælen fast, mens vi kun bruger ånden eller kroppen.

MENNESKET ER SAMMENSAT MED SJÆL, ÅND OG KROP, OG VI BRUGER ALLE TRE SAMTIDIG. DET KAN FÅ TO MENNESKER FRA SAMME KIRKELIGE BAGGRUND TIL AT SKØNNE FORSKELLIGT I EN SITUATION.

Både Luther og Rosenius sloges med et tungsind. Deres frigørende, evangeliske skrifter er præget af deres liv med Gud og deres møde med Guds lov og evangelium. LM er stærkt præget af begge to, og det gør noget ved os, når

JEG TROR FAKTISK IKKE, AT ROSENIUS I DAG VILLE ANBEFALE FOLKEKIRKEN, SOM HAN GJORDE DET FOR 150 ÅR SIDEN. MEN HAN VILLE SIKKERT STADIGVÆK ADVARE IMOD KIRKELIG ISOLATION

vi læser deres litteratur. Rosenius blev selv præget med et bredt kirkeligt udsyn af sin ven og tidlige arbejdsgiver George Scott, som var metodistpræst. Niels Ove Rasmussen (Vigilius) skriver om Scotts betydning for Rosenius, at det samarbejde "var med til at give Rosenius en stærkere forståelse og opflamme hans nidkærhed for ydre mission" og "medvirkede til at befri Rosenius fra konfessionalistisk indsnævret og selvglæde og i stedet give ham syn for og frimodighed til at praktisere sand, bibelsk økumenik."¹

Jeg synes, det er interessant, at Rosenius' tungsind ikke forhindrede ham i at hente inspiration fra andre kirkesamfund. Tværtimod tror jeg, at han havde en større bevidsthed om at lytte til andres bibelske studier og prøve dem på Guds ord. Hos andre kan det menneskelige sind måske være grunden til, at bekymringer og frygt kommer i forgrunden, så man holder sig tilbage med at arbejde for meget på tværs af de ydre kirkelige skel. Sådanne bekymringer kan have sin berettigelse, men de kan også lede ind i en ubibelsk, gold kritik og isolation. Det kan let føre til, at man tillægger den anden noget, som vedkommende ikke selv kan genkende.

LM har fra sin spæde start været omgivet af andre kirkesamfund. LM's stifter Christian Møller oplevede desværre på egen krop, at det nære venskab med hans mentor P. C. Trandberg blev til et bittert opgør, der førte dem hver sin vej. Hvordan kunne deres stærke samarbejde om evangeliets fremme blive så tydeligt afbrudt?

TRANDBERG HAVDE EN IMPULSIV HANDLEKRAFT OG ET FØLSOMT SIND. MØLLER BESKRIVES ANDERLEDES SOM MERE BARSK OG KONSEKVENT.

Senere skriver Møller mere forsonligt om Trandberg: "Som man sår, skal man høste. Havde vi bare behandlet Trandberg med mere kærlighed og forståelse, var det blevet bedre, selv om vi havde ret".²

Der var en teologisk forskellig betoning mellem de to store mænd. Men deres personlige forskellighed var også en del af årsagen til splittelsen. Trandberg var en enestående evangelist, der kunne inspirere og sætte ting i gang. Han blev brugt af Gud til at fremdrive en velsignet stor vækkelse på

Bornholm, der samlede adskillige tusinde til møderne. Men det var ikke tildelt ham den gave at lede en kirke i længden. Den gave havde Møller til gengæld fået med sin stærke konsekvenstænkning og ledelsesmæssige bevidsthed om, at han ikke kunne overleve i et kirkeligt ingenmandsland.

Her var Rosenius en hjælp for Møller, som anbefalede ham at vende tilbage til folkekirken for ikke at isolere sig. Det råd valgte Møller at følge, men uden nogen betingelse for, at LM's medlemmer skulle vælge et bestemt kirkeligt tilhørsforhold. Det var op til den enkeltes vurdering. Sådant har LM fra sin spæde start altid været modtagelig for at blive præget af andre, men med et individuelt valg fra græsrodderne. LM har samtidig fra sin fødsel været bevidst om, at der kan være en fare for indre splittelser. Jeg tror faktisk ikke, at Rosenius i dag ville anbefale folkekirken, som han gjorde det for 150 år siden. Men han ville sikkert stadigvæk advare imod kirkelig isolation. Kristi kirke er global og har aldrig nok i sig selv, men brug for hinanden, sådan som Paulus siger det ovenfor i Efeserbrevet kapitel 4.

Lige børn leger bedst

Vi har i mange år været fælles med en række andre lutherske, kirkelige organisationer. Vores gamle venskab med Indre Mission og Evangelisk Luthersk Mission er kun blevet styrket i de seneste årtier. Herudover har Kristeligt Forbund for Studerende, Dansk Bibel-Institut og Menighedsfakultetet ofte siddet med rundt om bordet ved de fælles kirkelige drøftelser. Med tiden er der kommet nye spillere på banen som f.eks. Evangelisk Luthersk Netværk, som også udgør en væsentlig rolle i fremtidens kirkebillede. Disse syv kirkelige organisationer mødes et par gange om året og kalder sig selv: "Samtaleforum for Mission og Kirke" (SMK).

Sådan har vi i årenes løb lært hinandens særpræg at kende. Det har styrket vores fællesskab, og det fælles fodslag er bl.a. mundet ud i fælles udtalelser, sammenlægning af forlagsvirksomhed og sidst, men ikke mindst sangbogen Sange og Salmer (2013). Vi bygger på det fælles ståsted, at det er Bibelen, som er vores autoritet og rettesnor.

Der er også kommet vind i andre kirkelige sejl. Nyt Liv og Dansk Oase er på hver sin måde blevet mere synlige i

I 2017 var generalsekretær Søren Skovgaard Sørensen og LMBU landsleder Lars Larsen sammen med ledere for de øvrige nordiske missionselskaber i Nordisk Indremissionsk Råd (NIR).

det dansk-lutherske kirkeliv de sidste 25 år. Man kan måske sige, at de lægger sig på hver sin side af LM på den kirkelige højrefløj. Og det er spøjst, som man nogle gange har brug for at sætte ekstra ord på de søskende, som ligger tæt på sit eget ståsted. Der er i hvert fald mange meninger i LM om netop disse to.

Jeg mener, at de begge har deres legitime berettigelse i det danske kirkeliv. Og her burde jeg give en respektfuld og objektiv beskrivelse af dem begge. Men pladsen tillader blot at bruge dem som to forskellige lutherske eksempler på tværkirkelighed. Dansk Oase er meget åben i deres tværkirkelighed, og de inviterer gerne forkyndere med stor økumenisk bredde til sin SommerOase. Nyt Liv er mere snæver i sin retning, når de på deres hjemmeside kan give udtryk for, at tværkirkelighed er et skøgevesen³. Jeg kan godt forstå Nyt Livs bekymring over for den meget åbne tværkirkelighed, som Dansk Oase udviser. Men jeg er ikke enig, når de kalder det tværkirkelige arbejde for "en skøgekirkelighed"³, og det er der sikkert også flere meninger om internt i Nyt Liv.

Men hovedbudskabet for mig er, at trods min uenighed om tværkirkelighed i Dansk Oase og Nyt Liv så betyder det ikke, at jeg ikke kan glæde mig over andre ting, som både Dansk Oase og Nyt Liv kommer frem med. Ja, måske vil jeg endda kunne sige, at jeg har lidt af dem begge i min personlighed. Nyt Livs gedigne og bibelstærke forkyndelse sætter jeg meget højt. Deres fokus på kald til omvendelse har jeg også brug for. Dansk Oases udadrettede og evangeliserende

menighedsliv lader jeg mig gerne præge af, selvom jeg også her har nogle spørgsmål til deres ledelsesfilosofi, men det har de jo også internt forskellige meninger om. Jeg glæder mig over, at de begge giver et tydeligt bibelsk signal, når det handler om kønsneutrale ægteskaber. Her står vi i en fælles kirkekamp og må holde hinanden fast på, at Guds ordning med ægteskabet er for mand og kvinde. Ligesom vi har brug for gensidig hjælp og råd til at elske og lytte til den, som kæmper med homoseksuelle følelser. Det har vi i LM ikke været gode nok til, men kan lære af andre.

Jeg mener, at LM's syn på tværkirkelighed står midt i mellem, sådan som LM's vejledning fra 2011 giver udtryk for⁴. Vi skal passe på med ikke at glemme Bibelens advarsel imod vranglære, men også undgå at sætte andre i en fordomsfuld bås, bare fordi vi selv har brug for at sætte vores egne grænser. Den lektie er vist ikke nem for nogen af os. LM vil gerne kunne lade sig inspirere af andre kirkesamfund, der sætter sin lid til Bibelen, uden at vi nødvendigvis behøver at invitere dem til et forkyndelsesfællesskab. LM indeholder mange forskellige meninger om dette emne, og derfor må vi være varsomme i vores udtalelser.

I det internationale missionsarbejde er fællesskabet med vores nordiske søsterorganisationer også blevet styrket. I disse år drøfter generalsekretærene, hvordan vi kan hjælpe til fælles mission ved at inddrage vores lutherske partnerkirker i tredje verdenslandene. De store lutherske kirker i f.eks. Tanzania og Etiopien har noget vigtigt at dele med os

i vesten. Vi har et fælles ansvar for Guds globale kirke, så det ikke kun er de rige kirker, der sætter agendaen. Jeg tror på, at kirken i syd kan hjælpe os til en åndelig vækkelse i de sidste tider på Jorden. Vi har brug for deres åndelige styrke og broderskab.

Personlig overvindelse til tværkirkelig samarbejde

I 1999 blev jeg inviteret med til en tværkirkelig missionskonference i Holland af landsungdomssekretær Hakon Christensen. Konferencen var både Kristuscentreret og havde en stærk appel til mission og fik stor betydning for mig.

Gud udfordrede mit hjemmestrikkede "lutherske" synspunkt på tværkirkelighed. Da jeg kom hjem, tog jeg en snak med daværende rektor på DBI, Niels Ove Vigilius. Han fortalte mig om sine egne erfaringer med tværkirkelighed. Han var kritisk, men også lydhør overfor gode teologer fra andre kirkesamfund, som f.eks. Martin Lloyd-Jones og D.A. Carson, selvom de ikke var enige om alt. For Niels Ove Vigilius var det vigtigt at skelne mellem det sunde og det usunde i tværkirkelighed. Og her fik bibeltroskaben en afgørende betydning. Dette er vigtigt for LM at holde fast ved, når vi henter inspiration fra andre.

VORES KONTAKT MED ANDRE KIRKESAMFUND KAN MEDFØRE EN RISIKO FOR INDSIVNING AF USUND TEOLOGI. MEN USUND TEOLOGI KAN ALTSÅ OGSÅ KOMME INDEFRA.

Bibelen advarer stærkt mod vranglæren, og den kommer som oftest inde fra kirken selv. Det skal vi ikke glemme, men tage alvorligt. Vi skal huske, at der er forskel på, om man skal lave lokal menighed sammen, eller om man deltager i en fælles konference. Det første kræver en høj grad af enighed om mange ting, mens det sidste ikke gør det. Ofte handler det om forskellig betoning, og hvor det kun handler om det, så spiller vi så at sige på samme bane som brødre og søstre i Herren.

Under alle forhold er det altid vigtigt at kende sit eget ståsted. Først ved det kendskab kan vi arbejde i grænseområdet. Vores bevidsthed om det luthersk-rosenianske ståsted åbner for, at vi har en masse at give ind i det større kirkelige fællesskab. Men det var også først i mødet med de andre, at jeg fik afsløret mange af mine fordomme over for andre kristne, som Gud lag for lag måtte pille af mig. Siden har jeg mange gange glædet mig over den stærke Jesus-fokuserede næstekærlighed hos bl.a. de frikirkelige kristne, som jeg har mødt på min vej. Og som jeg ofte kan føle mig åndeligt nærmere end de mere liberale lutherske kristne, som vi deler bekendelsesgrundlag med.

De gamle bornholmske stridigheder missionsforeningerne imellem har sat sine spor i mig. Og de stridigheder husker jeg ikke som åndeligt sunde – tværtimod. Ingen kirke skal have nok i sig selv.

Ligesom Christian Møller heller ikke bandt medlemskab af LM op på et medlemskab af en specifik kirke, så vil jeg heller ikke binde nogen. Jeg vil tværtimod advare imod det, som Trandberg krævede ved optagelse i sin nystiftede

frimenighed. Her skulle man "anerkende Trandberg som et "troende Guds barn" samt tage afstand fra Møller og hans parti."⁵ Trandberg gjorde mange gode ting, men denne stolthed vil jeg gerne advare imod. Se til, at du ikke selv falder, du som er stolt og tror mere om dig selv, end om andre (Gal 6,1-5). Vi kan have meget at lære af andre, også selvom vi ikke er enige om alt. Det væsentlige for mig er, at jeg har brødre og søstre i Herren, som vil kæmpe for Guds kirke "på Ordets grund"!

Interview med Hakon Christensen

Det var Hakon Christensens invitation til konferencen i Holland, der indledte min rejse mod en større forståelse af værdien af et bredt kirkeligt fællesskab. Hakons egen rejse er noget, vi i LM kan lære noget af. Som formand for Ordet & Israel og gennem mange års ansættelse i LM har han rejst til en del konferencer og studieture i USA.

Rejsen begyndte dog allerede, da han som stor dreng deltog ved alliancebedemøderne. Her fornemmede han et fællesskab og en åndelig enhed med nogle lokale mennesker, som han ikke mødte til hverdag i missionshuset. Han fortæller, at han husker, hvordan nogle af de gamle fra Indre Mission bad. Deres bøn afslørede en stærk fortrolighed med ham, de bad til, og det ville han gerne lytte til og smittes af. Her fik han en fornemmelse af at høre til i en større sammenhæng.

Hakon, jeg husker, at du var en af dem, der gav mig frihed til at tage med til den tværkirkelige ungdomskonference i Holland i 1999. Hvad husker du fra dengang?

"Vi var ca. 7.000 deltagere fra det meste af verden. Her så jeg i et glimt mig selv som en del af den store hvide flok fra Johannes' Åbenbaring kapitel 7 'af alle folkeslag stammer, folk og tungemål', der står 'foran tronen og Lammet'. Nu står der ikke 'af alle folkeslag stammer, folk, tungemål, missionsforeninger og kirkesamfund', men det var den oplevelse, jeg havde. Jeg taler ikke for, at vi skal lukke øjnene for, at der findes både decideret vranglære og væsentlige læreremæssige forskelle i kirken her på jorden. Men jeg husker, at det gjorde indtryk på mig at se mig som en del af 'den store hvide flok' på tværs af både kulturelle, sproglige og konfessionelle grænser".

Kan du nævne et positivt teologisk anliggende, vi kan lære fra reformert/pentekostal hold?

"Ofte er de meget bedre, end jeg selv er, til at forkynde livsnært, hverdagsnært og konkret. Det beundrer jeg meget, og jeg øver mig på at gå i den retning. Hvis jeg skal nævne et enkelt teologisk anliggende, som jeg har lært igennem mit møde med kristne brødre og søstre uden for luthersk sammenhæng, så er det tydeligheden om Guds suveræne majestæt og ære.

Da Virksund Kursuscenter fejrede 40 års jubilæum, var temaet for årets bibelcamping formuleret med ordene: Til Guds ære. Jeg var blevet bedt om at prædike ved 3-4 møder over dette emne, og bagefter kom LM's tidligere landsfor-

VORES BEVIDSTHED OM DET LUTHERSK-ROSENIANSKE STÅSTED ÅBNER FOR, AT VI HAR EN MASSE AT GIVE IND I DET STØRRE KIRKELIGE FÆLLESSKAB

mand Jens Schmidt hen og sagde til mig: 'Det, du har sagt i disse timer, har du ikke lært i LM'. Det kunne jeg bekræfte. Det er mødet med mennesker og bøger fra den mere reformerte tradition (bredt forstået), som har lært mig dette."

Hvordan er dette forskelligt fra det LM, du er vokset op i?

"I den LM-tradition, jeg er vokset op i, har det været god latin at sige, at vi er her for at forkynde evangeliet, så mennesker kan blive frelst. Punktum. Måske er det lidt karikeret, men det kan give det indtryk, at Gud havde brug for en ambulancetjeneste, der kunne bringe fortabte syndere til Jesus, og så kaldte han LM frem på det kirkelige landkort. LM's efternavn 'til evangeliets fremme' virkeliggøres så at sige igennem et fokus på fortabte mennesker og deres mulige frelse. Det er derfor, vi er her.

For mig har det været en befrielse at få denne selvforståelse suppleret – og jeg siger meget bevidst "suppleret" – med den reformerte tradition, hvor kirkens identitet i højere grad er knyttet op på Guds suverænitæt og ære. For mig er Fadervor blevet en lille nøgle til min egen selvforståelse både som menneske i al almindelighed og med tanke på mine opgaver i Guds rige. Jesus lærte os at bede: 'Helliget blive dit navn, komme dit rige, ske din vilje'. Jeg tror, det er det, det handler om. Når dette sker, da er en missionsforening 'til evangeliets fremme', tænker jeg. Fokus bliver så på Gud. Det er derfor vi er her."

Men skygger det ikke for forsoningen og retfærdiggørelsen i Jesus Kristus som det helt centrale?

"Nej, det mener jeg ikke. Guds ære og korset hører sammen. Uden korsets budskab kender vi ikke Gud. Men når det evangelium fremmes her i verden, så er det jo netop, at bibelord som 2 Kor 4,15 får ben at gå på: 'Alting sker for jeres skyld, for at nåden kan nå til flere og flere og dermed forøge taksigelsen til Guds ære.' Guds navn bliver helliget, Guds rige kommer, og Guds vilje sker!"

LM's kald og vej fremad

Det er LM's kerneværdi, at vi ønsker tydelig mission, og at vi vil værne om det frie evangelium, som vi finder i Bibelens

klare lys. Det ligger i vores navn! "Luthersk Mission – til evangeliets fremme". Det vil sige, at vi vil have fokus på den mission, hvor det er det, Kristus har gjort for os, som er vigtigst. "Vi vil undgå at give menneskelige tanker forkørselsret fremfor Guds ord"⁶. Derfor er det også naturligt, at når vi lytter til og lader os inspirere af andre kirker, er det kirker, som vil værne om Bibelens troværdighed.

I LM brænder vi for at nå ud til nye folkeslag med evangeliet. Og det er urealistisk at tro, at vi kan magte den opgave alene. Evangeliet må slippes fri og ikke være bundet til menneskelige ydre tilhørsforhold. Derfor rækkes evangeliet også ud til mennesker gennem den kirkelige forskellighed. Sådan opererer vi i international mission, og sådan tror jeg også, vi tjener kirkens herre bedst i national mission herhjemme.

LM har sat sine kerneværdier ind i en referenceramme, hvor der skal være plads til frihed til forskellige menighedsformer, også internt i LM. Lad os give hinanden lov til at være undervejs i hver sin erkendelse og kristenliv – i en fælles prægning af Guds ord til at kæmpe den gode strid.

"I din kirke, giv os liv og vækst ...

Rejs din kirke op i enighed,
Så den viser Jesu kærlighed."

(SoS 258, Keith Getty og Stuart Townend)

1 N.O.Rasmussen: "C.O.Rosenius: Guds udvalgte redskab", 1979 s. 38

2 S. Roswall: "Forkyndelsens særpræg i LM", 1980 s. 12

3 nytliv.dk/resource/kirkens-nej-til-det-tvaerkirkelige

4 dml.dk/sites/default/files/files/Om_os/vejledning_om_kirkeligt_samarbejde-2011.pdf

5 S. Roswall: "En banebryder", 1985 s. 69

6 Kerneværdifolderen 2012 – dml.dk/om-os/download/kernevaerdier

SÅ MIT HUS KAN BLIVE FYLDT

TELTET VAR STOPFYLDT, OG MØDELEDEREN MÅTTE BEDE DE FREMMØDTE OM AT SÆTTE SIG TÆTTERE SAMMEN, SÅ DER OGSÅ KUNNE BLIVE PLADS TIL DE SIDSTE. JEG SAD OG TÆNKTE VED MIG SELV: "ER DETTE IKKE DET, ENHVER FORKYNDER DRØMMER OM. OG SÅ ER DET IKKE ENGANG EN DRØM. JEG SIDDER HER I ET STOPFULDT TELT AF FORVENTNINGSFULDE UNGE – SAMMEN MED FREMTIDENS FOLK."

Det var søndag den 23. juli 2017 på Virksund bibelcampings Ung Uge. Den formiddag var mit emne: Jesus som prædikant. Da Jesus havde kaldet de første disciple til at forlade deres garn og følge ham, gik han rundt omkring i hele Galilæa og prædikede evangeliet om Riget og helbredte folk, der sloges med sygdom og lidelse (Matt 4). Det gjorde han for at få så mange som muligt med og vise os vores kald i verden.

Jesus ønsker, at hans hus skal blive fyldt. Det har han gjort klart i lignelsen om det store festmåltid (Luk 14), hvor han giver udtryk for, at han ikke ønsker at sidde alene til festen. "Gå ud på vejene og langs gærderne og nød dem til at komme, så mit hus kan blive fyldt". Jesus har vist os vejen, han har selv gået den for os, og han ønsker, at vi skal følge ham! Jesus omtaler endda sig selv som vejen frem.

Derfor er det også naturligt for mig at fokusere på ham og hans fremtidshåb, når jeg skal se på LM i årtierne frem. Jeg kan ikke andet.

MIT ØNSKE ER, AT LM MÅ VÆRE EN DEL AF GUDS KIRKE, SOM FYLDER HANS HUS OP.

Jesus vil være en del af vores liv, og han begyndte selv sin virksomhed på jorden som prædikant, fordi det var vigtigt

for ham, at folk fik at vide, at han kom med frelse for de fortabte. Af samme grund har forkyndelsen altid været en central del af LM.

En bevidsthed om nådegaver og former

Vi har ikke altid været så bevidste omkring liturgi og nådegavernes mangfoldighed. Men LM har altid værnet om det almindelige præstedømme, mens nådegavernes funktion i al sin mangfoldighed først er blevet mere synliggjort i de sidste årtier. Og vi har vel stadigvæk mere at lære om nådegaver.

Det glæder mig, at flere og flere bliver delagtiggjort ved vores møder og gudstjenester. Mødeledelsen er blevet en vigtig del af vores samlinger, så sang, musik og øvrige aktiviteter udgør en helhed, der støtter op om forkyndelsen. En god og velforberedt mødeledelse gør noget ved helheden og får både gæster og de hjemmевante til at føle sig godt tilpas. Mødeledelsen fra mænd og kvinder i vores missionshuse gør værtsrollen tydelig, og den skal gøre forkyndelsen af Jesus central.

Det kommer også til udtryk i vidnesbyrdet. Det har en vigtig plads ved vores møder, så mangfoldigheden kan blive endnu mere synlig og til fælles gavn for alle. Det glæder mig at se både kvinder og mænd, som vover at åbne op for noget af det sårbare i livet. Vores sårbarhed er en styrke. For i sårbarheden viser Gud sig så tydeligt. Det er i vores fattigdom, at Gud bliver rig for os. Det er i vores afhængighed af Jesus, at vores mission virker til Guds ære. Jesus giver os et fornyet mod til at møde fremtiden. For det er ikke vores egne traditionsrige måder, vi gør tingene på, der samler os.

Det er den treenige Gud, vi samles om, og han har ikke givet os en speciel mødeform eller tradition, som vi skal holde fast ved. Han har givet os sig selv, for at vi kan have fæl-

Teltet var fyldt, da der var Ung Uge på Virksund Bibelcamping i sommeren 2017.

lesskab og tjene ham på mangfoldige måder. Gud er først og fremmest en person, som ønsker relation med os, ligesom han i sin treenighed er en relation. Vi skal ikke vurdere Gud, som et sæt regler, men tillidsfuldt modtage ham personligt, som Faderen, Sønnen og Helligånden.

LM i et vadested

I dag befinder LM sig i et vadested, ikke i en stilstand, men i bevægelse, hvor man er undervejs, træder vande og tænker tanker. Personer på et vadested er i forandring, fordi de præges af deres omgivelser. Nogle med frimodighed og fremtidslyst. Andre mere utrygge på, hvad som venter forude.

Patriarken Jakob befandt sig også ved et vadested. Her sendte han nogle i forvejen, mens han selv blev tilbage og fik sit møde med Gud. Ved det møde fik Jakob tre ting: Et nyt navn, en velsignelse og et slag på hofteskålen, så han blev mærket for livet.

Jeg er ikke i tvivl om, at LM har brug for et nyt møde med Gud. Vi kan ikke leve de næste årtier på det, generationerne før os har fået. Vi må selv – hver især – ind foran Guds ansigt. For det er hos ham, livets kilde er. Det er i hans lys, vi afsløres som urene. Det er i mødet med Guds treenige hellighed, at vi mærkes for livet. Et mærke, der gør ondt, men som også efterlader os med Guds velsignede nåde og fred.

LM har ikke brug for et nyt navn. Det havde Jakob, men LM har en mission i sit navn, som vi skal holde fast i: Luthersk Mission – til evangeliets fremme! De sidste tre ord i vores missionsforenings navn bruger vi ikke så tit. Men de er alligevel med os i vores DNA. LM er til for at fremme evangeliet. Det ligger der noget grænsebrydende i. Her er vi blot en lille del af noget større. LM er en lille part af Guds globale kirke. Et fællesskab, som ønsker at være Guds resurser i et åbent grænseområde – både i Danmark og i udlandet. Et fællesskab fyldt med håb om og muligheder for at få kontakt med mennesker, som bor omkring os.

Åndelig fornyelse

Det er synligt for enhver, at LM i disse år bliver brugt som et åndeligt resurser for nutidens uroramte mennesker. Om jeg besøger Spjald i Vestjylland, Haderslev i Sønderjylland eller Mørkøv på Vestsjælland, så er fremmødet en farverig broget flok af gammeldanskere og nydanskere. Jeg kunne nævne mange flere kredse og frimenigheder, hvor det er tilfældet. Og jeg er slet ikke i tvivl om, at vi i de kommende årtier vil få sat flere farver på både prædikantlisten og missionsplakaten!

Dette er Guds værk midt i blandt os, og det udfordrer os til at være menighed på en ny måde. Nydanskerne har behov for en større social opbakning. En "disruption" – en åndelig fornyelse og forstyrrelse, som går hånd i hånd. Nuvel, der

Ikonet af Andrej Rublev minder mig om traditionens betydning for den fornyelse, vi har brug for.

har ikke været nogen missionsvækkelse uden uro og kamp. Og jeg tror heller ikke, at LM kommer til at gå udenom Guds "slag på hofteskålen". Vi står foran en fremtid, der også kommer med smerte og vanskelige beslutninger, som alle ikke kan se sig selv som en del af. Og sådan er det nok allerede i dag.

DET HAR IKKE VÆRET LIGE NEMT FOR ALLE AT SE DE MANGE FORANDRINGER, DER ER SKET I LM I LØBET AF DE SIDSTE 25 ÅR. DET HAR KOSTET BÅDE SVED OG TÅRER.

Og samtalen har nogle gange været svækket eller udfordret pga. forandringerne.

Et eksempel, som mange har fortalt mig om, er smerten ved adskillelsen mellem den eksisterende kreds og den nyoprettede frimenighed. Når jeg taler med mange af dem, der blev i det eksisterende, har flere givet udtryk for, at det kom meget pludseligt for dem, mens jeg fra den anden part kan høre en undren over, at det skulle være gået for hurtigt. "Vi har talt om dette med at danne frimenigheder i over

20 år, så hvordan kan man sige, at det skete for hurtigt?". Spørgsmålet, der er dukket op i mig flere gange, har været: "Med hvem talte man om det for over 20 år siden?" Mon det var med dem, der var mest enige i at gå den samme vej, eller fik man også talt med dem, som ikke var så positive over den udvikling? Uanset de mange følelser dengang og i dag, så har vi i skrivende stund 22 frimenigheder og stadigvæk mange kredse. Vejen fremad, tror jeg, er dels bevidstheden om, at samtalen fremmer forståelsen. Vi skal huske at tale med hinanden – også dem vi er uenige med! Og dels et fokus på det, der samler os, og ikke det der adskiller os i formen. Det er ikke formen, men Ånden der skal fylde Guds hus! Det er ikke reglerne, men Gud vi samles om.

Tradition – Treenighed – Trosbekendelse

Vi har brug for en åndelig fornyelse. Og den kommer af et personligt møde med Jesus. Det er i mødet med Gud selv, at vi bliver åndeligt fornyet.

Der er et ikon med et billede af den treenige Gud, som min mor viste mig som barn. I mit barndomshjem havde tros-

bekendelsen en vigtig plads. Min mor tog ofte udgangspunkt i trosbekendelsen, fordi hun altid kunne finde trøst og svar i den. Her fik hun svar på livets ophav, menneskets frelse og kirkens fremtid, sagde hun. Jeg husker ikonet som meget enkelt, og det blev netop denne enkelhed, som omkransede min børnelærdom på et ydmygt og lille husmandssted. Her var der altid plads til gæster, for det havde den treenige Guds indre fællesskab lært mine forældre at værne om.

Ikonet er malet af Andrej Rublev omkring år 1400 og mit eksemplar er ikke større end en smartphone. Det har ikke kostet særlig meget, men det har alligevel en stor værdi for mig. For det minder mig om mine forældres tro og deres forældres tro. Det minder mig om traditionens betydning for den fornyelse, vi har brug for. For når vi søger åndelig vækkelse og fornyelse i LM, så er det ikke ligegyldigt, hvor den kommer fra. Den skal komme fra Guds Ånd. Her har Guds ord den største betydning og autoritet.

Ikonet viser tre mænd, som sidder rundt omkring et bord. Rublev har en dobbelt skildring i ikonet. Han tænker på de tre mænd, der kom for at besøge Abraham og Sara, som vi hører om i 1 Mos 18. De kom for at forkynde, at Sara, som hundredårig skulle føde en søn, som skulle blive arving til Guds løfter. Og samtidig tænkte han på den treenige Guds fællesskab med kærlighedens kalk som deres centrum. Ikonet inviterer os til at se ind i treenighedens mange facetter. Ikonet har et omvendt perspektiv, som i øvrigt findes i mange andre ikoner. Linjerne i billedet går ligesom den gale vej. Det ses bl.a. ved, at de forreste fødder er mindre end de bagerste.

Dette omvendte perspektiv fremhæver det væsentlige, nemlig at linjerne løber sammen et sted foran ikonet. Det, som er inde i ikonet, bliver større end det, som er udenfor. Det er som om, billedet åbner sig indover og trækker betragteren med ind i det grænseløse rum.

"Vi er i verden, men ikke af verden. Den anderledeshed skal LM ikke skamme sig over," skriver generalsekretær Søren Skovgaard Sørensen.

For mig er det blevet til et glimt ind i Guds rige, ind i det hellige hjerte, som Gud mest tydeligt viser os gennem sin søns død på korset. Det er i det møde med Guds væsen, at jeg bliver mindre, og at han skal blive større. Da bliver det ikke de ydre former, som skal have fokus, men Gud, som skal have mit fokus. Og her må vi i verdens evige jagt på forandring ikke glemme den tradition, som viser os tilbage til treenigheden og trosbekendelsen.

Helligåndens finger i Guds mission

Helligåndens finger er ekstraordinært lang på ikonet. Det minder mig om, at det er ham, der fortolker Guds kærlighed for mig. Jeg er afhængig af, at jeg ikke læser Bibelen på egen hånd, sådan som også apostlen Peter advarer mig imod (2 Pet 1,21).

Det er dette guddommelige fællesskab i Guds væsen, som LM's missionærer har taget udgangspunkt i: at afsløre Guds kærlighed for mennesker og dermed byde velkommen til at sidde til bords med den treenige Gud, så Guds hus kan blive fyldt af alle folk. Nadveren er derfor et meget stærkt element i det kristne fællesskab. Vi har i LM haft glæde af at få nadveren tættere på i vores forsamlinger. Helligåndens finger hjælper os ved nadverens bord til at tro på Jesu tilstedeværelse. Dette måltid prædiker Kristus for os som korsfæstet. En død for mig, som umuliggør en afvisning af den fremmede, fordi Gud ved sin søns korsdød afslører en kærlighed, der gælder alle.

Sådan hænger Jesu død på korset sammen med Guds mission til verden. Der er ikke mere, der skal tilføjes hans værk. Det er fuldbragt. Nu handler det blot om at modtage som et barn. Gennem dåb, nadver og forkyndelse kan vi delagtiggøres i Guds fællesskab og få del i hans evige rige. Det er det, vi er kaldet til som en lille del af Guds globale kirke.

JEG TROR, VI ER PÅ VEJ IND I EN TID,
HVOR VI IKKE SKAL GLEMME DET GODE
VED, AT VI HAR EN DØRTÆRSKEL

Altså at sørge for at have en dør til at gå ud af og til at byde andre velkommen i. Og sådan er vi som missionsforening i en dobbelt bevægelse.

Vi har talt meget om at gøre dørtærsklen så lav som muligt. Men jeg tror, vi er på vej ind i en tid, hvor vi ikke skal glemme det gode ved, at vi har en dørtærskel. Vi skal fortsat arbejde med at være i øjenhøjde med vores næste, men uden at fjerne evangeliets dårskab. For Guds ord om korset er og bliver en dårskab for verden. Og den dårskab skal vi stå ved. Det er Kristus som korsfæstet, der skal være vores kendetegn. Uden at vi glemmer de to andre i treenigheden. Vi har også brug for at tale om skabelsens betydning, at det ikke er ligegyldigt, hvilket køn Gud har skabt os med. Dette emne er blandt de mest aktuelle i disse år. Ligesom vi også har brug for at tale om Helligåndens gerning, så Jesus kan blive kendt af andre.

Poul Otto Brunstad skriver i *Seierens melankoni – et kulturanalytisk essay* om grænsen som et vækstområde. Grænsen er på samme tid det sted, hvor noget mødes og adskilles. Grænsen skiller os fra det fremmede, men samtidig er det netop lige ved grænsen, at vi er så tæt på det fremmede som muligt. Det er med andre ord ved dørtærsklen, vi står i en relation med den anden side. Vi har brug for grænser, så det hele ikke bliver formløst og går i opløsning, men det er også i mødet med andre, at Gud åbner vores horisont. Vi er i verden, men ikke af verden. Den anderledeshed skal LM ikke skamme sig over.

LM SKAL MED ANDRE ORD VÆRE PÅ VAGT FOR IKKE AT LADE DEN MENNESKELIGE UTRYGHED BESTEMME FOR MEGET. VI SKAL TURDE STÅ FAST PÅ DET, SOM BIBELEN KLART UDTALER SIG OM.

Sådan er grænsen til det nye både håbet og mulighedens fødested, og samtidig en fristelse til at blive for åben for alt

det nye, der glimrer. Og som bekendt er det ikke alt, der glimrer, der er af guld. Her må vi hjælpe hinanden til at give rum for forskellighed og en tydelig forkyndelse af bibelsk kristendom.

Fremtidens evighed

Det har været LM's styrke i 150 år, at vi er en græsrodsbevægelse. Det gør os forandringsparate. Og det indebærer, at vi med frimodighed lader de unge søge Guds Ånd, så han kan vise dem hvilke nådegaver, vi har brug for at få styrket. Det skal vi opmuntre dem til, så de tør fokusere mere på, hvad Guds pegefinger vil vise dem end på at "gøre det rigtige". Her skal vi give hinanden plads, en høj fejlkvote og meget forbøn.

Jesus vandt over død og Djævel for at lade noget nyt blive til. Ved troen på Jesus skal vi turde at lade det nye vokse frem, så hans hus kan blive fyldt.

Det hus, som Jesus ønsker skal blive fyldt, er ikke først og fremmest et jordisk hus. Vores jordiske huse er blot telte, som skal minde os om, at vi kun er undervejs. Som Søren Kierkegaard har sagt det: "Jorden er skøn nok som bedested for den, der venter en evighed, men ikke skøn nok til derover at glemme, at man dog kun er undervejs."¹

Det er, hvad de bibelske skrifter vil lære os: At vi kun er undervejs i det store perspektiv. Jorden er en del af Guds velskabte univers, men den er kun en del af det. Glemmer vi det, mister vi det evige håb om en fremtid sammen med Gud i hans himmelske rige. Så lad os holde fast i ham, der vidner om dette og siger: "Ja, jeg kommer snart." Amen, kom, Herre Jesus! (Åb 22,20)

¹ "Fire Opbyggelige Taler", s. 146

ALLE TIDERS MISSION!

Luthersk Mission gennem 150 år

© Luthersk Mission 2018

Udgivet af
Luthersk Mission
Industrivænget 40
3400 Hillerød
www.dlm.dk
dlm@dlm.dk

Redaktion: Peder Toft (ansv.), Hakon Christensen og Leif Bach Kofoed
Grafisk tilrettelæggelse: Amalie Puggaard Poulsen
Papir: Silk 150/250 g
Trykt hos Jørn Thomsen Elbo

Foto:

Forside: Laura Stokholm, Leif Sonne-Mortensen
Side 2: Anette Vilstrup Roien
Side 11: Kaja Lauterbach
Side 30, 35: Henrik Borch Jacobsen
Side 37: Thomas Krüger, Clausen
Side 46: Claus Kristensen
Side 48: Anders Mortensen
Side 50: Kaja Lauterbach
Side 51: Annelise Fredensborg
Side 52: Else Wiwe
Side 55, 56: LMH
Side 60: Rasmus B. Houler
Side 62: Kaja Lauterbach
Side 65: Arken
Side 66: Cafe Kilden
Side 67: Kaja Lauterbach
Side 68, 70: Leif Sonne-Mortensen
Side 77: Privatfoto
Side 78: Norea
Side 81: Ole Munch
Side 82: Christian Roar Pedersen
Side 87: Leif Sonne-Mortensen
Side 90: Ole Munch
Side 93: Simon Larsen
Side 99: iStockPhoto
Side 100: Unsplash.com
Side 103: Göran Stenlund
Side 107: Søren Skovgaard Sørensen
Øvrige: LM's arkiv

Luthersk Missions historie begyndte i foråret 1868. De 150 år, der er gået siden da, har naturligt nok været præget af forandringer.

I dette jubilæumsmagasin er der især stillet skarpt på de sidste 50 års historie. Hvordan har udviklingen været? Hvilke arbejds-grene, missionsformer, ansættelser, nye ideer og drøftelser har været kendetegnende for LM i disse år? Hvad havde fremgang, og hvad måtte dreje nøglen om?

På trods af forandringer gennem tiden har grundtonen i alle årene dog været, at evangeliet må forkyndes for mennesker. Det er LM's mission – og det er alle tiders mission!

